

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KRZYWCZA

załącznik nr 1 do Uchwały Nr .....

Rady Gminy Krzywca

z dnia ..... r.

Krzywca, 2022 r.

Opracowanie wykonano na zlecenie
Gminy Krzywca

przez

Zespół autorski:

mgr inż. Monika Kołodziej-Gądek Z-555 – główny projektant

inż. Wioletta Hanusiewicz

dr Grzegorz Synowiec

SPIS TREŚCI

INFORMACJE OGÓLNE	9
1. PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM	10
2. CEL I ZADANIA STUDIUM	10
ROZDZIAŁ I	12
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	12
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY	13
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA	15
4.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu	15
4.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu	16
4.3. Struktura osadnicza	17
4.3.1. Tereny mieszkaniowe	18
4.3.2. Tereny usługowe	18
4.3.3. Tereny zabudowy produkcyjnej	20
4.3.4. Tereny usług turystycznych i rekreacji	20
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	22
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY	22
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	24
7.1. Stan środowiska	24
7.1.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna	24
7.1.2. Gleby	26
7.1.3. Wody	27
7.1.4. Warunki klimatyczne	33
7.1.5. Flora	34
7.1.6. Fauna	35
7.1.7. Stan powietrza atmosferycznego	36
7.1.8. Surowce naturalne	38
7.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	39
7.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	39
7.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	40
7.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	44
7.3.1. Ochrona środowiska	44
7.3.2. Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	45
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	51
8.1. Rys historyczny	51
8.2. Zasoby środowiska kulturowego	53
8.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską	55
8.4. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków	56
8.5. Stanowiska archeologiczne	74
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	83

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	84
10.1. Demografia	84
10.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie.....	89
10.3. Jakość życia mieszkańców	93
10.4. Wychowanie przedszkolne i oświata.....	95
10.5. Kultura	96
10.6. Sport i rekreacja.....	97
10.7. Ochrona zdrowia.....	98
10.8. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	99
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	100
12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	101
12.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognoza demograficzna i bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	102
12.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.....	103
12.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	106
12.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	106
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.....	119
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.....	120
14.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	120
14.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.....	121
14.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.....	122
14.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach	122
14.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	122
14.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne	123
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	123
16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	128
17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	129
18. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO – ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	129
18.1. Stan systemu komunikacyjnego.....	129
18.1.1. Komunikacja drogowa	130
18.1.2. Komunikacja kolejowa	131
18.1.3. Komunikacja autobusowa.....	131
18.2. Stan infrastruktury technicznej	131

18.2.1.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	131
18.2.1.1.	Ujęcia wody.....	132
18.2.1.2.	Sieć wodociągowa.....	132
18.2.1.3.	Sieć kanalizacyjna.....	133
18.2.2.	Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	135
18.2.3.	Zaopatrzenie w gaz.....	135
18.2.4.	Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	136
18.2.5.	Telekomunikacja.....	137
18.2.6.	Gospodarka odpadami.....	137
19.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH CEŁÓW PUBLICZNYCH.....	138
19.1.	Lokalne cele publiczne.....	138
19.2.	Ponadlokalne cele publiczne.....	138
20.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.....	140
ROZDZIAŁ II.....		141
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY .		141
21.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.....	142
21.1.	ZASADY KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	142
21.2.	ZMIANY W STRUKTURZE UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I UKŁADACH OSADNICZYCH.....	143
21.3.	ZMIANY W UKŁADZIE KOMUNIKACYJNYM.....	144
21.4.	ZMIANY W SYSTEMACH INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	144
22.	KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW...	145
22.1.	KIERUNKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	145
22.2.	FUNKCJONALNE JEDNOSTKI TERENOWE – SZCZEGÓŁOWE ZASADY I STANDARDY ZAGOSPODAROWANIA.....	148
22.3.	ZASADY LOKALIZACJI MIEJSC POSTOJOWYCH.....	157
23.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	158
24.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	161
25.	KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI.....	163
26.	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	163
27.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM ORAZ PONADLOKALNYM.....	165
28.	NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM – POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	167
28.1.	OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	167
28.2.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH ISTNIEJE OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA PLANÓW MIEJSCOWYCH.....	168
28.3.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	169
29.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	169
30.	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	171
31.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	173
32.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	173

33. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	173
34. OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	174
35. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kW, A TAKŻE ICH STREFY OCHRONNE	174
36. TERENY ZAMKNIĘTE.....	175
37. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.....	175
ROZDZIAŁ III.....	176
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ I SYNTEZA USTALEŃ	
STUDIUM.....	176
PODSTAWY PRAWNE	180
LITERATURA.....	182

SPIS TABEL

Tab.1. Użytkowanie terenu w gminie Krzywca.....	17
Tab.2. Charakterystyka GZWP na terenie gminy Krzywca.....	28
Tab.3. Charakterystyka jcwp na obszarze gminy Krzywca.....	30
Tab.4. Surowce naturalne na terenie gminy Krzywca	38
Tab.5. Pomniki przyrody na obszarze gminy Krzywca	49
Tab.6. Zabytki wpisane do rejestru	55
Tab.7. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków	57
Tab.8. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Krzywca	75
Tab.9. Podział ludności wg wieku produkcyjnego	103
Tab.10. Bezrobocie w Krzywca.....	104
Tab.10. Ruch migracyjny w Krzywca	104
Tab.11. Zestawienie wskaźników przyrostu naturalnego, migracji i salda	105
Tab.12. Charakterystyczne wartości wskaźników salda przyrostu naturalnego i migracji....	105
Tab.13. Prognoza liczby ludności metodą wskaźnikową.....	105
Tab.14. Zagospodarowanie terenu.....	108
Tab.15. Obecna powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych w gminie Krzywca. .	108
Tab.16. Wybrane wskaźniki zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Krzywca	109
Tab.17. Prognozowana powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych w gminie Krzywca.....	109
Tab.19. Prognozowane zapotrzebowanie na usługi oświaty i wychowania.	116
Tab.22. Zestawienie struktury funkcjonalnej gminy Krzywca.....	143
Tab.23. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Krzywca	167

SPIS RYCIN

Ryc.1. Położenie administracyjne gminy Krzywca	13
Ryc.2. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Krzywca.....	15
Ryc.3. Mapa geologiczna gminy Krzywca.....	26
Ryc.4. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie gminy Krzywca	29
Ryc.5. Cieki powierzchniowe i zbiorniki wodne	32
Ryc.6. Lokalizacja udokumentowanych złóż nieskreślonych z bilansu zasobów na obszarze gminy Krzywca	39
Ryc.7. Grunty rolne na terenie gminy Krzywca	40
Ryc.8. Grunty leśne na terenie gminy Krzywca.....	44
Ryc.9. Uwarunkowanie przyrodnicze na terenie gminy Krzywca.....	50
Ryc.11. Struktura płci i wieku mieszkańców gminy Krzywca.....	85
Ryc.12. Liczba kobiet na 100 mężczyzn.....	86
Ryc.13. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	86
Ryc.14. Przyrost naturalny	87
Ryc.15. Urodzenia i zgony.....	88
Ryc.16. Wykształcenie ludności	89
Ryc.17. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2010 - 2019	89
Ryc.18. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na tle gmin powiatu.....	90
Ryc.19. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON według sekcji PKD.....	91
Ryc.20. Struktura zatrudnienia	92
Ryc.21. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy Krzywca	93
Ryc.22. Warunki mieszkaniowe	93
Ryc.23. Warunki mieszkaniowe	94
Ryc.24. Warunki mieszkaniowe	94
Ryc.25. Wyposażenie mieszkań	95
Ryc.26. Szkoły podstawowe	96
Ryc.27. Zasoby woluminów w bibliotekach.....	97
Ryc.28. Opieka zdrowotna	99
Ryc.30. Rozmieszczenie osuwisk w gminie Krzywca.....	128
Ryc.31. Schemat układu komunikacyjnego gminy Krzywca	130
Ryc.32. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	132
Ryc.33. Długość sieci wodociągowej na 100 km ²	133
Ryc.34. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	134
Ryc.35. Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ²	135
Ryc.36. Ludność korzystająca z sieci gazowej	136
Ryc.37. Długość sieci gazowej na 100 km ²	136

INFORMACJE OGÓLNE

1. PODSTAWA SPORZĄDZENIA STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium”, jest podstawowym dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503).

Podstawą do sporządzenia niniejszego studium była Uchwała Nr XIX/106/2020 Rady Gminy Krzywca z dnia 22 maja 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzywca, w granicach administracyjnych gminy Krzywca. Dotychczas dla obszaru gminy Krzywca istniało obowiązujące studium, a sporządzenie niniejszego opracowania wynikało z konieczności aktualizacji jego treści pod kątem bieżących potrzeb i możliwości poprzez określenie kierunków rozwoju, w tym rozwoju społeczno-gospodarczego, a także wiązało się z dostosowaniem dokumentów planistycznych do obowiązujących przepisów prawa.

Zawartość niniejszego dokumentu jest zgodna z art. 10 wspomnianej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503) oraz z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004 Nr 118 poz. 1233).

2. CEL I ZADANIA STUDIUM

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503), studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, a jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Poprzednio obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzywca zostało przyjęte uchwałą Nr 34/III/1998 Rady Gminy Krzywca z dnia 29 grudnia 1998 r. Tym samym zostało sporządzone przed wejściem w życie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503) oraz Rozporządzenia w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 118 poz. 1233).

W okresie obowiązywania studium nastąpiły istotne zmiany w przepisach prawa określające charakter tego dokumentu i wzmacniające jego rolę wobec planów miejscowych.

Ustawą z 2003 r. (z późn. zm.) zwiększony został obligatoryjny zakres studium w odniesieniu do przepisów, które obowiązywały w czasie sporządzania dokumentu obowiązującego dotychczas studium. Przedmiotem Studium jest zatem dostosowanie jego problematyki do wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz konieczność dokonania aktualizacji uwarunkowań, określenia potrzeb i możliwości rozwoju oraz kierunków zmian w polityce przestrzennej gminy uwzględniających oczekiwania mieszkańców i władz gminy, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

W myśl ww. ustawy przy sporządzaniu studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych opracowanych na szczeblu krajowym (koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju), wojewódzkim (strategii rozwoju i planie zagospodarowania województwa) oraz strategii rozwoju gminy.

Studium określa kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz lokalne zasady użytkowania terenu. Pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz na rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych. W związku z powyższym studium może stanowić swoistą ofertę promocyjną dla potencjalnych inwestorów.

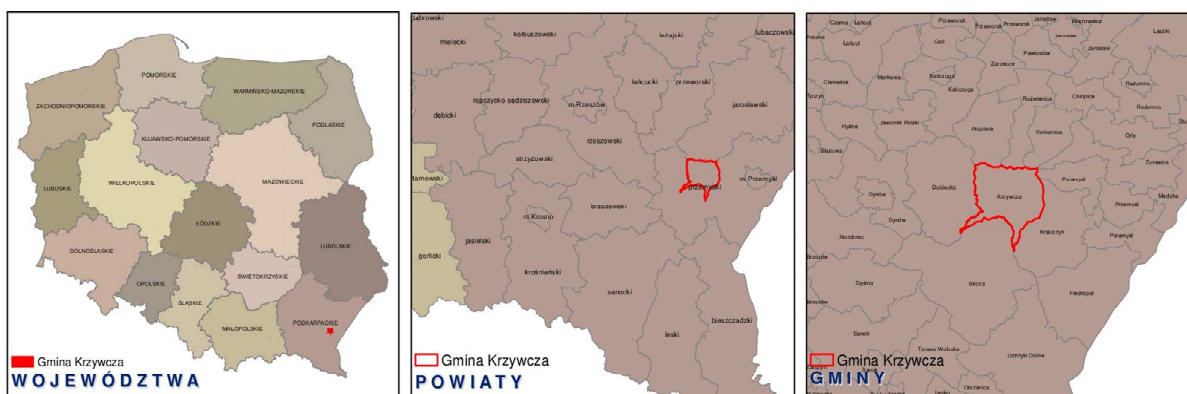
ROZDZIAŁ I
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY

Gmina Krzywca usytuowana jest w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego (Ryc.1). Gmina Krzywca jest jedną z 10 gmin powiatu przemyskiego, jest położona na zachód od Przemyśla, w zachodniej części powiatu, sąsiaduje od północnego zachodu i północy z gminą miejsko-wiejską Pruchnik, od północy z gminą wiejską Roźwienica i z gminą wiejską Rokietnica (gminy w powiecie jarosławskim), od północnego wschodu z gminą wiejską Żurawica, od wschodu z gminą wiejską Przemyśl, od wschodu i południowego wschodu z gminą wiejską Krasiczyn, od południa z gminą wiejską Bircza i od zachodu z gminą miejsko-wiejską Dubiecko (gminy w powiecie przemyskim).

W skład gminy wiejskiej Krzywca wchodzi 10 sołectw: Babice, Bachów, Chyrzyna, Krzywca, Kupna, Reczpol, Ruszelczyce, Skopów, Średnia i Wola Krzywiecka.

Położenie gminy Krzywca wiąże się ze znacznym oddaleniem od większych ośrodków miejskich, stanowiących ważne ośrodki gospodarcze. Odległość do Przemyśla wynosi około 20 km, do Rzeszowa – około 60 km, do Sanoka – około 70 km, do Tomaszowa Lubelskiego – około 120 km.

Ryc.1. Położenie administracyjne gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

Położenie gminy Krzywca nad rzeką San determinuje budowę układu komunikacyjnego. Meandrująca rzeka dzieli gminę na dwie części: prawobrzeżną (Bachów, Chyrzyna i Kupna) i lewobrzeżną (Krzywca, Babice, Ruszelczyce, Wola Krzywiecka, Średnia, Reczpol, Skopów oraz część Bachowa (Krążki)). Szkieletem układu drogowego jest droga wojewódzka Nr 884 biegnąca z Przemyśla do Domaradza, częściowo już zmodernizowana. Jej długość na terenie gminy wynosi ok. 12 km i zapewnia ona dobre powiązanie regionalne. Sieć dróg tworzą także drogi powiatowe i drogi gminne oraz , które zapewniają dobre powiązania wewnętrzne między sołectwami.

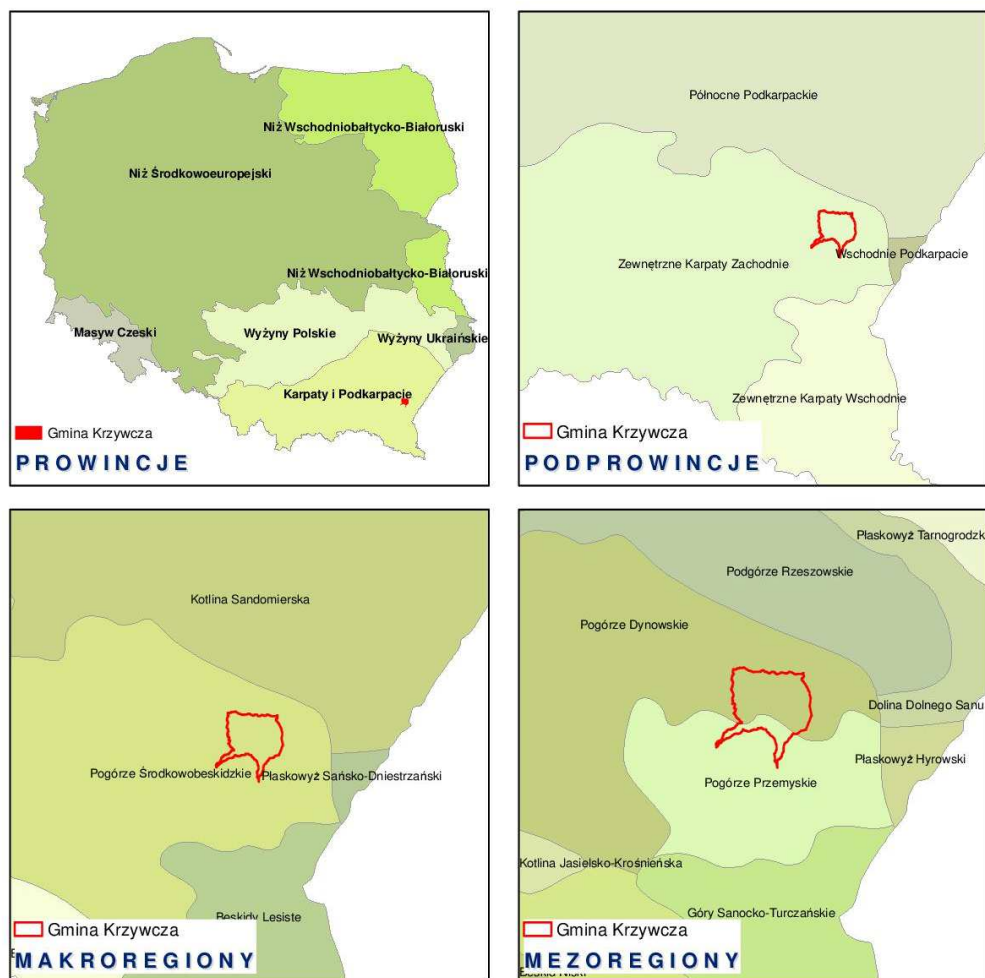
Istotną naturalną barierą komunikacyjną jest rzeka San, która dzieli gminę. Do 2015 roku droga powiatowa na trasie Krzywca – Chyrzyna obsługiwana była przez prom. Udział w projekcie pn. „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej” pozwolił na zrealizowanie inwestycji polegającej na budowie mostu na rzece San. Dzięki dofinansowaniu przez powiat przemyski kwotą ponad 2,5 mln zł., zamiast pierwotnie planowanej kładki pieszo – rowerowej podobnej jak w Przemyśle powstała przeprawa mostowa na rzece San, o nośności do 40 ton masy całkowitej, co pozwoliło dopuścić do ruchu również samochody.

Gmina Krzywca zajmuje powierzchnię **9 495 ha**, tj. **94,95 km²** (źródło: BDL GUS, dane za 2019 r.). Pod względem powierzchni gmina Krzywca jest siódmą co do wielkości i jedną z mniejszych gmin powiatu przemyskiego. Wg danych GUS na koniec roku 2019 gminę zamieszkiwało 4820 osób.

Według klasyfikacji dziesiątej na jednostki fizyczno-geograficzne Międzynarodowej Federacji Dokumentacyjnej (FID) (opisanej przez Jerzego Kondrackiego, w „Geografia regionalna Polski”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002) gmina Krzywca położona jest na obszarze Europy Zachodniej w megaregionie Region Karpacki (5), w obrębie prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodni i Północnym (51). Gmina znajduje się na obszarze podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (513), w makroregionie Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6), na granicy dwóch mezoregionów, przedstawionych poniżej:

- 1) Pogórze Dynowskie (513.64),
- 2) Pogórze Przemyskie (513.65).

Gmina leży w dolinie rzeki San, dzięki czemu jej obszar charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą. Mamy tutaj więc dolinę i wzgórza o łagodnych zboczach.

Ryc.2. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Krzywca
Źródło: Opracowanie własne

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA

4.1. Dotychczasowe przeznaczenie terenu

W związku z faktem, iż sołectwo Krzywca pełni funkcji ośrodka administracyjno-usługowego gminy, główny kierunek rozwoju tej jednostki osadniczej odpowiada randze sołectwa i pozwala na zaspokojenie potrzeb społeczności gminy. Ponadto położenie geograficzne, ukształtowanie terenu i liczne walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe stanowią potencjał do rozwoju turystyki. Poprzednio obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzywca zakładało strefowy rozwój gminy.

Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (przyjęty Uchwałą nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa) wprowadza dwa typy obszarów funkcjonalnych:

- obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju (określone zgodnie z KPZK 2030 oraz z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym);
- obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej województwa (określone przez samorząd województwa).

Zgodnie z tym podziałem PZPWP zalicza gminę Krzywca do obszarów funkcjonalnych:

- o znaczeniu ponadregionalnym:
  - Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych, dla którego priorytetem rozwojowym jest wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich;
  - Górski Obszar Funkcjonalny, dla którego priorytetem rozwojowym jest aktywizacja społeczno-gospodarcza w oparciu o potencjał przyrodniczo-kulturowy;
  - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny; dla którego priorytetem rozwojowym jest rozwój usług, w tym o charakterze dystrybucyjnym i logistycznym, z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa;
- o znaczeniu regionalnym:
  - Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich (OFPK), dla którego priorytetem rozwojowym jest wykorzystanie walorów naturalnych dla ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru przez rozwój agroturystyki, rolnictwa oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

4.2. Dotychczasowe zagospodarowanie terenu

Gmina Krzywca zajmuje powierzchnię **9 495 ha**, z czego ponad 51% powierzchni gminy stanowiły grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a ponad 42% stanowiły użytki rolne, co świadczy o wybitnie rolniczym charakterze gminy. Pozostałe formy użytkowania stanowiły około 6% ogólnej powierzchni gminy.

Wśród użytków rolnych przeważały grunty orne, które stanowiły ponad 31% wszystkich gruntów użytkowanych rolniczo. Sady zajmowały około 0,2%, łąki trwałe zajmowały 1,5%,

pastwiska trwałe – 7,6%, grunty rolne zabudowane – 1,8%, grunty pod stawami i grunty pod rowami – odpowiednio po 0,1% powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo.

Tab.1. Użytkowanie terenu w gminie Krzywca

Źródło: BDL GUS

Sposób użytkowania gruntów		Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
użytki rolne		4049	42,6%
	grunty orne	2972	31,3%
	sady	23	0,2%
	łąki trwałe	144	1,5%
	pastwiska trwałe	725	7,6%
	grunty rolne zabudowane	174	1,8%
	grunty pod stawami	2	0,1%
	grunty pod rowami	9	0,1%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione		4882	51,4%
	lasy	4449	46,9%
	grunty zadrzewione i zakrzewione	433	4,6%
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi		261	2,7%
grunty zabudowane i zurbanizowane		280	2,9%
	tereny mieszkaniowe	6	0,1%
	inne tereny zabudowane	19	0,2%
	tereny rekreacji i wypoczynku	6	0,1%
	tereny komunikacyjne - drogi	246	2,6%
	użytki kopalne	3	0,1%
użytki ekologiczne		2	0,1%
grunty rolne - nieużytki		21	0,2%
SUMA		9495	100%

4.3. Struktura osadnicza

Pomimo występowania cennych przyrodniczo terenów, w porównaniu do wskaźnika lesistości województwa podkarpackiego (38,2%), obszar gminy Krzywca charakteryzuje się stosunkowo wysoką lesistością, która wynosi 48,3% (dane BDL GUS, 2019 r.). Warunki przyrodniczo-krajobrazowe, topografia oraz promienisty układ komunikacyjny przyczyniły się do powstania nierównomiernie rozłożonej sieci osadniczej.

Ośrodkiem administracyjnym gminy jest wieś Krzywca, położona w północno-zachodniej części gminy, przez którą przebiega droga wojewódzka nr 884. Charakter osadniczy gminy ma układ niewielkich osad wiejskich, rozproszonych wzdłuż dróg, dość dobrze wkomponowanych w krajobraz.

Wg danych UG Krzywca z 2016 r. największa koncentracja ludności występowała w sołectwie Reczpol – 1063 osoby/km² oraz w Babicach – 989 osób/km² i Krzywcy – 682 osoby/km². Najniższa gęstość zaludnienia charakteryzowała miejscowości Chyrzyna – 170 osób/km² i Kupna – 126 osób/km².

Krajobraz gminy urozmaicają obiekty sakralne (kościół, cerkwie), cmentarza, zespoły i parki dworskie wpisane do rejestru zabytków, a także zabytkowe domy i stanowiska archeologiczne dające świadectwo tradycji i historii regionu.

4.3.1. Tereny mieszkaniowe

Sołectwo Krzywca stanowi ośrodek administracyjny w gminie, z którego rozchodzą się drogi łączące je z okolicznymi miejscowościami. Zwarta zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych. W sołectwie Krzywca dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz częściowo mieszkalna z usługami. Na obszarze pozostałych sołectwa dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa.

4.3.2. Tereny usługowe

Z uwagi na pełnioną funkcję siedziby władz gminy sołectwo Krzywca charakteryzuje się najlepszą dostępnością usług publicznych (w tym administracji), usług oświaty, służby zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i kultury.

Wśród jednostek świadczących usługi publiczne znajdują się Urząd Gminy Krzywca, Gminna Biblioteka w Gminna Biblioteka Publiczna w Krzywcy (z jej filiami w Babicach i Reczpolu).

Na terenie gminy sieć szkół tworzą: Zespół Szkół w Krzywcy, Publiczna Szkoła Podstawowa im. J. Słowackiego w Babicach (prowadzona przez Gminę Krzywca), Publiczna Szkoła Podstawowa w Reczpolu (prowadzona przez "Stowarzyszenie dla Edukacji w Reczpolu"), Publiczna Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Bachowie oraz Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Ruszelczycach (prowadzone przez Stowarzyszenie "Jesteśmy Razem w Ruszelczycach"). Absolwenci szkół mogą kontynuować naukę w szkołach średnich w pobliskim Dubiecku i w Przemyślu. Najbliższy ośrodek akademicki znajduje się w Rzeszowie.

Opiekę przedszkolną na terenie gminy sprawuje Samorządowe Przedszkole w Krzywcy oraz 4 oddziały wychowania przedszkolnego działające przy Szkołach Podstawowych w Babicach, Bachowie, Reczpolu i Ruszelczycach.

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców opiekę sprawuje Posterunek Policji w Dubiecku, bezpieczeństwem sanitarnym – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Przemyślu, a bezpieczeństwem zootechnicznym Państwowy Powiatowy Lekarz Weterynarii w Przemyślu.

W sytuacjach zagrożenia i klęsk żywiołowych pomocy udziela mieszkańcom Państwowa Straż Pożarna w Przemyślu oraz miejscowe jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w następujących miejscowościach: Babice, Bachów, Skopów, Ruszelczyce, Krzywca, Reczpol i Średnia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje swoim zasięgiem wszystkie 10 sołectw gminy Krzywca. Liczba ludzi korzystających z pomocy wyraźnie wzrasta z roku na rok ze względu na sytuację materialną ludności gminy, w której panuje duże bezrobocie i brak jest możliwości zatrudnienia. Najczęstszą formą udzielania pomocy to m.in. dożywianie dzieci w szkołach, zasiłki okresowe, zasiłki stałe, zasiłki celowe, usługi opiekuńcze, zasiłki rodzinne oraz obsługa funduszu alimentacyjnego. Ośrodek organizuje także prace społecznie użyteczne.

W dziedzinie kultury wiodącą rolę pełni Gminna Biblioteka Publiczna w Krzywcy z dwoma filiami w Babicach i Reczpolu oraz 8 świetlic wiejskich. Do cyklicznych imprez kulturalnych organizowanych na terenie gminy zaliczyć należy: Podkarpackie Spotkania Zespołów Muzykujących „Folkowa Nuta” w Babicach oraz Sejmik Folklorystyczny związany z obchodami Świąt Wielkanocnych w Reczpolu. W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku organizowano również Powiatowy Przegląd Grup Jasełkowych i Kolędniczych. W 2011 roku wznowiono tą tradycję i w styczniu zorganizowano ponownie I Powiatowy Przegląd Grup Kolędniczych i Jasełkowych. Corocznie organizuje się również tradycyjne „Dożynki Gminne” (koniec sierpnia lub początek września). Na terenie Gminy działają następujące zespoły: Chór „Gloria” przy GCK Babice oraz Chór „Pelikano” przy Szkole Podstawowej w Babicach. Przy Świetlicy Wiejskiej w Babicach działa także dziecięco – młodzieżowa Grupa Teatralna „Promyczek”. Stosunkowo duża jest w gminie liczba twórców ludowych związanych z rękodziełem. Słynne są już „Reczpolskie Pisanki”, „Babickie Hafty”, sztuczne kwiaty, biżuteria z naturalnych surowców, wyszywanki, rzeźby, malowidła plenerowe czy koszykarstwo. Na niemal wszystkich organizowanych imprezach kulturalnych popularyzowana jest też „kuchnia regionalna” z tradycyjnymi lokalnymi potrawami jak chociażby: żurek postny z Reczpolu, kwasówka z grzybami i kaszą gryczaną z Ruszelczyc, gołąbki z ziemniaków czy tradycyjny chleb z łopaty ze Skopowa itp. O zachowanie tradycyjnej kuchni dbają przede wszystkim panie z Kół Gospodyń Wiejskich w Reczpolu, Krzywcy, Woli Krzywieckiej, Ruszelczycach, Skopowie, Babicach, Bachowie i Średniej. Na terenie całej gminy kultywowane są też tradycje i zwyczaje związane z kalendarzem liturgicznym rzymsko – katolickim, w tym zwłaszcza uroczyste obchody świąt kościelnych, odpustów, majówek śpiewanych pod kapliczkami przydrożnymi itp.

4.3.3. Tereny zabudowy produkcyjnej

Gmina Krzywca to gmina, której gospodarka związana jest z rolniczym charakterem regionu, w związku z tym tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej stanowią niewielki odsetek powierzchni. Teren gminy jest słabo uprzemysłowiony, nie występuje tu żaden znaczny zakład przemysłowy mogący stworzyć dodatkowe miejsca pracy.

Przeważają tu głównie przedsiębiorstwa prywatne, które m.in. zajmują się przetwórstwem drewna i transportem samochodowym.

4.3.4. Tereny usług turystycznych i rekreacji

Gmina w miarę posiadanych środków finansowych stara się stworzyć w każdej miejscowości warunki do uprawiania sportu przez jak największą liczbę mieszkańców. Boiska i place sportowe istnieją przy każdej szkole. Inne obiekty sportowe, w tym m.in. popularne siłownie zewnętrzne znajdują się między innymi w Babicach i Krzywcy.

Gmina Krzywca posiada dobre warunki do rozwoju turystyki. Duża ilość lasów bogatych w grzyby i jagody leśne, czysta jeszcze rzeka San oraz jej dopływy, położenie w granicach Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, duża ilość obiektów zabytkowych, czyste nie skażone przemysłem powietrze a także gościnność mieszkańców to wymarzone warunki dla turystów. Oferta turystyczna gminy Krzywca opiera się przede wszystkim na walorach wypoczynkowych (niski stopień urbanizacji, cisza, walory estetyczne krajobrazu, warunki do uprawiania czynnego wypoczynku), krajoznawczych (specyficzne zespoły krajobrazowe i osobliwości przyrody, kultura ludowa, zabytki budownictwa, pamiątki historyczne i przejawy współczesnych osiągnięć człowieka) oraz specjalistycznych (elementy i cechy środowiska, które umożliwiają uprawianie turystyki kwalifikowanej, np. turystyka piesza, jeździectwo, myślistwo, jeździectwo, sporty wodne).

Przeszkodą do jej uprawiania jest jednak brak dobrze rozwiniętej infrastruktury turystycznej. A więc pól biwakowych, parkingów, zajazdów, wyznaczonych tras turystycznych itp. Cenne przyrodniczo tereny, na których obiekty te mogłyby powstać, objęte są ochroną, co uniemożliwia realizację tam infrastruktury turystycznej. Brak jest też na terenie gminy dobrze

Różnorodność potrzeb turystów i możliwości ich spełnienia powodują, iż charakter i jakość usług turystycznych muszą być zróżnicowane. Obszar gminy Krzywca posiada liczne walory turystyczne: naturalne oraz wynikające z dorobku kulturowego, historii regionu i działalności mieszkańców. Walory przyrodnicze i bogactwo kulturowe mogłyby stać się podstawą rozwoju turystyki w gminie.

Dla turystów udostępniony jest szereg tras i szlaków, w tym rowerowych:

1) „Krzywiecki Ekorajd Rowerowy”.

Został on wytyczony z inicjatywy Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, którego gmina Krzywca jest członkiem w ramach programu „Błękitny San”. Wiedzie on z Babic wzdłuż Sanu do kładki wiszącej w Bachowie, a po jej przejechaniu przez część Bachowa drogą polną utwardzoną do przeprawy promowej w Chyrzynie. Następnie przez Krzywczę, Wolę Krzywiecką, Średnią i Skopów do Babic.

2) szlak wodny „Błękitny San”, wytyczony na rzece San

Jednym z takich szlaków jest też szlak Pielgrzymkowy zwany „Drogą Różańcową” wiodący ze Skopowa do Babic. Przebiega on polnymi drogami wśród pól i lasów. Trasę tę pokonywali pielgrzymi z okolic Skopowa, Kramarzówki i Pruchnika na uroczystości odpustowe w Kościele Parafialnym p. w. Świętej Trójcy w Babicach, w którym znajduje się cudowny łaskami słynący Obraz Matki Bożej. Szlak ten wytyczył i oznakował Parafialny Klub Sportowy „UNUM” w Babicach.

3) szlak historyczny związany z upamiętnieniem walk o Krzywczę we wrześniu 1939 r.

Wiedzie on polną drogą z Krzywczy na tzw. Krzywiecką Górę na której usytuowany jest ogromny krzyż poświęcony poległym w walce żołnierzom, a następnie na cmentarz komunalny gdzie znajduje się zbiorowa mogiła poległych żołnierzy. Szlak ten wytyczyło Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Krzywieckiej i Parafia Krzywca. Szlakiem tym corocznie w rocznicę walk udają się mieszkańcy gminy i turyści.

4) Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo o długości 1987,5 km przebiega przez obszar pięciu województw i jest najdłuższą trasą rowerową w Polsce. Wyjątkowość i różnorodność regionów, przez które prowadzi szlak, podkreślają atrakcje turystyczne, zarówno te usytuowane bezpośrednio na trasie, jak i te znajdujące się na obszarze „korytarza” (o szerokości dwudziestu kilometrów) po obu stronach trasy.

Na obszarze gminy Krzywca miłośnicy turystyki rowerowej mogą odpocząć w kilku specjalnie do tego celu wyznaczonych miejscach, np. w Miejscu Obsługi Rowerzystów w Krzywczy czy też w Bachowie nad Sanem. Altanka widokowa zlokalizowana na Średniej w pobliżu kurhanów – starożytnych mogił kultury ceramiki sznurowej to także doskonałe miejsce na chwilowy odpoczynek, a jednocześnie na obserwację cudów naszej przyrody,

szczególnie ptaków. Bardzo interesującym miejscem na terenie gminy Krzywca jest przeprawa promowa na rzece San łącząca miejscowości Bachów i Babice.

Urząd Gminy Krzywca czyni starania, by stworzyć bazę noclegowo-wypoczynkową dla gminy Krzywca w byłym Dworze w Babicach. Docelowo będzie tam można skorzystać z 20 miejsc noclegowych, zaplecza kuchennego i rekreacyjnego.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Lokalizowanie terenów zabudowy odbywa się głównie w sąsiedztwie istniejących rozproszonych dróg o układzie promienistym, często w sąsiedztwie już istniejącej zabudowy.

Na obszarze gminy nie obserwuje się znaczącej presji ze strony budownictwa mieszkaniowego. Wzrasta liczba budynków mieszkalnych, szczególnie w zabudowie jednorodzinnej, należącej do prywatnych właścicieli. Ilość nowych budynków nie jest jednak znacząca. Dlatego można uznać, że nadal w tej dziedzinie nie będą zachodzić intensywne przekształcenia. W przypadku wyznaczania terenów nowej zabudowy głównym celem powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Rozwój powinien ściśle wiązać się z potencjałem demograficznym gminy i przebiegać etapowo. W pierwszej kolejności należy dążyć do uzupełniania i uporządkowania struktury istniejącej zabudowy, a dopiero po odpowiednim wypełnieniu tej przestrzeni przystępować do zagospodarowania terenów niezainwestowanych.

Przyjęte dotąd rozwiązania zapewniają zatem ochronę ładu przestrzennego, zachowują harmonię przestrzenną oraz odpowiednią skalę i proporcje zabudowy. Nie można zapominać o wyposażeniu nowych obszarów w niezbędną infrastrukturę techniczną podnoszącą jakość życia mieszkańców.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

Gmina Krzywca, podobnie jak część sąsiednich gmin w regionie, nie posiada odrębnej gminnej strategii rozwoju. Preferowane kierunki rozwoju gminy Krzywca określa Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2022 dla Lokalnej Grupy Działania „Pogórze Przemysko-Dynowskie”. Wyznacza ona ogólne kierunki rozwoju, które

przekładają się na założenia kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru LGD, które powinny być odwzorowane i uszczegółowione w dokumentach planistycznych.

Lokalna Grupa Działania „Pogórze Przemysko – Dynowskie” została powołana w 2008 r. i obecnie swoim działaniem obejmuje następujące gminy powiatu przemyskiego: gmina Dubiecko i gmina Krzywca oraz następujące gminy powiatu rzeszowskiego: gmina Dynów i miasto Dynów, a także gminę powiatu łańcuckiego - gmina Markowa i gminę powiatu jarosławskiego – gmina Rokietnica oraz gminę powiatu przeworskiego - gmina Jawornik Polski. Głównym celem strategii jest stały i zrównoważony rozwój obszaru LGD poprzez poprawę warunków życia mieszkańców, wzrost ich dochodów oraz różnicowania ich źródeł.

Zrównoważony rozwój oznacza proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom.

Ze względu na różnorodność czynników wpływających na to zjawisko wyodrębniono trzy główne obszary koncentracji planowania strategicznego (cele ogólne oraz zawarte w nich cele szczegółowe) dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, które stały się podstawą do opracowania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzywca, określonych w niniejszym opracowaniu:

- 1) rozwinięta przedsiębiorczość i wzrost zatrudnienia,
- 2) poprawa jakości życia mieszkańców,
- 3) wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego.

Tym samym proponowane w niniejszym opracowaniu kierunki rozwoju mają na celu racjonalne gospodarowanie przestrzenią, przy uwzględnieniu potrzeb i możliwości rozwoju gminy, zdefiniowanych na potrzeby strategii rozwoju LGD i bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

7.1. Stan środowiska

7.1.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Obszar gminy leży w całości w obrębie wielkiego synklinorium centralnej depresji karpackiej. W budowie podłoża mają też udział starsze skały fliszowe (wieku eoceńskiego). Na obszarze gminy budują one wzniesienia - trzony obu grzbietów budują:

- pakiety cienkoławicowych łupków i piaskowców oraz mniej odpornych na działanie procesów wietrzenia i erozji margli, łupków pstrych i zielonych warstw hieroglifowych,
- łupki i podrzędnie piaskowce oraz rogowce warstw menilitowych.

Podłoże części obszaru stanowią piaskowce gruboławicowe i łupki warstw Przemyskich dolnych. Przykryte grubymi warstwami osadów czwartorzędowych ukazują się one bezpośrednio pod warstwą zwietrzliny jedynie na stokach wzgórz. Główną jednostką utworów czwartorzędowych są utwory budujące rozległą równinę średniej terasy wzdłuż doliny Sanu. Rozległą równinę średniej terasy budują zalegające na podłożu skalnym utwory aluwialne wieku plejstocńskiego z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Bliżej doliny Sanu zachowały się - na poziomie spłaszczeń w pobliżu skarpy terasy zalewowej, fragmenty młodszych utworów terasowych z okresu zlodowacenia bałtyckiego, częściowo przykryte utworami deluwialnymi.

Powierzchnia skalnego podłoża terasy jest nierówna, stwierdzono je na głębokościach od 1,80 do ponad 8 m. Wśród płasko ułożonych utworów obu poziomów terasowych dominują aluwia rzeczne, złożone z glin pylastych, pyłów, glin piaszczystych, pyłów piaszczystych i glin zwięzłych pylastych o dużej zmienności rozmieszczenia i głębokości zalegania. Grunty te zawierają znaczne ilości części organicznych oraz domieszki rumoszu piaskowca.. W wielu miejscach, głównie we wgłębieniach i na zboczach małych dolin, rozczłonkowujących powierzchnię terasy, stwierdzono zaleganie na różnych głębokościach pod powierzchnią terenu namułów organicznych. Podobne utwory (gliny, mułki, piaski) budują terasę zalewową.

Koryto Sanu wycięte w utworach terasy ma dno skalne a lokalnie również dolne fragmenty brzegów.

Na terenie gminy Krzywca cechą charakterystyczną Pogórza Dynowskiego są spłaszczone garby o wysokości 350–460 m n.p.m., mające przebieg południkowy. Grzbiety porozdzielane są wcinającymi się głęboko (na ok. 100 m) dolinami rzecznyymi. Cechą charakterystyczną sieci rzecznej jest występowanie głównych potoków o przebiegu północ – południe, do których uchodzą niemal prostopadle krótkie, często okresowe, ciek. W obrębie płaskowyżów stoki wypukło-wklęsłe urozmaicone są licznymi osuwiskami, natomiast w górnych biegach dolin stoki są wypukłe i w odcinkach bardziej stromych osiągają nachylenia od 10 do 20°. W obrębie Obniżenia Dubieckiego wypukło-wklęsłe i wklęsłe stoki mają nachylenia od 3 do 10°. Najwyższym wzniesieniem w obrębie gminy jest, należąca do Płaskowyżu Cisowej, Góra Maciejówka (466,9 m n.p.m.), zlokalizowana na południowy zachód od miejscowości Kupna.

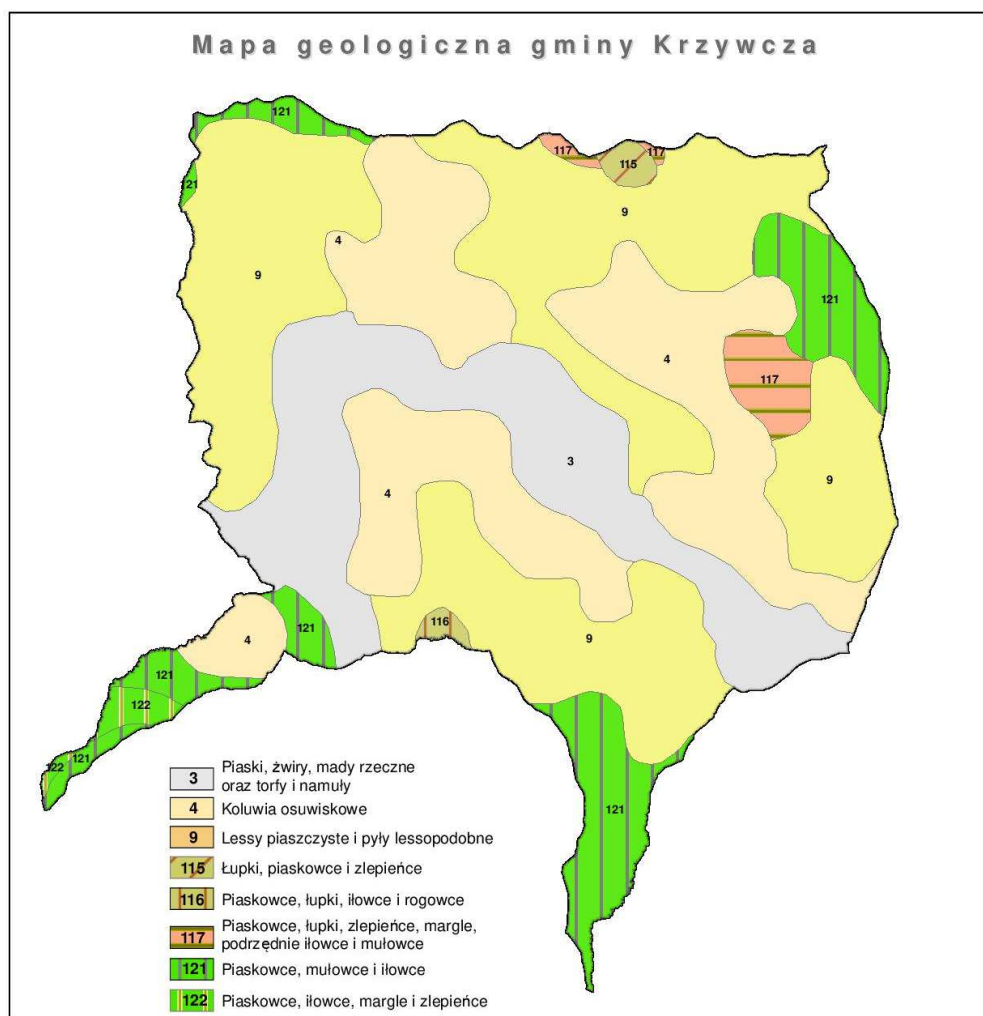
Warunki budowlane

Obszarami o skomplikowanych i zdecydowanie niekorzystnych warunkach podłoża budowlanego są rejon występowania osuwisk i obszary potencjalnie osuwiskowe, w tym stoki górskie o nachyleniu powyżej 20%. Przeważająca część obszaru gminy posiada niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie dla potrzeb zabudowy. Wynika to zarówno z charakteru budowy geologicznej oraz ułożenia skał tworzących podłoże budowlane, jak i ze zróżnicowanej morfologii terenu. Głównym problemem budowlanym na tym obszarze są zagrożenia osuwiskowe, generalnie rozwinięte na łupkowych elementach fliszu karpackiego - tutaj m. in. na łupkowo-piaskowcowych ogniwach warstw krośnieńskich i pokrywach zwierzelinowych. Mogą one lokalnie występować w stanie plastycznym. Ze względu na duże zagrożenie osuwiskowe, jakie występuje na tym terenie, wszystkie decyzje odnośnie możliwości zabudowy (w tym pozwolenia na budowę) powinny być każdorazowo poprzedzane szczegółowym rozpoznaniem warunków geologiczno-inżynierskich gruntów i stateczności podłoża. W przypadku zabudowy pozwoliłoby to na określenie dopuszczalnych obciążeń oraz koniecznych zabezpieczeń budowlanych.

Niekorzystne dla budownictwa są ponadto tereny położone wzdłuż dolin rzecznych, gdzie głębokość zwierciadła wody gruntowej nie przekracza 2 m p.p.t., a także tereny o spadkach powyżej 20%, obejmujące znaczne fragmenty stoków wzgórz.

Korzystne dla budownictwa są obszary występowania gruntów skalistych, spoistych w stanie zwartym, półzwartym, twaroplastycznym oraz grunty niespoiste średniozagęszczone i zagęszczone, w których głębokość występowania wody gruntowej

przekracza 2 m p.p.t. W granicach gminy warunki takie istnieją na niedużych obszarach obejmujących wyższe tarasy rzek pochodzenia akumulacyjnego (mady, piaski i żwirki, gliny) oraz grzbietowe, stosunkowo płaskie części wzgórz, zbudowane ze skał fliszowych z przewagą piaskowców.

Ryc.3. Mapa geologiczna gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

7.1.2. Gleby

Gleby występujące na terenie gminy Krzywca są przede wszystkim skutkiem budowy geologicznej i ukształtowania terenu. Na obszarze gminy dominują powierzchniowo gleby brunatne wylugowane, na wzgórzach kwaśne wytworzone z utworów pylasto - ilastych, podścielone gliną ciężką - wytworzone z glin zwietrzelinowych i deluwialnych. Drugim pod względem zajmowanej powierzchni kompleksem glebowym są wytworzone z osadów pylastych i piaszczystych gleby płowe - Dno doliny Sanu (terasa zalewowa) wyścielają mady rzeczne o składzie mechanicznym ilów pylastych i pyłów ilastych. Mady wyścielają też wąskie dno doliny potoku Flusy, lokalnie również dna obniżzeń. Niewielkie powierzchnie na zboczach

obniżen zajmują czarne ziemie właściwe i zdegradowane a w dnach dolin bocznych mady lekkie gliniaste, często silnie szkieletowe. Nie ma gleb pochodzenia organicznego.

W gminie Krzywca występują gleby w klasach: IIIb - najlepsze gleby około 40% użytków rolnych, IVa i IVb oraz gleby klasy V i VI. Gleby gminy Krzywca należą do gleb pogórskich wytworzonych na wietrzelinie skał fliszowych, na pokrywach soliflukcyjno-deluwialnych oraz na osadach rzecznych. W obrębie wyniesień terenu są to gleby brunatne kwaśne i wylugowane. Są to na tym terenie gleby najlepsze (kompleks pszenny dobry i pszenny górski), o głębokim i dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym, zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwym uwilgoceniu (klasa III-IV). Udają się na nich wszystkie rośliny uprawne, a przy właściwej agrotechnice dają dobre plony. W górnych partiach występują gleby bardzo kwaśne, często ciężkie i trudne do uprawy, ubogie w składniki pokarmowe (kompleks zbożowy górski i owsiano-ziemniaczany górski) IV, V i VI klasy użytków rolnych.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest również monitoring chemizmu gleb ornych Polski. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, piąta tura Monitoringu przypadła na lata 2015-2017. Monitoring obejmuje wyłącznie użytki rolne, ze szczególnym uwzględnieniem gruntów ornych, na których istnieje bezpośrednia zależność pomiędzy stanem gleby a bezpieczeństwem produkowanej żywności.

Na terenie gminy Krzywca nie prowadzono monitoringu chemizmu gleb ornych. Najbliższy punkt pomiaru znajduje się w gminie Krasiczyn.

7.1.3. Wody

Wody podziemne

Obszar gminy Krzywca położony jest w obrębie górsko-wyżynnej prowincji hydrogeologicznej (wg A.S. Kleczkowskiego), w której wydzielono szereg mniejszych jednostek - Krzywca znajduje się w obrębie zewnętrznej części Masywu Karpackiego, dokładniej w obrębie pogórza. Wody wstępne tu występujące to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) występujące w ośrodku porowym, oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo-porowe). Zasadniczy poziom wód wstępnych występuje w obrębie trzeciorzędowych piaskowców i zlepieńców (zwłaszcza na terenach o zaawansowanej tektonice). Poziom czwartorzędowy to poziom przypowierzchniowy, pozostający w bezpośrednim kontakcie z powierzchnią - reaguje on wprost na istniejące warunki

hydrologiczne (stany wód w ciekach oraz wielkości opadów atmosferycznych). Oba te poziomy często pozostają w związku hydraulicznym.

Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód mogą być niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych, powierzchniowy spływ lub infiltracja wód skażonych bituminami (stacje paliw i kopalnia ropy) lub innymi związkami chemicznymi ze składowisk odpadów (zwłaszcza dzikich) lub magazynowanych substancji chemicznych (np. nawozów sztucznych).

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych na obszarze gminy występuje JCWPd nr 153 i 154. Poniżej zaprezentowano parametry hydrogeologiczne jednostki (na podstawie „Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna zweryfikowanych JCWPd”, PSH, 2015).

- Nr JCWPd: 153 - Powierzchnia: 1993,46 km², Region: Górnej Wisły, Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: XIII – podkarpacki, XIV-karpacki
- Nr JCWPd: 154 - Powierzchnia: 1228,6 km², Region: Górnej Wisły, Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: XIII – podkarpacki, XIV - karpacki.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Gmina Krzywca położona jest na terenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 430 - Dolina Rzeki San. Doliny Sanu tworzy zbiornik wód podziemnych. Zbiornik ten zaliczony został do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce jako ten, który w przyszłości stanie się źródłem zaopatrzenia w wodę. W związku z powyższym, w obrębie doliny Sanu wydzielony został obszar wymagający najwyższej i wysokiej ochrony (ONO i OWO) - na podstawie oprac. A.S. Kleczkowskiego pt. Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Ma to swe uzasadnienie w fakcie, iż jest to zbiornik płytki, w obrębie utworów czwartorzędowych, słabo lub zupełnie nie izolowany od powierzchni utworami słabo przepuszczalnymi bądź nieprzepuszczalnymi.

Tab.2. Charakterystyka GZWP na terenie gminy Krzywca

Nr GZWP	Nazwa zbiornika	Powierzchnia w km ²	Typ zbiornika	Średnia głębokość [m]
430	Dolina Rzeki San	83	Porowy	10

Ryc.4. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie gminy Krzywca
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Służby Hydrologicznej

Wody powierzchniowe

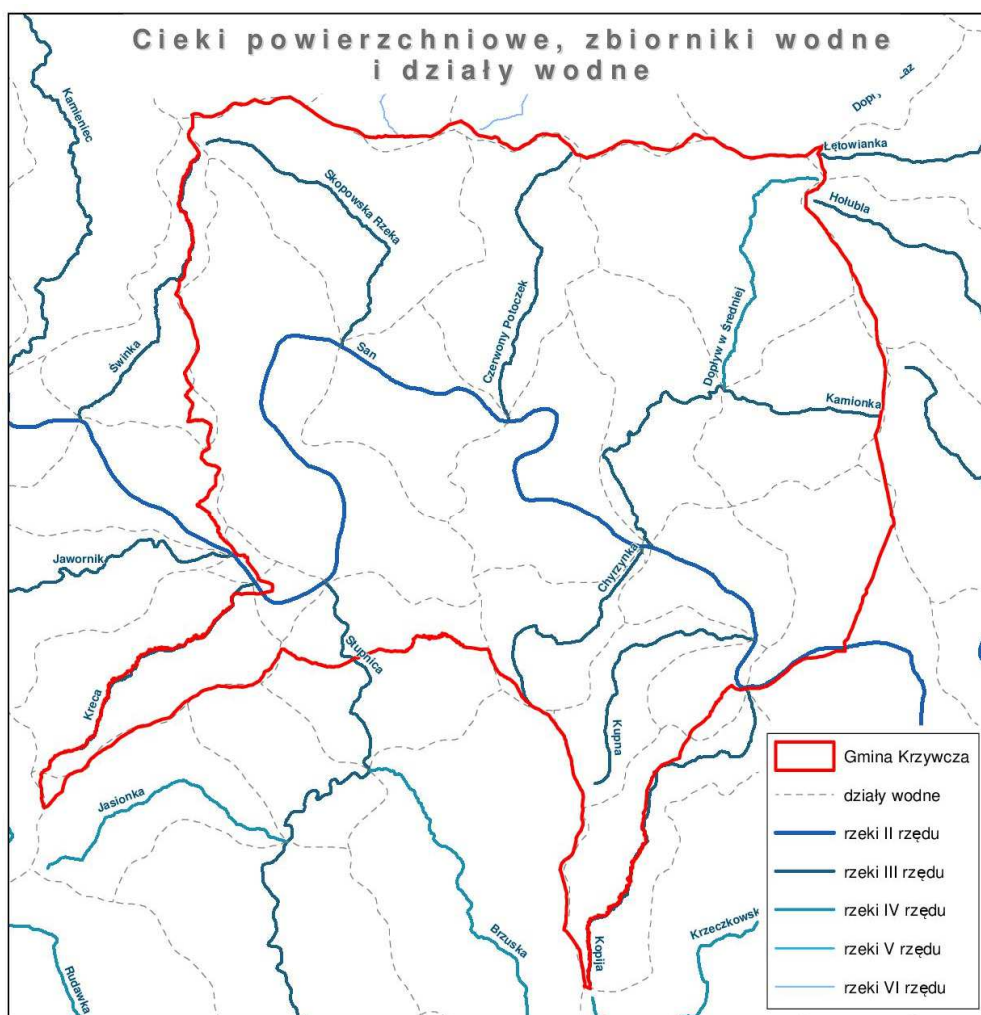
Głównym ciekim przepływającym przez obszar gminy Krzywca jest rzeka San, stanowiąca prawobrzeżny dopływ Wisły. Do największych potoków, stanowiących dopływy Sanu, należą: Kopija, Kupiecka Rzeka, Chyrzynka, Stupnica i Kręca (prawe dopływy) oraz Kamionka, Czerwony Potok i Skopowska Rzeka (lewe dopływy), które wraz z szeregiem cieków bez nazwy, tworzą sieć cieków powierzchniowych w obrębie gminy.

San należy do rzek odwadniających Bieszczady, Pogórze Przemyskie, w związku z tym posiada typowy, odcinkowy układ. W odcinku górnym (górkim), jego dolinę charakteryzują znaczne spadki a koryto głęboko wcięte w skalne podłoże tworzy charakterystyczne berda z niewielkimi odsypami kamieńca. Szerokości doliny są niewielkie. W strefie Pogórza Przemyskiego następuje nieproporcjonalne do ilości niesionej wody, rozszerzenie doliny rzecznej, której szerokość dochodzi do 1,5 km. Jest to strefa stałego zrzucania niesionego przez rzekę materiału skalnego. Dno doliny jest płaskie i szerokie, a utworzone w jej obrębie nagromadzenia żwiru i piasku nabierają znaczenia surowcowego. W obrębie Pogórza dolina Sanu składa się z odcinków rozszerzeń i zwężeń, które są konsekwentne do odporności skał podłoża.

Tab.3. Charakterystyka jcwp na obszarze gminy Krzywca

Nazwa JCWP	Typ jcwp	Status	Ocena stanu	Cele środowiskowe	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwa	Położenie w zasięgu obszarów chronionych
San od Tyrawki do Olszanki, kod: PLRW20001522379	Średnia rzeka wyżynna - wschodnia	silnie zmieniona część wód	dobry	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekutego - San od Olszanki do Tyrawki dobry stan chemiczny	niezagrożona	brak	<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Gór Słonnych • Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego • obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie” PLB180001 • obszar Natura 2000 „Góry Słonne” PLB180003 • obszar Natura 2000 „Rzeka San” PLH180007 • obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska” PLH180012 • obszar Natura 2000 „Góry Słonne” PLH180013
Stupnica, kod: PLRW200012223699	Potok fliszowy	naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekutego - Stupnica od ujścia do Brzuski dobry stan chemiczny	niezagrożona	brak	<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Gór Słonnych • Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego • obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie” PLB180001 • obszar Natura 2000 „Góry Słonne” PLB180003 • obszar Natura 2000 „Góry Słonne” PLH180013
Mlecza Wschodnia do Węgierki, kod: PLRW2000162268829	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	naturalna część wód	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny	niezagrożona	odstępstwa wynikające w art. 4 ust. 4 i 5 RDW	<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego • obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie” PLB180001 • obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska” PLH180012
Kamionka, kod: PLRW200012223769	Potok fliszowy (12)	silnie zmieniona część wód	zły	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny	niezagrożona	brak	<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego • obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie” PLB180001 • obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska” PLH180012

Cele środowiskowe dla jednolitych części wód ustalone zostały w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (Dz.U. 2016 poz. 1911). Opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wynika z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej. Plany są narzędziem polityki wodnej w Polsce i stanowią podstawę do podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz określają zasady gospodarowania wodami w trakcie 6-letniego cyklu planistycznego. Cele środowiskowe dla jednolitych części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Ryc.5. Cieki powierzchniowe i zbiorniki wodne

Źródło: Opracowanie własne

Główne źródła zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych

Na obszarze gminy brak jest zakładów przemysłowych emitujących znaczne ilości ścieków przemysłowych. Głównym źródłem zanieczyszczeń, zwłaszcza dla wód powierzchniowych, jest nieuregulowana gospodarka ściekowa – niewystarczające wyposażenie w system kanalizacji, nieszczelne zbiorniki przydomowe i niekontrolowane zrzuty ścieków. Sporym zagrożeniem są także niewłaściwie stosowane środki ochrony roślin oraz nawozy, również bogate w związki azotu nawozy naturalne (gnojowica i obornik).

Zagrożenia wód podziemnych wynikają z ich kontaktu z powierzchnią ziemi, wodami glebowymi, wodami powierzchniowymi, atmosferą oraz opadami atmosferycznymi. W miejscach, gdzie brak jest izolacji poziomego wodonośnego lub izolacja jest niepełna, następuje szybka wymiana wody, a tym samym przemieszczanie się zanieczyszczeń. Ma to szczególnie znaczenie w dolinach rzek, gdzie występuje czwartorzędowy odkryty poziom wodonośny a jednocześnie skupione są osady. Mniej narażone na zanieczyszczenia

są poziomy zalegające głębiej lub tam, gdzie w stropowej części występuje warstwa izolacyjna. Efektem takiej budowy geologicznej jest trudniejsza wymiana wody i długotrwała odnawialność zasobów. Woda w czasie migracji ulega procesom samooczyszczania.

7.1.4. Warunki klimatyczne

Według podziału na regiony klimatyczne Polski, gmina Krzywca znajduje się w granicy oddziaływań regionu klimatycznego sandomierskiego.

Klimat województwa podkarpackiego kształtuje się pod dominującym wpływem oddziaływania mas powietrza kontynentalnego. Związany jest ściśle z ukształtowaniem powierzchni i podziałem fizjograficznym. Gmina Krzywca leży w obszarze przejściowym, gdzie stykają się wpływy klimatu górskiego i podgórskiego oraz klimatu zaciszy śródgórskich. Region klimatyczny górski charakteryzuje się piętrowością klimatu, ze spadkiem temperatury średnio $0,5^{\circ}\text{C}/100\text{ m}$ wysokości i przyrostem opadów ok. $60\text{ mm}/100\text{ m}$ wysokości. Roczne amplitudy temperatury zmniejszają się wraz z wysokością. Średnia roczna temperatura waha się od $+6$ do $+7,5^{\circ}\text{C}$, średnia roczna temperatura powietrza w miesiącu styczniu wynosi od -4 do $-4,5^{\circ}\text{C}$, w lipcu $+16$ do $+18^{\circ}\text{C}$. Natomiast średnioroczne sumy opadów wahają się od 700 - 1000 mm (w Polsce 500 - 700 mm). Pokrywa śnieżna zalega średnio 80 - 90 dni. Stosunki wietrzne wykazują duże zróżnicowanie. W wielu rejonach, w dolinach i górskich kotlinach można zaobserwować znaczne odchylenia klimatyczne spowodowane lokalnymi mikroklimatami.

Ze względu na zagospodarowanie i pokrycie terenu na obszarze gminy możemy wyróżnić następujące typy topoklimatów:

- Topoklimat terenów rolniczych – obejmuje tereny rolne, gdzie występują niewielkie wahania temperatury w obrębie całego obszaru. Obserwuje się zjawisko dobowych zmian temperatury o zauważalnej amplitudzie. Parowanie obniża wilgotność względną powietrza. Są to obszary otwarte, dobrze przewietrzane.
- Topoklimat terenów leśnych – tereny leśne wyróżniają się charakterystycznym profilem termicznym (wyższe minimum i niższe temperatury maksymalne). Powietrze jest też bardziej wilgotne, z większą zawartością olejków eterycznych i ozonu. Zadrzewienia zmniejszają możliwość przepływu mas powietrza.
- Topoklimat terenów dolinnych – cechami charakterystycznymi są wysoką wilgotność, niższe temperatury, możliwość mgieł, występowanie zastoisk zimnego powietrza oraz lokalnych przymrozków.

- Topoklimat terenów wód powierzchniowych – obejmuje obszary występowania wód powierzchniowych. Obecność wód zmniejsza amplitudę dobowych i rocznych temperatur). Częściej pojawiają się mgły.
- Topoklimat terenów zabudowanych – obejmuje obszary zurbanizowane, które charakteryzują się występowaniem wysokich amplitud temperatur, ograniczeniami w występowaniu mgły, zmniejszoną prędkością wiatru, przez co również zwiększony jest poziom zanieczyszczenia powietrza (wynikły z procesów spalania i transportu).

7.1.5. Flora

W obszarach górskich gminy leśne zbiorowiska roślinne wykazują uwarunkowania klimatyczne zróżnicowanie pionowe w postaci tzw. pięter roślinnych. Wyraźnie wyróżnia się tu górskie piętro regla dolnego, sięgające od 450- 500 m n.p.m. po najwyższe wzniesienia (ok. 20% powierzchni leśnej) oraz piętro pogórza zajmujące położenie od 300 do 450-500 m n.p.m, zależnie od wystawy (ok. 80%), siedliska nizinne zajmują w granicach powiatu tylko 1% powierzchni leśnej. W reglu dolnym dominuje zbiorowisko żyznej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae- Fagetum* , w jego typowej postaci, z panującymi w drzewostanach gat. jodły i buka o prawie równych udziałach. Nieliczną domieszkę stanowi tam jawor. Niewielkie powierzchnie zajmuje podzespół wilgotny żyznej buczyny karpackiej. W drzewostanie liczniejszą domieszkę stanowi jesion. W piętrze reglowym, w dolinach potoków górskich występuje bogaty florystycznie zespół nadrzecznej olszyny górskiej *Alnetum incanae*. Drzewostany buduje tutaj olsza szara z udziałem: jesionu, jawora, jodły i wierzby kruchej. W aktualnej szacie piętra pogórza dominuje żyzna buczyna karpacka w formie podgórskiej *Dentario glandulosae –Fagetum collinum*. Oprócz typowego gatunku buk i jodła wyróżnia się obecność dębu i graba a w silniej uwilgoconych terenach również jesionu i jawora. Najniższe położenia w piętrze pogórza zajmuje grąd subkontynentalny *Tilio- Carpinetum*. Występuje on na ok. 5 % powierzchni leśnej. Około 30% powierzchni leśnej porastają drzewostany przedplonowe (ze sztucznie zasadzonymi: sosną, świerkiem i modrzewi).

Nieleśne zbiorowiska roślinne

Swego rodzaju przejście między roślinnością leśną i nieleśną stanowią zbiorowiska zaroślowe. Tworzą one zazwyczaj strefę ekotonową na granicy z lasem oraz zakrzewienia śródpolne zajmujące skarpy i przydroża. Do tej grupy zalicza się zbiorowiska ze śliwą tarniną. Drugą grupę tworzą zaroślowe zbiorowiska wierzb wąskolistnych towarzyszące łąkom rzeczynym. Znaczne obszary wykorzystywane rolniczo zajmują półnaturalne zbiorowiska łąk

i pastwisk. Największą rolę odgrywają mokre i wilgotne łąki ostrożeńiowe oraz łąki rajgrasowe. W warunkach nieregularnego koszenia w dolinach rzek i większych potoków, na glebach mineralnych lub zmineralizowanych murszach, występuje zespół żyznych łąk wilgotnych. Na glebach murszowych i czarnych ziemiach, ze zmiennym poziomem wód gruntowych, występuje zespół wilgotnej łąki rdestowo-ostrożeńiowej. W tym zbiorowisku, w rejonie Krównik oraz Stubna i Starzawy rośnie jedna z rzadszych roślin we florze polskiej – szachownica kostkowata a także szereg innych rzadkich i chronionych gatunków tj. ciemiężca zielona, pierwiosnka wyniosła, kosaciec syberyjski czy zimowit jesienny. Zbiorowiska pastwisk reprezentuje często spotykany zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej- zbiorowiska niskich muraw na intensywnie wypasanych pastwiskach. Spośród zbiorowisk synantropijnych najpospoliej reprezentowane są zespoły segetalne upraw zbożowych i roślin okopowych. W obszarach o tradycyjnym sposobie gospodarowania fitocenozy te są typowo wykształcone i zawierają wiele archeotypów gatunków rzadkich i zagrożonych chwastów segetalnych.

Spośród zespołów segetalnych upraw zbożowych wymienić należy zespół wyki czteronasiennej, a wśród zespołów upraw okopowych- zespół chwastnicy jednostronnej i włośnicy sinej oraz zespół żółtnicy drobnokwiatowej i włośnicy sinej. Tereny osiedlowe porasta szereg zbiorowisk ruderalnych: zespół mięty długolistnej i situ sinego i sadzca konopiastego, rudbekii nagiej i nawłoci kanadyjskiej i rdestu ostrokończystego. Występowanie zbiorowisk kserotermicznych, obecnych w okolicach Łuczyc i na skłonie Pogórza Rzeszowskiego, warunkuje bliskość ostoi wołyńsko-podolskiej oraz specyficzne warunki mikroklimatyczne (silne nasłonecznienie) i glebowe (utwory lessowe, pyłowe, wychodnie skał zasobnych w węglan wapnia). Reprezentuje je zespół kwietnego stepu łąkowego oraz zespół zarośli z wisienką karłowatą. Obecne są również murawy kserotermiczne o zubożonym składzie florystycznym, zawierające wiele roślin reprezentujących element irano-turański, przyśródziemnomorski i łącznikowy między tymi obszarami, stanowiących rzadkie elementy flory polskiej.

7.1.6. Fauna

Możliwości przetrwania i rozwoju fauny uwarunkowane są bogactwem nisz ekologicznych, które z kolei wynika z różnorodności i wysokiego stopnia naturalności zbiorowisk roślinnych, obecności rozległych kompleksów leśnych, mozaiki upraw rolnych, łąk i pastwisk oraz licznych zadrzewień i zakrzewień. Gmina Krzywca wyróżnia się bogactwem fauny. Z bezkręgowców na uwagę zasługują: chroniony chrząszcz, jelonek rogacz, występuje także szereg rzadkich gatunków motyli podlegających ochronie gatunkowej min.: paź żeglarz, paź królowej, niepylak mnemozyna, mieniak - stróżnik, tęczowiec. Kręgowce reprezentowane

są m.in. przez kumaka górskiego, traszkę karpacką, traszkę górską, salamandrę plamistą, pliszkę górską, muchówkę białoszyjną, puszczyka uralskiego, dzięcioła biało-grzbiecatego. Występują tu także gatunki typowo nizinne: traszka grzbieniasta, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, kumak nizinny. Dobry stan zoocenozy potwierdza fakt występowania licznych gatunków umieszczonych na polskiej „czerwonej liście fauny”, uznanych za w Polsce. Są to: traszka karpacka, bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, żoła, nocek Bechsteina, pilch, żółdnica, smużka, wydra, żbik, ryś, kosztaka. Oprócz ochrony biocenozy celowa jest ochrona gniazdowania gatunków zagrożonych takich jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz.

7.1.7. Stan powietrza atmosferycznego

Na terenie Gminy Krzywca nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej monitoringu powietrza prowadzącej pomiary w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Jakość powietrza na tym obszarze w zakresie dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu oraz ozonu określona została na podstawie wyników modelowania zanieczyszczenia powietrza wykonanego na poziomie krajowym na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na podstawie wyników modelowania stwierdzono, że na obszarze gminy w 2017 r. dotrzymane zostały wartości kryterialne określone dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz ozonu. Nie dotrzymany został poziom docelowy w zakresie benzo(a)pirenu.

Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego na terenie gminy wpływa emisja z zakładów produkcyjnych, kotłowni, emisja komunikacyjna a największe znaczenie ma emisja z indywidualnych palenisk domowych. Na terenie gminy nie funkcjonują duże zakłady produkcji energii i ciepła, dlatego źródła emisji pochodzenia technologicznego z działalności przemysłowej mają znikomy wpływ na jakość powietrza. Natomiast większy wpływ mają lokalne kotłownie opalane węglem kamiennym. Do ogrzewania domów używany jest przede wszystkim węgiel i jego pochodne, w niewielkim procencie można zaliczyć użycie jako czynnika grzewczego gazu sieciowego lub oleju opałowego. Źródłem dwutlenku siarki jest spalanie paliw stałych w sektorze komunalnym, głównie w indywidualnych paleniskach domowych w sezonie grzewczym i w zakładach wytwórczo-usługowych. Za emisję dwutlenku azotu odpowiedzialny jest transport drogowy i energetyka przemysłowa (poza terenem gminy). Tlenek węgla powstaje przez spalanie paliw w sektorze komunalnym i transporcie drogowym. O poziomie emisji ołowiu, kadmu i rtęci decydują procesy spalania paliw i procesy technologiczne. Dwutlenek węgla powstaje głównie w energetyce przemysłowej i komunalnej.

Do istotnych zanieczyszczeń powietrza występujących w gm. Krzywca należą: tlenki azotu, węglowodory aromatyczne, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon oraz lotne związki organiczne pochodzące głównie ze spalania paliw płynnych w pojazdach mechanicznych oraz spalania węgla kamiennego i paliw ropopochodnych.

Utrzymanie dobrej jakości powietrza, a nawet poprawę jego stanu można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji na środowisko naturalne, stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji gminy (rozbudowy i modernizacji istniejącej sieci gazowej i stacji redukcyjnych), likwidację lub modernizację kotłowni tradycyjnych (zmiana nośnika energii z węgla np. na gaz), poprawę nawierzchni dróg, budowę obwodnic, wykorzystanie proekologicznych przedsięwzięć w zakresie komunikacji (preferowanie transportu zbiorowego, budowa tras rowerowych), a przede wszystkim poprzez zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (energii wodnej, promieniowania słonecznego, energii geotermalnej, biogazu).

Uchwała antysmogowa

Na terenie województwa podkarpackiego podjęto uchwałę antysmogową: Uchwała Nr LII/869/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa podkarpackiego ograniczeń w zakresie instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw stałych w rozumieniu art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2021 poz. 716 z późn. zm.), w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub,
- 2) wydzielają ciepło lub,
- 3) wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika.

W ww. instalacjach zakazuje się stosowania:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- 3) paliw o uziarnieniu poniżej 5 mm i zawartości popiołu powyżej 12%,
- 4) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

7.1.8. Surowce naturalne

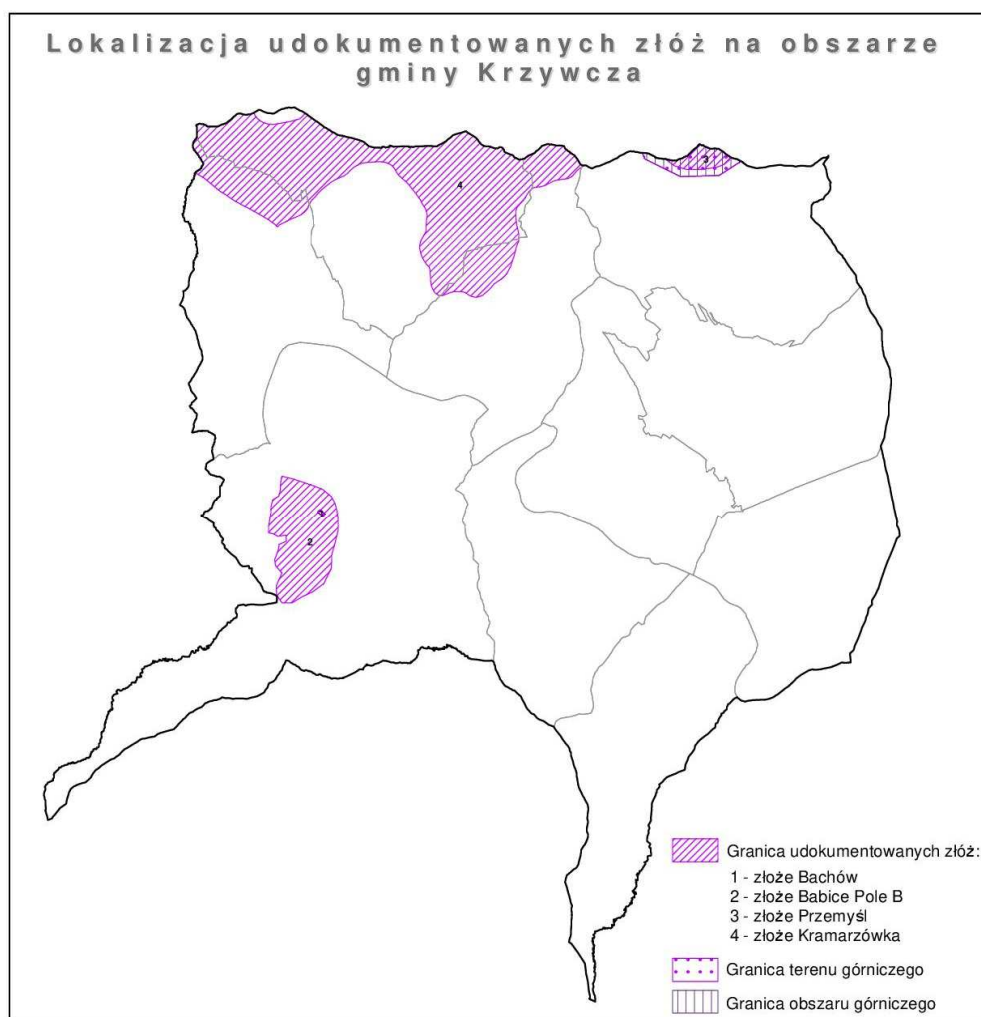
W rejonie Pogórza Przemyskiego występują złoża ropy naftowej i gazu ziemnego częściowo eksploatowane. Występują także, również na terenie gminy Krzywca, złoża wód mineralnych, które dotychczas nie są wydobywane. W dolinie Sanu występują złoża żwiru i piasku, z których największe są w Bachowie i Ruszelczycach.

Na obszarze gminy Krzywca znajduje się 5 złóż nieskreślonych z bilansu zasobów, w tym 3 złoża kruszyw naturalnych i 2 złoża gazów ziemnych, które zostały przedstawione w poniższej Tabeli.

Tab.4. Surowce naturalne na terenie gminy Krzywca

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny MIDAS

Kod, ID złoża	Rodzaj kopaliny	Nazwa złoża	Eksploatacja	Położenie	Powierzchnia złoża [ha]	Skreślone z bilansu zasobów
KN, 1605	Kruszywa naturalne	Babice	-	gminy: Dubiecko, Krzywca	150,78	nie
KN, 1608	Kruszywa naturalne	Babice Pole B	-	gmina Krzywca	121,10	nie
KN, 14918	Kruszywa naturalne	Bachów	złoże eksploatowane okresowo	gmina Krzywca	0,58	nie
GZ, 18718	Gazy ziemne	Kramarzędwka	-	gminy: Roźwienica, Pruchnik, Dubiecko, Krzywca	1310,50	nie
GZ, 4610	Gazy ziemne	Przemysł	01.08.1960 -> do teraz	gminy: Rokietnica, Roźwienica, Krasieczyn, Krzywca, Medyka, Orły, Przemysł, Żurawica, M. Przemysł	10 792,65	nie

Ryc.6. Lokalizacja udokumentowanych złóż nieskreślonych z bilansu zasobów na obszarze gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

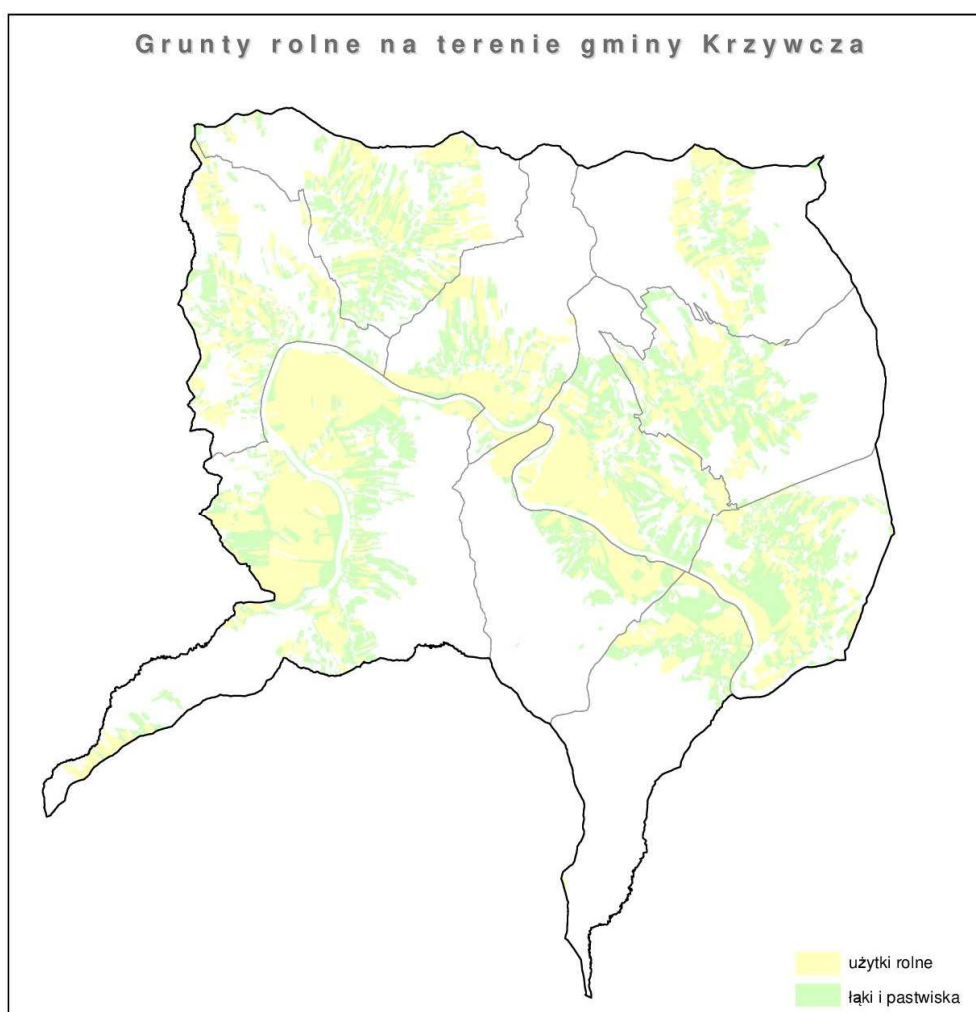
7.2. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

7.2.1. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W gminie Krzywca występują gleby w klasach: IIIb - najlepsze gleby około 40% użytków rolnych, IVa i IVb oraz gleby klasy V i VI. Gleby gminy Krzywca należą do gleb pogórskich wytworzonych na wietrzelinie skał fliszowych, na pokrywach soliflukcyjno-deluwialnych oraz na osadach rzecznych. W obrębie wyniesień terenu są to gleby brunatne kwaśne i wylugowane. Są to na tym terenie gleby najlepsze (kompleks pszenno-dobry i pszenno-górski), o głębokim i dobrze wykształconym poziomie orno-próchnicznym, zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwej wilgotności (klasa III-IV). Udają się na nich wszystkie rośliny uprawne, a przy właściwej agrotechnice dają dobre plony. W górnych partiach występują gleby bardzo kwaśne, często ciężkie i trudne do uprawy, ubogie w składniki

pokarmowe (kompleks zbożowy górski i owsiano-ziemniaczany górski) IV, V i VI klasy użytków rolnych.

Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami.

Ryc.7. Grunty rolne na terenie gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

7.2.2. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

W odniesieniu do obszaru województwa podkarpackiego (lesistość: 38,2%), terytorium gminy Krzywca charakteryzuje się wysoką lesistością, która wynosi 48,3% (dane BDL GUS, 2019 r.). Wg danych GUS powierzchnia lasów ogółem wynosiła 4574 ha. W strukturze

własnościowej lasów gminy Krzywca dominowały lasy publiczne (3696 ha), które stanowiły ponad 80% wszystkich lasów, w tym stanowiące własność gminy (623 ha), które stanowiły prawie 14% wszystkich lasów. Pozostałe to lasy prywatne.

Rozmieszczenie lasów na obszarze gminy jest nierównomierne. O ich występowaniu, różnorodności typów siedliskowych lasu i składzie gatunkowym drzewostanu zadecydowały zarówno warunki fizyczno-geograficzne (geologia, geomorfologia, gleba, klimat), jak i działalność człowieka. Na obszarze gminy lasy tworzą duże, zwarte kompleksy.

Dominującym typem siedliskowym jest las wyżynny (L.wyż), natomiast typem gospodarczym bukowo-jodłowy (Bk- Jd), jodłowo- bukowy (Jd-Bk) oraz bukowo-dębowy (Bk-Db). Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej gminy są ekosystemy leśne zajmujące około 42 % powierzchni. Odznaczają się one wysokim stopniem naturalności wyrażającym się dużym udziałem drzewostanów o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem. W drzewostanach dominuje jodła oraz buk i sosna zwyczajna. Spośród innych gatunków liczniejsze są: dąb szypułkowy, grab zwyczajny, brzoza brodawkowata, modrzew europejski. Wśród siedliskowych typów lasu dominuje las wyżynny. W wyższych partiach spotyka się fragmenty lasu górskiego. Dość wyraźnie zaznacza się również las mieszany, rzadko spotykany jest las jesionowy. W dolinach większych cieków rozciągają się niewielkie fragmenty lasu łąkowego. W układzie zbiorowisk leśnych charakterystyczna jest strefowość będąca wyrazem zmieniających się, wraz ze wzrostem wysokości, warunków klimatycznych. Zwraca uwagę znaczne zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych w obrębie poszczególnych pięter. Na terenie gminy Krzywca wyższe partie stoków pokryte są lasami mieszanymi. Lasy te reprezentowane są przez drzewa liściaste (buk, dęby, grab) oraz iglaste (świerk, jodła, miejscami modrzew). Są to na ogół czyste drzewostany jodłowe, w słabo zwartej warstwie krzewów rośnie kruszyna oraz jarzębina. W ubogiej warstwie runa i mchów zaznacza się współdominacja roślin acidofilnych i gatunków o szerokiej amplitudzie ekologicznej. Najczęściej rosną tu: borówka czarna, kosmatka orzęsiona, konwalijka dwulistna, jeżyna gruczołowata. Zbiorowiska tego typu zajmują zwykle grzbietowe spłaszczenia wzniesień, rzadziej wykształcają się na podłożu stokowym. Niewielki procent powierzchni zajmują zbiorowiska o charakterze borowym. Wydaje się, iż w wielu przypadkach są to wtórne zbiorowiska powstałe po wprowadzeniu sosny na i tak już kwaśne podłoże na terenach po wycięciu drzewostanów jodłowych. Niektóre z tych zbiorowisk mają wyraźnie charakter porolny. Jako przedplony sadzona była najczęściej sosna., rzadziej modrzew, a sporadycznie świerk. Charakterystycznym zbiorowiskiem niższych partii i piętra pogórza jest zespół grądu w odmianie małopolskiej, zajmuje on jednak niewielkie powierzchnie. Porasta najczęściej siedliska umiarkowane wilgotne i świeże na glebach zaliczonych do mad i gleb brunatnych.

W drzewostanach panuje grab z domieszką buka, sosny, modrzewia i dębu. Grądy wykazują znaczne zróżnicowanie lokalno-siedliskowe.

Na najbardziej wilgotnych i żyznych siedliskach; najczęściej w sąsiedztwie łągów rozwija się podzespół grądu niskiego. Na zboczach, na glebach brunatnych świeżych rośnie grąd typowy. Na stosunkowo najbardziej suchych siedliskach, najczęściej w szczytowych partiach stoków wykształca się grąd wysoki. W dolinach górnych odcinków potoków występują smugi łągu podgórskiego oraz nadrzecznej olszyny górskiej. W dolnych odcinkach mniejszych cieków spotykane są fragmenty niżowego, przystrumykowego łągu jesionowo - olszowego. W południowej części na terasie zalewowej Sanu zachowały się szczątkowo fragmenty łągu wierzbowo - topolowego. Dość częste na omawianym terenie są zagajniki i laski brzoźowe, które szczególnie wyróżniają się w krajobrazie, nadając mu swoiste piękno. Na skarpach, nasypach dróg i skrajach lasów, również nad potokami spotykane są samosiewne zarośla akacjowe. Miejscami na zaburzonych siedliskach /np. nasypy dróg/ trafiają się zarośla olszy szarej. Bardzo często spotykane są tu płaty ciepłolubnych zarośli. Występują one na eksponowanych, odlesionych zboczach. Skrajnych lasów, na miedzach i skarpach, często jako zbiorowiska ekotonowe na pograniczu muraw kserotermicznych i lasów. Do najcenniejszych zbiorowisk roślinności nieleśnej omawianego terenu należą półnaturalne zbiorowiska łąkowe oraz murawy kserotermiczne. W dolinach większych cieków spotykane są bogate florystycznie zespoły wilgotnych łąk z rzędu Molinietalia, zajmują one jednak niewielkie powierzchnie. W zagłębieniach terenu w miejscach nieregularnie wypasanych występuje kępowy zespół śmiałka darniowego. Niewielkie powierzchnie w silnie uwilgotnionych obniżeniach terenu zajmują płaty sitowia leśnego. Śródleśne ziołoroślowe łąki rozwijające się w miejscu wyciętych łągów i w zarastających rowach reprezentują płaty zespołu wiązówki błotnej i bodziszka błotnego. Łąki świeże reprezentuje zespół łąki rajgrasowej, spotykany w dolinach większych cieków oraz w niższych partiach zboczy. Często spotykany jest pastwiskowy zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej. Znaczne powierzchnie w przygrzbietowych partiach odlesionych wzgórz zajmuje zbiorowisko z panującą mietlicą pospolitą. Jest to interesujące zbiorowisko ze względu na duży udział gatunków ciepłolubnych. Zbiorowiska synantropijne reprezentowane są głównie przez zespoły segetalne, do których zalicza się zespoły chwastów towarzyszących uprawom zbożowym oraz chwastów okopowych. Do najczęściej spotykanych zespołów ruderalnych należą: -tanaceto - Artemisietum - na przydrożach, -Rudbeckio - Solidaginetum Eupatorietum cannabini - w dolinach potoków, -Polygono Bidentetum, Junco - Menthetum longifoliae - w rowach, -Rubo - Calamagrostietum epigei - na zrębach leśnych i nasypach dróg. Do interesujących zbiorowisk synantropijnych należą fitocenozy prezentujące różne stadia sukcesji w opuszczonych zdziczałych sadach, na porzuconych łąkach i polach. Często spotykane są zarośla zdziczałych roślin ozdobnych /np. rdest ostrokończysty/

i krzewów owocowych /np. maliny/. Na wysoką ocenę przyrodniczą terenu gminy wpływa liczny udział gatunków górskich uwarunkowany obecnością fragmentów regla dolnego i dominacją piętra pogórza. Flora górską reprezentowana jest przez liczną grupę roślin naczyniowych. Do najbardziej interesujących należą śnieżyczka przebiśnieg, tojad dziobaty, miesięcznica trwała, czyściec górski, śnieżycza wiosenna, czosnek niedźwiedzi. Na szczególną uwagę zasługują rośliny wschodnio karpackie - sałatnica leśna, kostniwa górską oraz zachodnio karpackie - przytulia okrągłolistna., kosmatka żółtawa, pięciornik omszony, a także subendemity ogólnokarpackie – żywiec gruczołowaty, żywokost sercowaty, lepiężnik wyłysiały.

O szczególnej wartości przyrodniczej omawianego obszaru świadczy również fakt zagęszczenia na tym terenie granic zasięgu występowania szeregu gatunków roślin. Wiele z nich osiąga absolutny kres zasięgu lub kres jednego z części zasięgu dysjunktywnego, niektóre gatunki dochodzą tutaj do kresu zwartego występowania, poza którym występują na odosobnionych wyspowych stanowiskach. Najliczniejszą grupę osiagającą północną granicę zasięgu stanowią tutaj rośliny górskie m.in. miesięcznica trwała, paprotnik kolczysty, czyściec górski, narecznica górską, skrzyp pstry, kmieć górską, wierzba śląska. Granicę południową osiagają: łączeń baldaszkowaty, pływacz drobny, lenek stoziarn, szarota żółtobiała. Na podkreślenie zasługuje również fakt występowania licznych gatunków kserotermicznych. Rosną tu m.in. żmijowiec zwyczajny, biedrzeniec mniejszy, szalwia okrągowa, ośmiął mniejszy, kłosownica pierzasta. O unikalnym charakterze flory świadczy przede wszystkim fakt występowania licznych gatunków roślin objętych ochroną gatunkową: widłak goździsty, barwinek pospolity, skrzyp olbrzymi, paprotka zwyczajna, pokrzyk wilcza - jagoda.

Ryc.8. Grunty leśne na terenie gminy Krzywca
Źródło: Opracowanie własne

7.3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

7.3.1. Ochrona środowiska

Podstawowym dokumentem regulującym działania z zakresu ochrony środowiska na terenie gminy Krzywca jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) oraz opracowana na mocy tej ustawy „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Krzywca na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025” przyjęta uchwałą Nr IX/47/2019 Rady Gminy Krzywca z dnia 29 maja 2019 r. Działania inwestycyjne samorządu gminy Krzywca z zakresu ochrony środowiska dotyczyły celów ekologicznych:

- 1) poprawa i utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych;

- 2) poprawa klimatu akustycznego;
- 3) osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zaspokojenie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych;
- 4) minimalizacja skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody;
- 5) ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz remediacja, rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
- 6) zmniejszenie masy odpadów składowanych na składowiskach oraz zwiększenie udziału przygotowania do ponownego użycia i recyklingu surowców wtórnych i odzysku energii z odpadów;
- 7) zachowanie, ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 8) ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków;
- 9) ochrona ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym;
- 10) ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych.

7.3.2. Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

W związku z wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, część obszaru gminy znajduje się w zasięgu obszarów chronionych.

Na obszarze gminy Krzywcza znajdują się obszary i obiekty chronione, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U 2021 poz. 1098 z późn. zm.), do których należą:

REZERWAT PRZYRODY

Rezerwat przyrody „Brzoza Czarna w Reczpolu” jest to florystyczny rezerwat przyrody, uznany dnia 09.09.1970 r. na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15 lipca 1970 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obszar zajmuje powierzchnię 2,66 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska brzozy czarnej. Rezerwat położony jest około 200 m na północ od drogi z Przemyśla do Dubiecka, w pobliżu miejscowości Reczpol i stanowi niewielką część większego kompleksu leśnego. Stanowisko brzozy czarnej znajduje się w grądzie środkowoeuropejskim na południowym stoku niewielkiego bezimiennego wzniesienia.

PARK KRAJOBRAZOWY

Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego jest to park krajobrazowy, utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 11 Wojewody Przemyskiego z dnia 16 grudnia 1991 r. w sprawie wprowadzenia ochrony terenów posiadających walory krajobrazowe przed ich niszczeniem bądź utratą tych walorów. Obszar zajmuje powierzchnię 60561,00 ha. Obszar ten objęto ochroną prawną w celu zachowania unikatowej formy krawędzi brzegu karpackiego na odcinku sigmoidy przemyskiej reprezentującej niezależnie od wyjątkowości struktury geologicznej, także wybitne walory krajobrazowe. Chroni się w nim:

- zwarte kompleksy leśne z pięknymi jodłowo-bukowymi lasami, porastającymi przepiękne pogórza o rusztowym układzie grzbietów poprzecinanych kratową siecią rzek i potoków, w tym meandrującym Sanem i Wiarem;
- zbiorowiska kserotermiczne przypominające kwitnące stopy łąkowe;
- torfowisko przejściowe i wysokie;
- osobliwości geologiczne.

Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu został wyznaczony 01.01.1987 r. na mocy Uchwały Nr XX/148/87 WRN z 25 czerwca 1987 r. w sprawie szczegółowego zasięgu granic oraz zasad zagospodarowania obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa Przemyskiego i zajmuje powierzchnię 48475,00 ha. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym regulującym jego funkcjonowanie jest Uchwała nr XLII/734/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 września 2017 r. zmieniająca uchwałę Nr XLVIII/999/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Przemysko - Dynowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Obszar ten ma charakter podgórski z licznymi, niezbyt wysokimi wzgórzami, poprzecinanymi potokami. Najwyższe wzniesienia dochodzą do 430 m n.p.m. Na piękno krajobrazu tego obszaru składa się mozaikowość pól uprawnych z kompleksami lasów, wiele pomników przyrody, doliny meandrujących rzek oraz pamiątki historyczne i walory kulturowe. Najokazalszymi drzewami pomnikowymi są: - 400-letnia lipa i 200-letni dąb w Dynowie, - kilkadziesiąt dębów szypułkowych w parku w Bachórze, - dąb szypułkowy w Kuźminie, - lipy 200 i 300 letnie w Pruchniku, - 400-letni dąb szypułkowy w Babicach, - 2 dęby szypułkowe w wieku 400 i 450 lat w Wapowicach. Osobliwością geologiczną są formacje solonośne w Komarnicach, Aksmanicach, Dubiecku i Sólcu. Spotkać można rzadkie gatunki zwierząt. Do najciekawszych należą: gronostaj, dzik, kuna leśna; z ptaków występują: jastrząb, myszołów, trzmiełojad i bocian czarny, a z gadów żmija zygzakowata.

STANOWISKO DOKUMENTACYJNE

Stanowisko dokumentacyjne Skalka z rybami zostało ustanowione 01.01.1998 r. na mocy Rozporządzenia Nr 23 Wojewody Przemyskiego z dnia 5 czerwca 1998 r. w sprawie uznania obiektów geologicznych zlokalizowanych na terenie województwa przemyskiego za stanowiska dokumentacyjne. Szczególnym celem ochrony jest zachowanie ich wartości przyrodniczej, naukowej, dydaktycznej i turystycznej. Stanowisko obejmuje odsłonięcie bryły pakietu rogowców menilitowych – o zróżnicowanej grubości warstw (od 0,1 do 15 cm) o prawie doskonałej łupliwości – w prawym brzegu potoku. Całość silnie zaburzona tektonicznie o bardzo zróżnicowanym upadzie warstw skalnych, rozpada się na cienkie płytki zawierające niekiedy odciski organizmów morskich wymiary: dł. 4 m, szer. 2 m, wys. 2 m.

OBSZARY NATURA 2000:

1) **„Rzeka San”** (kod: PLH180007) utworzony został 06.03.2009 r. na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Obszar zajmuje powierzchnię 1374,76 ha. Dla terenów położonych w zasięgu Obszaru nie ustanowiono Planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje odcinek środkowego Sanu położony pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem. Jest to wartościowy przyrodniczo odcinek dużej podgórskiej rzeki o naturalnych brzegach i słabo przekształconym korycie. Ważna ostoja wielu gatunków ryb cennych z ochroniarskiego i gospodarczego punktu widzenia, zasiedlona m.in. przez zdecydowanie największą w kraju populację kielbia Kesslera, stanowiącą przypuszczalnie około 80% całej populacji tego gatunku na obszarze Polski. W części rzeki położonej poniżej Przemyśla liczny jest kielb białopłetwy i boleń. Łącznie stwierdzono tu występowanie 8 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Występuje tu także liczna i stabilna osiadła populacja certy oraz jedna z najliczniejszych w Polsce populacji piekielnicy.

2) **„Ostoja Przemyska”** (kod: PLH180012) utworzony został 06.03.2009 r. na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Obszar zajmuje powierzchnię 39665,27 ha. Dla terenów położonych w zasięgu Obszaru nie ustanowiono Planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje jedyne w Polsce fragment najbardziej wysuniętych na zachód pogórzy Karpat Wschodnich -Pogórze Przemyskiego i niewielkiej części Pogórze Dynowskiego. Obszar o charakterystycznym, rusztowym układzie grzbietów górskich, poprzecinanych równoleżnikowymi dolinami Sanu i Wiaru. Sieć wodna tego terenu jest mocno rozbudowana. Lasy stanowią ponad 70 % ogólnej powierzchni obszaru. Dominuje podgórska forma buczyny karpackiej. W wyższych partiach Pogórze, występują lasy jodłowo-bukowe. Kompleksy leśne poprzerywane są enklawami pól uprawnych

oraz łąk i pastwisk. Na skarpach w dolinie Wiaru, w okolicach Rybotycz i Makowej występują murawy kserotermiczne, przypominające kwietne stępy. Zaludnienie obszaru jest niewielkie, a osady zlokalizowane są w dolinach. Jest to jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w Unii Europejskiej. Dla obszaru Natura 2000 procedowana jest zmiana granic obszaru. W dniu 14 marca 2019 r. Minister Środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów (uchwała z dnia 8 lutego 2019 r. w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie Komisji Europejskiej dokumentu "Lista zmian granic obszarów Natura 2000", M.P. z 2019 r., poz. 208), przekazał Komisji Europejskiej listę proponowanych zmian obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty. Po akceptacji KE granice obszaru zostaną zaktualizowane.

- 3) „**Pogórze Przemyskie**” (kod: PLB180001) utworzony został 05.11.2004 r. na podstawie Dyrektywy Ptasiej. Obszar zajmuje powierzchnię 65366,31 ha. Dla terenów położonych w zasięgu Obszaru nie ustanowiono Planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje fragment najbardziej wysuniętych na zachód pogórzy Karpat Wschodnich - Pogórze Przemyskiego i Pogórze Dynowskiego. Krajobraz naturalny jest tu dobrze zachowany, posiada charakterystyczny rusztowy układ grzbietów górskich, poprzecinanych równoleżnikowo dolinami Sanu i Wiaru. Sieć hydrograficzna jest mocno rozbudowana. Wzgórzka pokrywają lasy liściaste z dominującą buczyną karpacką w najwyższych położeniach, zaś na terenach położonych niżej dominują grądy. W dolinach rzecznych występują lasy łęgowe i olszynki karpackie. Tereny otwarte stanowią pola uprawne i łąki oraz suche ugory, zajęte przez zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Dla obszaru Natura 2000 procedowana jest zmiana granic obszaru. W dniu 14 marca 2019 r. Minister Środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów (uchwała z dnia 8 lutego 2019 r. w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie Komisji Europejskiej dokumentu "Lista zmian granic obszarów Natura 2000", M.P. z 2019 r., poz. 208), przekazał Komisji Europejskiej listę proponowanych zmian obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty. Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E 75. Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje ok. 112 gatunków ptaków. W okresie łęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bocian czarny, dzięcioł biało-grzbiety (PCK), orlik krzykliwy (PCK), orzeł przedni (PCK), puchacz (PCK), puszczyk uralski (PCK), trzmiełojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: bocian biały, derkacz, dzięcioł czarny, gąsiorek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała.

UŻYTEK EKOLOGICZNY

Na obszarze gminy Krzywca znajduje się użytek ekologiczny „Pod Uryńskim”, wyznaczony na podstawie Rozporządzenia Nr 10 Wojewody Przemyskiego z 17.04.1997 r. w sprawie uznania terenu gminy Krzywca za użytek ekologiczny. Jest to obszar o powierzchni 1,85 ha, położony w obrębie Nr ewid. nr 206/1 obrębu ewidencyjnego Kupna, gmina Krzywca. Celem ochrony jest zachowanie wartości przyrodniczych, krajobrazowych oraz naukowo-dydaktycznych.

POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie z danymi RDOŚ na terenie gminy Krzywca znajduje się 9 pomników przyrody. Szczegółowe informacje o pomnikach przyrody zawarte są w poniższej Tabeli.

Tab.5. Pomniki przyrody na obszarze gminy Krzywca

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, RDOŚ

Lp.	Miejscowość	Gatunek drzewa	Wiek	Obwód pnia	Wysokość	Data ustanowienia
1.	Ruszelczyce (ZHP)	Klon polny – <i>Acer campestre</i>	brak danych	225 cm	20 m	26.05.1978
2.	Babice (k. Kościoła)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	ok. 400 lat	193 cm	25 m	30.06.1966
3.	Krzywca (k. Doromedu)	Miłorząb dwukłapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielny) - <i>Ginkgo biloba</i>	ok. 150 lat	135 cm	25 m	14.05.1997
4.	Kupna	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	brak danych	76 cm	29 m	15.07.1998
5.	Kupna	Modrzew europejski – <i>Larix decidua</i>	brak danych	85 cm	28 m	15.07.1998
6.	Kupna	Modrzew europejski – <i>Larix decidua</i>	brak danych	73 cm	23 m	15.07.1998
7.	Kupna	Modrzew europejski – <i>Larix decidua</i>	brak danych	89 cm	25 m	15.07.1998
8.	Średnia (lasy państwowe)	Bluszcz pospolity	brak danych	16 cm	20 m	06.09.1997
9.	Średnia (lasy państwowe)	Buk zwyczajny	brak danych	343 cm	45 m	29.12.2020
10.	Ruszelczyce (ZHP)	Grupa 19 drzew	brak danych	-	-	06.05.1978

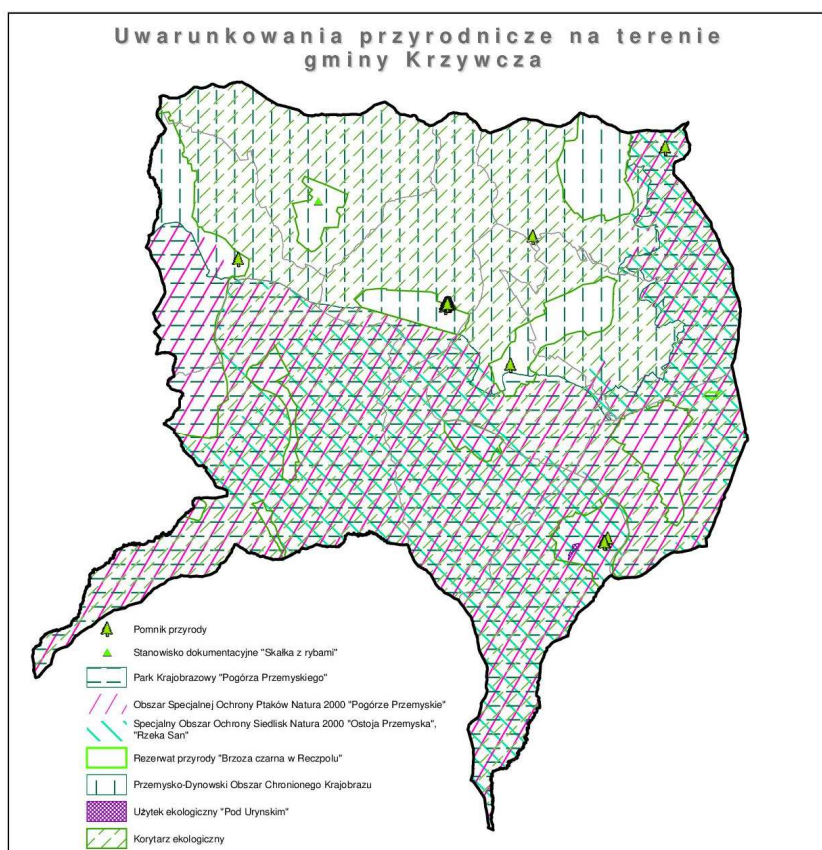
KORYTARZE EKOLOGICZNE:

Obszar gminy zlokalizowany jest częściowo w granicach korytarza ekologicznego wyznaczonego w ramach sieci korytarzy ekologicznych wg „Projektu korytarzy ekologicznych łączących Europejska Sieć Natura 2000 w Polsce” (Jędrzejewski i in. 2005), zaktualizowanych

w latach 2010-2012 przez Instytut Biologii Ssaków PAN w Białowieży, w ramach projektu „Ochrona obszarów siedliskowych i korytarzy ekologicznych dzikiej fauny przy drogach szybkiego ruchu w Polsce”. Zgodnie z „Mapą przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce”, która opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego¹, częściowo obszar gminy znajduje się w zasięgu korytarzy ekologicznych łączących obszary cenne przyrodniczo:

- Pogórze Dynowskie - północny GKPd-3B,
- Pogórze Przemyskie GKPd-1B.

Głównym założeniem merytorycznym projektu było opracowanie mapy korytarzy o charakterze multifunkcyjnym – przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura2000. Podstawowym celem opracowania mapy było stworzenie praktycznego narzędzia dla ochrony siedlisk i gatunków zagrożonych fragmentacją środowiska, wykorzystywanego w planowaniu przestrzennym i projektowaniu inwestycji liniowych.

Ryc.9. Uwarunkowanie przyrodnicze na terenie gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

¹ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

8.1. Rys historyczny

Najstarsza wzmianka w źródłach historycznych dotycząca Krzywczey pochodzi z roku 1398. W tym właśnie roku nasza miejscowość posiadała już prawa miejskie. Pierwsza osada istniała na terenie obecnej szkoły podstawowej. Teren ten w przeszłości znajdował się między dwoma odnogami Sanu i tworzył wyspę, na której znajdowała się wieś zwana Błódźce. W późniejszym czasie teren był otoczony bagniskiem i stawami. Stąd prawdopodobnie wywodzi się nazwa miejscowości, która prawdopodobnie wywodzi się od starosłowiańskiego słowa „kri”, co znaczy „podmokły”. Inną etymologię pochodzenia nazwy „Krzywca” podaje Rymut, wywodząc ją od nazwy osobowej Krzywiec, względnie Krzywek, co zdaniem archeologów potwierdza dokument z 1397r, w którym użyto nazwy Crzywca. W XIV w. miejscowość została podniesiona na wyższe i suchsze miejsce. Być może wiązało to się z lokacją miasta na prawie niemieckim. Jego właścicielami byli bracia Jan i Szymon, synowie Dzierśława z Brześcia.

W 1446 roku Krzywca należała do braci Rafała i Habra (Chabra). Istniał już tu wtedy kościół, dwór obronny i młyn. W 1486 roku Rafał z Krzywcy zwany Ostrowickim powiększył uposażenie parafii. Z tego okresu pochodzi najprawdopodobniej herb Krzywcy - Leliwa. Na błękitnym polu złota sześciopromienna gwiazda pomiędzy rogami złotego księżyca. W tym okresie znajdowało się tu dużo stawów rybnych, dziś nie istniejących. Rozwinięta była również produkcja zboża. Wiele też było pól, na których uprawiano hreczkę. W tym czasie w Krzywcy istniały też liczne barcie.

W XVI w. po zamążpójściu Małgorzaty Krzywieckiej za Aleksandra Orzechowskiego, miasteczko przeszło w ręce rodziny Orzechowskich herbu Oksza. Przez wiele lat nasza miejscowość była pod rządami rodu Orzechowskich. W roku 1518 nastąpił podział dóbr Krzywca między Stanisławem - pisarzem przemyskim a Janem i Aleksandrem Orzechowskim.

Historia osadnictwa obszaru dzisiejszej gminy Krzywca sięga pradziejów, na co wskazują znaleziska wykopalisk z okresu prehistorii, szczególnie neolitu i kultury ceramiki sznurowej. Nie był to jeszcze czas kształtowania się współczesnych jednostek osadniczych, ale powstające osady stały się wzorem do dalszego osadnictwa na terenach przemyskich.

Pierwsze pisemne wzmianki na temat Krzywczey datowane są na 1398 r. Osada będąca we władaniu braci Jana i Szymona, synów Dzierśława z Brześci wzmiankowana

w dokumencie jako Crzywca posiadała wówczas prawa miejskie i była lokowana na prawie magdeburskim. W połowie XV wieku miała już swój kościół, a także młyn i dwór obronny, rozwijało się rolnictwo i rybołówstwo (hodowla stawowa). XVI wiek przyniósł podziały ziem krzywieckich pomiędzy kolejnych włodarzy: Stanisław - pisarza przemyskiego a Jana i Aleksandra Orzechowskich. Odtąd gospodarczo-administracyjne działania prowadzone były przez ród Orzechowskich, a Ziemia Krzywiecka przechodziła intensywną akcję osadniczą, gdzie wsie lokowano na prawie niemieckim.

Okres grabieżczych najazdów tatarskich na ziemię przemyską mających miejsce w latach 20. XVII w. przyniósł Krzywcy zniszczenia i upadek gospodarczy. Mieszkańców nękały nieurodzaje i ubóstwo. Drewniany kościół spłonął w pożarze w 1624 r. (w późniejszych latach wielokrotnie ulegał zniszczeniu w pożarach, po czym był odbudowywany). Następnie miasto kupił wojewoda podolski, Marcin z Siecina Krasicki. Ogrom zniszczeń wymusił ponowną lokację miasta na prawie niemieckim, jednak tym razem osadę chronił system obronny, na który składały się m.in. zamek i murowany kościół. Ziemia Krzywiecka przechodziła ponowny rozwój osadnictwa - były to wsie zakładane na prawie magdeburskim z osadnictwa niemieckiego, których właścicielami stawali się kolejni włodarze: Marcin Konstanty Krasicki, jego synowie Jerzy i Aleksander, ponownie Orzechowscy, Woronowiczowie, Joachim Boznański, Józef Benedykt Pawlikowski, Adam Starzeński, Bolesław Jocz herbu Godziemba. Strońscy herbu Janina. W wyniku I rozbioru Polski w 1772 r. ziemia przemyska znalazła się w granicach zaboru austriackiego jako część Galicji.

W XIX wieku Krzywca była już istotnym ośrodkiem gospodarczym – funkcjonowała tu gorzelnia, we wszystkich wsiach – karczmy, a następnie powstał browar zniszczony w pożarze, prawdopodobnie ok. 1911 r. Uruchomienie promu na rzece San łączącego Krzywczę z Chyrzyną przyczyniło się do ponownego ożywienia życia gospodarczego ziemi krzywieckiej.

Obie wojny światowe spowodowały kolejne zniszczenia. W wyniku II wojny światowej ziemia krzywiecka została wcielony do Rzeszy Niemieckiej (Reichu), a w 1945 r. wojska niemieckie zostały częściowo wyparte przez wojska rosyjskie, ustalając granicę na rzece San.

W wyniku reformy administracyjnej Krzywca utraciła prawa miejskie, aktualnie jest siedzibą władz gminy i pełni rolę lokalnego ośrodka usługowego. Powstanie samorządu lokalnego stało się szansą bardziej dynamicznego rozwoju, szczególnie w zakresie rozwoju mieszkalnictwa i infrastruktury z nim związanej.

8.2. Zasoby środowiska kulturowego

Układy ruralistyczne

Obszar gminy Krzywca pierwotnie nie należał do obszarów dogodnych dla osadnictwa, głównie ze względu na podgórski i górzysty charakter oraz topografię terenu. Wsie powstawały z wydzielonych zwartych kompleksów pól znacznej wielkości, będących w posiadaniu rodów dworskich i folwarków. Chłopi natomiast osiedlali się na terenach najmniej atrakcyjnych dla osadnictwa i często znacznie oddalonych. Układy przestrzenne nie tworzyły zatem zwartych ani pasmowych układów zabudowy, co przyczyniło się do jej znacznego rozproszenia.

Znaczny rozwój osadnictwa przypadł na lata międzywojenne, kiedy to nowopowstająca zabudowa zaczęła wkraczać pomiędzy istniejące zagrody oraz na tereny jeszcze niezabudowane. Historyczne układy urbanistyczne i ich ślady na obszarze gminy zostały w dużej części zniekształcone lub zatarte w wyniku przebudowy obszarów mieszkaniowych i ich rozwoju. W konsekwencji w istniejących wsiach wykształciły się zespoły zabudowy zwartej, szczególnie w centralnych częściach osad, gdzie zazwyczaj funkcje centrotwórcze skupiały się w pobliżu skrzyżowań dróg. Niemniej jednak do dziś można zaobserwować rozproszenie i samotniczy charakter zabudowy wiejskiej, w której dominują budynki związane ściśle z prowadzeniem działalności rolniczej, a koncentracja substancji mieszkaniowych wynika raczej z warunków terenowych.

Na zatarte tradycyjnych układów przestrzennych obszarów wiejskich wpłynął również fakt, iż tradycyjną formą zabudowy wiejskiej były domy drewniane, których trwałość jest znacznie krótsza niż w przypadku budynków murowanych. W związku z tym większość budynków i, co za tym idzie, układów przestrzennych uległa zniszczeniu lub przebudowie prowadzącej do zniekształcenia pierwotnej formy. Do dziś w gminie Krzywca zachowały się jedynie nieliczne pojedyncze przykłady tradycyjnej wiejskiej architektury drewnianej.

Architektura sakralna

Gmina Krzywca posiada liczne obiekty sakralne, w tym kościoły i cerkwie wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków.

Najstarszym z nich jest Kościół pw. Św. Trójcy w Babicach z 1792 r., zniszczony w późniejszych latach i odbudowany. Współcześnie zachowany budynek to kościół murowany, z oryginalną amboną w kształcie łodzi, dwoma obrazami Serca P. Jezusa i św. Rodziny w kościele, kilkoma starymi aparatami, duże świeczniki z epoki i w stylu zwanym empire.

Innym okazałym obiektem sakralnym jest obiekt cerkiewny w Reczpolu, który przez pewien czas pełnił funkcję kościoła filialnego mieścił się przez wiele lat w cerkwi obrządku greckokatolickiego. Jest to budynek drewniany, konstrukcji zrębowej, na planie prostokąta,

jednonawowy, z obrazem Matki Boskiej Bolesnej, obrazami procesyjnymi, XIX-wiecznym konfesjonalem.

Na uwagę zasługuje także greckokatolicka cerkiew pw. Szymona Słupnika w Chyrzynie, zbudowana w 1857 r. Jest to budynek drewniany, konstrukcji zrębowej, niestety nieużytkowana i w złym stanie technicznym.

Zespoły i parki dworskie

Istotnym elementem z punktu widzenia zachowania dziedzictwa kulturowego gminy Krzywca są zespoły i parki dworskie.

Dwór z XIX w. w Babicach

W zachodniej części Babic zachował się zespół dworski wraz z parkiem krajobrazowym datowany na XIX w. W jego skład wchodzi: drewniano-murowany dwór, murowany spichlerz oraz murowana kuźnię.

Park krajobrazowy został rozplanowany zgodnie z dawnym układem przestrzennym, a następnie przebudowany na początku XX w.

Dwór z XVII/XX w. w Krzywicy - obecnie Ośrodek Zdrowia

Zespół dworski znajduje się w północno-wschodniej części miejscowości, na terenie lekko opadającym w kierunku południowym. Od południowego wschodu drogą do Woli Krzywieckiej, z pozostałych stron otacza go zabudowa wsi i pola uprawne.

W parku krajobrazowym zachował się starodrzew, w tym dwie grabowe aleje obrzeżowe, rozplanowane wokół sadów założonych na pocz. XX w.

Parki dworskie – pozostałości dawnych zespołów dworskich

Na obszarze dzisiejszej gminy Krzywca funkcjonowało więcej zespołów dworskich, po których dziś zachowały się jedynie pozostałości dawnych założeń. Ze znajdującego się w Ruszelczycach zespołu dworskiego zachował się jedynie otaczający go park, założony w I poł. XIX wieku, a z budynku ruszeleckiego dworu – ocalały fragment pieca. Niedaleko dawnej gorzelni w Średni znajduje się park podworski z paroma cennymi okazami drzew. W okresie I wojny światowej w czasie oblężenia Twierdzy Przemyśl we dworze w Średni stacjonowały wojska rosyjskie. Podobnie w Woli Krzywieckiej znaleźć można park dworski z XVIII w. o pow. ok. 4 ha.

Zabytkowe cmentarze

Największe piętno w postaci pochówków na cmentarzach, znajdujących się na obszarze gminy, pozostawiła II Wojna Światowa. Na obszarze gminy Krzywca istnieją nieczynne cmentarze wpisane do rejestru zabytków:

- Cmentarz przy cerkwi w Babicach,
- Cmentarz żydowski w Krzywcy,
- Cmentarz cerkiewny grekokatolicki w Ruszelczycach,
- Cmentarz cerkiewny w Skopowie.

8.3. Obiekty objęte ochroną konserwatorską

Na obszarze gminy Krzywca znajdują się obiekty zabytkowe, wśród których widnieją m.in. obiekty architektury sakralnej, zespoły i park dworskie oraz cmentarze. Ochroną konserwatorską objęta została głównie zabudowa wpisująca się w krajobraz przyrodniczy i kulturowy. Na obszarze gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego. Zestawienie wszystkich obiektów, które zostały objęte ochroną konserwatorską na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2021 poz. 710 z późn. zm.) przedstawia poniższa Tabela.

Tab.6. Zabytki wpisane do rejestru

Źródło: Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego, WUOZ w Przemyślu

Lp.	Miejscowość	Obiekt zabytkowy	Nr rej., data wpisu
1.	Babice	zespół kościelno-plebański w Babicach (wpis do rejestru obejmuje: kościół pw. Świętej Trójcy wraz z wyposażeniem, plebanię, 2 dzwonnice oraz ogrodzenie z istniejącym starodrzewem)	A-444 z 11.02.1988
2.		zespół cerkwi gr.-kat. pw. Zaśnięcia Matki Bożej (wpis do rejestru obejmuje: cerkiew wraz z wyposażeniem, dzwonnice, cmentarz, skarpe z drzewami – starodrzew, działka nr 916 "Ps.V", ob. działka nr 1322/1)	A-456 z 4.03.1970
3.		kapliczka, przy drodze Przemyśl-Babice, pocz. XIX (wpis do rejestru obejmuje: kapliczkę wraz ze starodrzewem – 4 lipy, usytuowane na działkach: nr 1367/3 oraz 1368)	A-1612 z 21.05.1998
4.		park podworski, 2 poł. XIX	A-235 z 10.07.1987
5.	Chyrzyna	zespół cerkwi gr.-kat. (wpis do rejestru obejmuje: cerkiew wraz z malowidłami ściennymi, dzwonnice, część działki o powierzchni rzutów cerkwi i dzwonnicy, nr działki ewidencyjnej: 245/1)	A-472 z 30.09.1993
6.	Krzywca	zespół kościoła parafialnego w Krzywcy (wpis do rejestru obejmuje: kościół pw. Narodzenia Matki Boskiej wraz z wyposażeniem, dzwonnice i starodrzew w granicach ogrodzenia, zespół usytuowany na działce nr 833)	A-455 z 9.02.1988
7.		mur kamienny stanowiący ogrodzenie zespołu kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Krzywcy, z wyłączeniem współczesnego metalowego ogrodzenia, usytuowany na działce nr 833)	A-492 z 22.02.2011

Lp.	Miejscowość	Obiekt zabytkowy	Nr rej., data wpisu
8.		zespół plebański, XIX (wpis do rejestru obejmuje: plebania, studnia, zespół usytuowany w granicach ogrodzenia wraz z zielenią)	A-464 z 7.04.1988
9.		cerkiew greko-kat. pw. Narodzenia Przczystej Marii Bogarodzicy, 1841 (wpis do rejestru obejmuje: cerkiew, od zachodu i północy kamienny mur ogrodzeniowy, w granicach działki nr 220)	A-1594 z 20.08.1998
10.		cmentarz żydowski, 1 poł. XIX. usytuowany na działce nr 218	A-670 z 27.10.2011
11.		pozostałości zespołu dworskiego, XVII-XX (wpis do rejestru obejmuje: dwór mur. z XVII w., przebud. W XIX i XX w., oranżerię mur. Z XVIII w. przebud. W XIX i XX w., park krajobrazowy z 2 poł. XIX w., założony na XVIII w. ogrodach oraz fragment bramy wjazdowej mur. z k. XIX w.; zespół usytuowany w granicach: od wsch. do drogi Krzywca-Wola Krzywiecka, od pd. i zach. do zabudowy wsi i bazy GS, od pn. do alei grabowej)	A-193 z 26.01.1987 i z 28.05.1987
12.		cmentarz cerkiewny greko-kat.	A-245 z 9.10.1959
13.		budynek d. niemieckiej strażnicy granicznej, ob. stanica harcerska w Ruszelczycach (budynek w obrysie murów zewnętrznych, z wyłączeniem wnętrza budynku, usytuowany na działce nr 432/2)	A-1330 z 19.06.2015
14.	Ruszelczyce	park podworski, 1 poł. XIX (ochrona prawna obejmuje: park w granicach wyznaczonych starodrzewiem wraz ze stokiem i krawędzią wąwozu; ochronę krajobrazową obejmuje pas szer. Ok. 200 m od str. pn.-zach. i pn.-pole orne, dolinę Sanu, od pd. do drogi dojazdowej do parku, od pd.-zach. do zabudowań, od str. wsch. i pn.-wsch.-pas szer. Ok. 200 m /pole orne/, stok, wąwóz i dolina Sanu)	A-245 z 9.11.1959
15.	Skopów	zespół cerkwi gr.-kat. Pw. Przemienienia Pańskiego, ob. kościół rzym.-kat pw. MB Częstochowskiej (wpis do rejestru obejmuje: cerkiew, dzwonnice wraz z działką nr 172, ochroną nie objęto dobudowanej od strony zachodniej cerkwi Sali katechetycznej wzniesionej w latach 80-tych XX wieku)	A-175 z 3.10.2006
20.		dzwonnica	
21.		cmentarz cerkiewny	
22.	Bachów	stanowisko archeologiczne Bachów 1 na obszarze AZP 108-81	A-420 z 19.12.1968

8.4. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków

Obecnie gmina nie posiada gminnego programu opieki nad zabytkami, a program jest w trakcie przygotowania. Gminny program opieki nad zabytkami odnosić się będzie do działalności gminy jako opiekuna tych zabytków, których jest prawnym właścicielem. Działania te, polegać będą na tworzeniu warunków finansowych oraz organizacyjnych dla właściwej opieki nad dziedzictwem kulturowym. Będą one miały charakter przede wszystkim pomocowy

oraz edukacyjny, związany z upowszechnianiem wiedzy o zabytkach oraz potrzebie ich ochrony.

Na obszarze gminy Krzywca znajduje się wiele zabytkowych obiektów budowlanych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, których wykaz przedstawia poniższa Tabela.

Tab.7. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Źródło: Załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 107/2019 Wójta Gminy Krzywca z dnia 22 listopada 2019 roku w sprawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Krzywca (GEZ Krzywca)

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
1.	Babice	Cmentarz rzymskokatolicki	Nr działki 604/2	-
2.	Babice	Układ urbanistyczny Babic	Przebieg granic: od północy powyżej budynku plebanii – dz. nr 925, dalej w kierunku wschodnim wzdłuż muru przy kościele, następnie wzdłuż drogi – dz. nr 627, dalej wschodniej granicy działki nr 613, następnie przechodzi przez dz. 1368 (droga woj. Nr 884), dalej wzdłuż wschodniej krawędzi dz. nr 1350, 1349, następnie w kierunku półd. – zach. przez dz. nr: 1355, 1356, 1357, 1358/1, 1337, 1336, 1359, 1332, 1331, 1326, 1325, 1322/1, 934, 751, dalej w kierunku półd. zach. przez dz. nr: 911, 909, 907, 906, 905/1, 904, następnie wzdłuż drogi – dz. 913 do półn. - zach. narożnika dz. nr 925	-
3.	Babice	Kaplica cmentarna	Nr działki 1318/1	-
4.	Babice	Dwór w Zespole Dworskim Dembińskich	Nr działki 868/3	-
5.	Babice	Spichlerz w Zespole Dworskim Dembińskich	Nr działki 868/1	-
6.	Babice	Kuźnia w Zespole Dworskim Dembińskich	Nr działki 868/3	-
7.	Babice	Dom nr 1	Rynek, Nr 1, nr działki 608	-
8.	Babice	Dom nr 5	Rynek, Nr 5, nr działki 614	-
9.	Babice	Dom nr 63	Nr 63, nr działki 927	-
10.	Babice	Dom nr 74	Nr 74, nr działki 1333	-
11.	Babice	Dom nr 89	Nr 89, nr działki 1346	-
12.	Babice	Figura Matki Boskiej przy drodze do Dubiecka	Nr działki 704	-
13.	Babice	Kościół rzymskokatolicki w Zespole Kościoła Par. pw. Świętej Trójcy	Nr działki 635	A-444 z 11.02.1988

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
14.	Babice	Dzwonnice w Zespole Kościoła Par. pw. Świętej Trójcy	Nr działki 635	A-444 z 11.02.1988
15.	Babice	Ogrodzenie w Zespole Kościoła Par. pw. Świętej Trójcy	Nr działki 635	A-444 z 11.02.1988
16.	Babice	Plebania w Zespole Kościoła Par. pw. Świętej Trójcy	Nr działki 635	A-444 z 11.02.1988
17.	Babice	Cerkiew pw. Zaśnięcia M. Boskiej w Zespole Cerkwi gr. kat. fil. pw. Zaśnięcia NMP	Nr działki 1322/1	A-456 z 04.03.1970
18.	Babice	Dzwonnica w Zespole Cerkwi gr. kat. fil. pw. Zaśnięcia NMP	Nr działki 1322/1	A-456 z 04.03.1970
19.	Babice	Cmentarz przy cerkwi pw. Zaśnięcia NMP	Nr działki 1318/1	A-456 z 04.03.1970
20.	Babice	Kapliczka	Przy drodze do Przemysła, Nr działki 1367	A-884 z 21.05.1998
21.	Babice	Park Dworski w Zespole Dworskim Dembińskich	Nr działki 868/3	A-235 z 10.07.1987
22.	Bachów	Cmentarz grekokatolicki	Nr działki 2725	-
23.	Bachów	Kapliczka Matki Boskiej	Nr działki 2286/1	-
24.	Bachów	Kapliczka w Bachowie	zlokalizowana w sąsiedztwie domu nr 164	-
25.	Bachów	Dom Nr 48	Nr działki 2081	-
26.	Chyrzyna	Cmentarz grekokatolicki	Nr działki 133	-
27.	Chyrzyna	Dom Nr 7	Nr działki 82	-
28.	Chyrzyna (Chyrzynka)	Cerkiew grekokatolicka w Zespole Cerkwi gr.-kat. par.pw. Św. Szymona Słupnika	Nr działki 245/5	A-472 z 30.09.1993
29.	Chyrzyna (Chyrzynka)	Dzwonnica w Zespole Cerkwi	Nr działki 245/5	A-472 z 30.09.1993
30.	Krzywca	Kamienica Schachtera	Nr działki 473	-
31.	Krzywca	Cmentarz żydowski	Nr działki 218	A-670 z 27.10.2011
32.	Krzywca	Cmentarz komunalny	Nr działki 882	-
33.	Krzywca	Dom Nr 15	Nr działki 617	-
34.	Krzywca	Dom Nr 42	Nr działki 467	splonął w styczniu 2021 r.
35.	Krzywca	Dom Nr 44	Nr działki 462	-
36.	Krzywca	Dom Nr 46	Nr działki 545	-
37.	Krzywca	Dom Nr 47	Nr działki 546	-
38.	Krzywca	Dom Nr 61	Nr działki 439	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
39.	Krzywca	Dom Nr 74	Nr działki 419	-
40.	Krzywca	Dom Nr 76	Nr działki 416	-
41.	Krzywca	Dom Nr 86	Nr działki 203	-
42.	Krzywca	Dom Nr 128	Nr działki 851	-
43.	Krzywca	Dom Nr 135	Nr działki 850	-
44.	Krzywca	Plebania w Zespole Cerkwi gr.-kat. Par. pw. Narodzenia NMP	Nr działki 873	-
45.	Krzywca	Kapliczka przy cmentarzu rzym.-kat.	Nr działki 874	-
46.	Krzywca	Kapliczka Matki Boskiej	Nr działki 188	-
47.	Krzywca	Dom Rabina	Obecnie budynek nr 67, apteka, nr działki 430	-
48.	Krzywca	Dom Ludowy	Obecnie Świetlica Wiejska, Nr działki 222/1	-
49.	Krzywca	Dwór w Zespole Dworskim Krasickich	Nr działki 234	A-193 z 26.01.1987 i z 28.05.1987
50.	Krzywca	Oranżeria w Zespole Dworskim Krasickich	Nr działki 231/16	A-193 z 26.01.1987 i z 28.05.1987
51.	Krzywca	Park z aleją grabową w Zespole dworskim	Nr działki 109	A-193 z 26.01.1987 i z 28.05.1987
52.	Krzywca	Baszta (pozostałości obwałowań) w Zespole Dworskim Krasickich	Nr działki 227, 231/16	-
53.	Krzywca	Pozostałości bramy w Zespole Dworskim Krasickich	Nr działki 115/3	-
54.	Krzywca	Spichlerz dworski	Nr działki 231/7	-
55.	Krzywca	Kościół pw. Narodzenia NMP rzymskokatolicki w Zespole Kościoła Par. pw. Narodzenia NMP	Nr działki 833	A-455 z 09.02.1988
56.	Krzywca	Dzwonnica w Zespole Kościoła Par. pw. Narodzenia NMP	Nr działki 833	A-455 z 09.02.1988
57.	Krzywca	Mur oporowo-ogrodzeniowy w Zespole Kościoła Par. pw. Narodzenia NMP	Nr działki 833	A-492 z 22.02.2011
58.	Krzywca	Plebania w Zespole Plebańskim	Nr działki 592	A-464 z 07.04.1988
59.	Krzywca	Studnia w Zespole Plebańskim	Nr działki 592	A-464 z 07.04.1988
60.	Krzywca	Cerkiew greko-kat. pw. Narodzenia Marii Bogurodzicy	Nr działki	A-886 z 20.08.1998

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
61.	Krzywca	Układ urbanistyczny	na płn.-zach. Dz. Nr 413, na płn.-wsch. Dz. Nr 218, na pld.-zach. Dz. Nr 455, na pld.-wsch. Dz. Nr 839, obr. Ewd. Krzywca	-
62.	Kupna	Cmentarz greckokatolicki	Nr działki 119	-
63.	Kupna	Kaplica na wsch. skraju wsi	Przy drodze Nr 178	-
64.	Kupna	Dom Nr 14	Nr działki 121	-
65.	Kupna	Dom Nr 17	Obecnie dom nr 18, nr działki 164/1	-
66.	Reczpol	Cmentarz greckokatolicki	Nr działki 204	-
67.	Reczpol	Cerkiew gr.-kat. fil. pw. Bogurodzicy Pokrowc.	Nr działki 623	-
68.	Reczpol	Kapliczka	Nr działki 610	-
69.	Reczpol	Kapliczka Serca Jezusowego	Nr działki 26, 73	-
70.	Reczpol	Dom Nr 16	Nr działki 1002/3	-
71.	Reczpol	Dom Nr 17	Nr działki 972/6	-
72.	Reczpol	Dom Nr 25	Nr działki 690/1	-
73.	Reczpol	Dom Nr 57	Nr działki 624	-
74.	Reczpol	Dom Nr 108	Nr działki 441	-
75.	Ruszelczyce	Kapliczka przy drodze do Babic	Nr działki 549	-
76.	Ruszelczyce	Kapliczka obok domu nr 74	Nr działki 463	-
77.	Ruszelczyce	Figura Św. Jana Nepomucena	Przy drodze wojewódzkiej	-
78.	Ruszelczyce	Dom Nr 104	Nr działki 88/2	-
79.	Ruszelczyce	Cmentarz cerkiewny greckokatolicki	Nr działki 591	A-245 z 09.10.1959
80.	Ruszelczyce	Budynek d. niemieckiej Straży Granicznej	Nr działki 432	A-1330 z 19.06.2015
81.	Ruszelczyce	Park Dworski	Nr działki 432, 391	A-245 z 09.11.1959
82.	Skopów	Cerkiew greckokatolicka pw. Przemienienia Pańskiego w Zespole Cerkwi gr.-kat. pw. Przemienienia Pańskiego	Nr działki 172	A-175 z 03.10.2006
83.	Skopów	Dzwonnica w Zespole Cerkwi gr.-kat. pw. Przemienienia Pańskiego		A-175 z 03.10.2006
84.	Skopów	Cmentarz cerkiewny	Nr działki 249	A-175 z 03.10.2006
85.	Skopów	Dom Nr 8	Nr działki 359	-
86.	Skopów	Dom Nr 13	Nr działki 998	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
87.	Skopów	Dom Nr 45	Nr działki 761/1	-
88.	Skopów	Dom Nr 57	Nr działki 535/2	-
89.	Skopów	Dom Nr 62	Nr działki 491/3	-
90.	Skopów	Dom Nr 68	Nr działki 146	-
91.	Skopów	Dom Nr 80	Nr działki 108/2	-
92.	Skopów	Dom Nr 101	Nr działki 273	-
93.	Średnia	Cmentarz greckokatolicki	Nr działki 611	-
94.	Średnia	Park Dworski	--	-
95.	Średnia	Kapliczka w Średniej	Nr działki 674	-
96.	Średnia	Kapliczka Serca Jezusowego	Nr działki 613	-
97.	Średnia	Kapliczka Matki Boskiej	Nr działki 474	-
98.	Średnia	Kapliczka Serca Jezusowego	Nr działki 448	-
99.	Średnia	Obora w zagrodzie nr 62	Nr działki 328/3	-
100.	Średnia	Dom Nr 17	Nr działki 532	-
101.	Średnia	Dom Nr 21	Nr działki 535/2	-
102.	Średnia	Dom Nr 30	Nr działki 472	-
103.	Średnia	Dom Nr38	Nr działki 179	-
104.	Średnia	Dom Nr 50	Nr działki 166/2	-
105.	Średnia	Dom Nr58	Nr działki 122	-
106.	Średnia	Dom Nr 67	Nr działki 283	-
107.	Wola Krzywiecka	Cmentarz greckokatolicki	Nr działki 320	-
108.	Wola Krzywiecka	Kapliczka w Woli Krzywieckiej	Zlokalizowana w odległości ok. 70 m od domu nr 83	-
109.	Wola Krzywiecka		Nr działki 19	-
110.	Wola Krzywiecka	Kapliczka Boskiego Serca Zbawiciela	Nr działki 529/22	-
111.	Wola Krzywiecka	Park Dworski	Nr działki 265	-
112.	Wola Krzywiecka	Dom w zagrodzie nr 98	Nr działki 771/1	-
113.	Wola Krzywiecka	Dom Nr 5	Nr działki 215	-
114.	Wola Krzywiecka	Dom Nr 82	Nr działki 576	-
115.	Wola Krzywiecka	Dom Nr 86	Nr działki 580	-
116.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 21/	AZP 107-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
117.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 22/	AZP 107-81	-
118.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 23/	AZP 107-81	-
119.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 24/	AZP 107-81	-
120.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 18 /AZP 25/	AZP 107-81	-
121.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 19 /AZP 26/	AZP 107-81	-
122.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 20 /AZP 27/	AZP 107-81	-
123.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 21 /AZP 28/	AZP 107-81	-
124.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 29/	AZP 107-81	-
125.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 30/	AZP 107-81	-
126.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 31/	AZP 107-81	-
127.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 32/	AZP 107-81	-
128.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 33/	AZP 107-81	-
129.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 34/	AZP 107-81	-
130.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 35/	AZP 107-81	-
131.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 36/	AZP 107-81	-
132.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 37/	AZP 107-81	-
133.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 38/	AZP 107-81	-
134.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 39/	AZP 107-81	-
135.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 40/	AZP 107-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
136.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 41/	AZP 107-81	-
137.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 42/	AZP 107-81	-
138.	Skopów	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 43/	AZP 107-81	-
139.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 44/	AZP 107-81	-
140.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 45/	AZP 107-81	-
141.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 52/	AZP 107-81	-
142.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 53/	AZP 107-81	-
143.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 29/	AZP 107-82	-
144.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 30/	AZP 107-82	-
145.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 31/	AZP 107-82	-
146.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 32/	AZP 107-82	-
147.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 33/	AZP 107-82	-
148.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 34/	AZP 107-82	-
149.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 35/	AZP 107-82	-
150.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 36/	AZP 107-82	-
151.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 37/	AZP 107-82	-
152.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 38/	AZP 107-82	-
153.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 39/	AZP 107-82	-
154.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 43/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
155.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 44/	AZP 108-81	-
156.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 45/	AZP 108-81	-
157.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 46/	AZP 108-81	-
158.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 47/	AZP 108-81	-
159.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 48/	AZP 108-81	-
160.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 49/	AZP 108-81	-
161.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 50/	AZP 108-81	-
162.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 51/	AZP 108-81	-
163.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 52/	AZP 108-81	-
164.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 53/	AZP 108-81	-
165.	Babice	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 54/	AZP 108-82	-
166.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 1/	AZP 108-81	A-420 z 19.12.1968
167.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 2/	AZP 108-81	-
168.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 3/	AZP 108-81	-
169.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 4/	AZP 108-81	-
170.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 5/	AZP 108-81	-
171.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 6/	AZP 108-81	-
172.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 7/	AZP 108-81	-
173.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 8/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
174.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 9/	AZP 108-81	-
175.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 10/	AZP 108-81	-
176.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 11/	AZP 108-81	-
177.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 12/	AZP 108-81	-
178.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 13/	AZP 108-81	-
179.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 14/	AZP 108-81	-
180.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 15/	AZP 108-81	-
181.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 16/	AZP 108-81	-
182.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 17/	AZP 108-81	-
183.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 18 /AZP 18/	AZP 108-81	-
184.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 19 /AZP 19/	AZP 108-81	-
185.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 20 /AZP 20/	AZP 108-81	-
186.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 21 /AZP 21/	AZP 108-81	-
187.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 22 /AZP 22/	AZP 108-81	-
188.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 23 /AZP 23/	AZP 108-81	-
189.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 24 /AZP 24/	AZP 108-81	-
190.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 25 /AZP25/	AZP 108-81	-
191.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 26 /AZP 26/	AZP 108-81	-
192.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 27 /AZP 27/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
193.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 28 /AZP 28/	AZP 108-81	-
194.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 29 /AZP 29/	AZP 108-81	-
195.	Bachów	Stanowisko archeologiczne st. 30 /AZP 30/	AZP 108-81	-
196.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 31/	AZP 108-81	-
197.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 32/	AZP 108-81	-
198.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 33/	AZP 108-81	-
199.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 34/	AZP 108-81	-
200.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 35/	AZP 108-81	-
201.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 36/	AZP 108-81	-
202.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 37/	AZP 108-81	-
203.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 38/	AZP 108-81	-
204.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 39/	AZP 108-81	-
205.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 40/	AZP 108-81	-
206.	Bachów - Krążki	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 41/	AZP 108-81	-
207.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 55/	AZP 108-81	-
208.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 56/	AZP 108-81	-
209.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 57/	AZP 108-81	-
210.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 58/	AZP 108-81	-
211.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 59/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
212.	Chyrzyna	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 60/	AZP 108-81	-
213.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 64/	AZP 108-81	-
214.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 65/	AZP 108-82	-
215.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 66/	AZP 108-81	-
216.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 67/	AZP 108-81	-
217.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 68/	AZP 108-81	-
218.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 69/	AZP 108-81	-
219.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 70/	AZP 108-82	-
220.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 71/	AZP 108-81	-
221.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 72/	AZP 108-81	-
222.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 73/	AZP 108-81	-
223.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 74/	AZP 108-81	-
224.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 75/	AZP 108-81	-
225.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 76/	AZP 108-81	-
226.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 77/	AZP 108-81	-
227.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 78/	AZP 108-81	-
228.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 18 /AZP 79/	AZP 108-81	-
229.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 19 /AZP 80/	AZP 108-81	-
230.	Krzywcza	Stanowisko archeologiczne st. 20 /AZP 81/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
231.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 21 /AZP 82/	AZP 108-81	-
232.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 22 /AZP 83/	AZP 108-81	-
233.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 23 /AZP 84/	AZP 108-81	-
234.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 24 /AZP 85/	AZP 108-81	-
235.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 25 /AZP 86/	AZP 108-81	-
236.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 26 /AZP 87/	AZP 108-81	-
237.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 27 /AZP 88/	AZP 108-81	-
238.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 28 /AZP 89/	AZP 108-81	-
239.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 90/	AZP 108-81	-
240.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 91/	AZP 108-81	-
241.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 92/	AZP 108-81	-
242.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP93/	AZP 108-81	-
243.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 94/	AZP 108-81	-
244.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 95/	AZP 108-81	-
245.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 96/	AZP 108-81	-
246.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 97/	AZP 108-81	-
247.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 98/	AZP 108-81	-
248.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 99/	AZP 108-81	-
249.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 100/	AZP 108-81	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
250.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 101/	AZP 108-81	-
251.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 102/	AZP 108-81	-
252.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 103/	AZP 108-81	-
253.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 104/	AZP 108-81	-
254.	Ruszelczyce	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 105/	AZP 108-81	-
255.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 106/	AZP 108-81	-
256.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 107/	AZP 108-81	-
257.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 108/	AZP 108-81	-
258.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 118/	AZP 108-82	-
259.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 119/	AZP 108-82	-
260.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 29 /AZP 120/	AZP 108-82	-
261.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 30 /AZP 121/	AZP 108-82	-
262.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 31 /AZP 122/	AZP 108-82	-
263.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 32 /AZP 123/	AZP 108-82	-
264.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 33 /AZP 124/	AZP 108-82	-
265.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 34 /AZP 125/	AZP 108-82	-
266.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 35 /AZP 126/	AZP 108-82	-
267.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 36 /AZP 127/	AZP 108-82	-
268.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 37 /AZP 128/	AZP 108-82	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
269.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 38 /AZP 129/	AZP 108-82	-
270.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 39 /AZP 130/	AZP 108-82	-
271.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 40 /AZP 131/	AZP 108-82	-
272.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 41 /AZP 132/	AZP 108-82	-
273.	Krzywca	Stanowisko archeologiczne st. 42 /AZP 133/	AZP 108-82	-
274.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 9/	AZP 108-82	-
275.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. /AZP 134/	AZP 108-81	-
276.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. /AZP 135/	AZP 108-82	-
277.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 136/	AZP 108-82	-
278.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 137/	AZP 108-82	-
279.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 138/	AZP 108-82	-
280.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 139/	AZP 108-82	-
281.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 140/	AZP 108-82	-
282.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 141/	AZP 108-82	-
283.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 142/	AZP 108-82	-
284.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 143/	AZP 108-82	-
285.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 144/	AZP 108-82	-
286.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 145/	AZP 108-82	-
287.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 146/	AZP 108-82	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
288.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 18 /AZP 147/	AZP 108-82	-
289.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 19 /AZP 148/	AZP 108-82	-
290.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 20 /AZP 149/	AZP 108-82	-
291.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 21 /AZP 150/	AZP 108-82	-
292.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 22 /AZP 151/	AZP 108-82	-
293.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 23 /AZP 152/	AZP 108-82	-
294.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 24 /AZP 153/	AZP 108-82	-
295.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 25 /AZP 154/	AZP 108-82	-
296.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 69/	AZP 108-82	-
297.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 70/	AZP 108-82	-
298.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 71/	AZP 108-82	-
299.	Średnia	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 72/	AZP 108-82	-
300.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 84/	AZP 108-82	-
301.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 85/	AZP 108-82	-
302.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 86/	AZP 108-82	-
303.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 87/	AZP 108-82	-
304.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 88/	AZP 108-82	-
305.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 89/	AZP 108-82	-
306.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 90/	AZP 108-82	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
307.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 91/	AZP 108-82	-
308.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 92/	AZP 108-82	-
309.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 93/	AZP 108-82	-
310.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 94/	AZP 108-82	-
311.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 95/	AZP 108-82	-
312.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 96/	AZP 108-82	-
313.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 17 /AZP 97/	AZP 108-82	-
314.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 18 /AZP 98/	AZP 108-82	-
315.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 19 /AZP 99/	AZP 108-82	-
316.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 20 /AZP 100/	AZP 108-82	-
317.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 21 /AZP 101/	AZP 108-82	-
318.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 22 /AZP 102/	AZP 108-82	-
319.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 23 /AZP 103/	AZP 108-82	-
320.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 24 /AZP 104/	AZP 108-82	-
321.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 25 /AZP 105/	AZP 108-82	-
322.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 26 /AZP 106/	AZP 108-82	-
323.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 27 /AZP 1047/	AZP 108-82	-
324.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 28 /AZP 108/	AZP 108-82	-
325.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 29 /AZP 109/	AZP 108-82	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
326.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 30 /AZP 110/	AZP 108-82	-
327.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 31 /AZP 111/	AZP 108-82	-
328.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 32 /AZP 112/	AZP 108-82	-
329.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 33 /AZP 113/	AZP 108-82	-
330.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 34 /AZP 114/	AZP 108-82	-
331.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 35 /AZP 115/	AZP 108-82	-
332.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 36 /AZP 116/	AZP 108-82	-
333.	Wola Krzywiecka	Stanowisko archeologiczne st. 37 /AZP 117/	AZP 108-82	-
334.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 1 /AZP 91/	AZP 109-82	-
335.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP92/	AZP 109-82	-
336.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 93/	AZP 109-82	-
337.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 94/	AZP 109-82	-
338.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 95/	AZP 109-82	-
339.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 96/	AZP 109-82	-
340.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 97/	AZP 109-82	-
341.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 8 /AZP 98/	AZP 109-82	-
342.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 9 /AZP 99/	AZP 109-82	-
343.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 10 /AZP 100/	AZP 109-82	-
344.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 11 /AZP 101/	AZP 109-82	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wpis do rejestru zabytków
345.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 12 /AZP 102/	AZP 109-82	-
346.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 13 /AZP 103/	AZP 109-82	-
347.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 14 /AZP 104/	AZP 109-82	-
348.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 15 /AZP 105/	AZP 109-82	-
349.	Kupna	Stanowisko archeologiczne st. 16 /AZP 106/	AZP 109-82	-
350.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 2 /AZP 121/	AZP 109-82	-
351.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 3 /AZP 122/	AZP 109-82	-
352.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 4 /AZP 123/	AZP 109-82	-
353.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 5 /AZP 124/	AZP 109-82	-
354.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 6 /AZP 125/	AZP 109-82	-
355.	Reczpol	Stanowisko archeologiczne st. 7 /AZP 126/	AZP 109-82	-

8.5. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy uwzględniono stanowiska archeologiczne zaewidencjonowane aktualnie w dokumentacji konserwatorskiej - Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP). Ewidencja AZP tworzona była jako część gminnej ewidencji zabytków, dlatego też nazwy miejscowości dla poszczególnych stanowisk, pod którymi występują one w ewidencji nie zawsze muszą pokrywać się z obecnymi granicami obrębów geodezyjnych. W olbrzymiej większości są to tzw. stanowiska ziemne, które na powierzchni mogą być mało czytelne, a dla laika zgoła nierozpoznawalne. Działania inwestycyjne na terenie tych stanowisk są często trudne do uniknięcia i pomimo dążeń służb konserwatorskich do zachowania stanowisk archeologicznych w stanie nienaruszonym, dopuszcza się tam prowadzenie robót ziemnych. Zachowany musi być jednak warunek wykonania pełnej i fachowej dokumentacji naukowej odkrywanych obiektów oraz eksploracji zabytków ruchomych.

Listę stanowisk archeologicznych zgodnie z dokumentacją WUOZ przedstawia poniższa Tabela.

Tab.8. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Krzywca

Źródło: Wykaz stanowisk archeologicznych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków z/s w Przemyślu

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Blizsza chronologia
1.	Babice Nr dz. 459	107-81	14	21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit nowożytny
2.	Babice Nr dz. 443/1 „Na Capie”	107-81	15	22	śląd osadnictwa	neolit
3.	Babice Nr dz. 453, 454, „Na Capie”	107-81	16	23	osada śląd osadnictwa	neolit nowożytny
4.	Babice Nr dz. 227/1	107-81	17	24	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit prehistoria
5.	Babice Nr dz. 720	107-81	18	25	śląd osadnictwa	neolit
6.	Babice Połanki Nr dz. 94	107-81	19	26	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit prehistoria
7.	Babice Nr dz. 227/6	107-81	20	27	śląd osadnictwa	neolit
8.	Babice Połanki	107-81	21	28	2 kopce	nieokreślona
9.	Skopów Nr dz. 1122	107-81	2	29	śląd osadnictwa	neolit
10.	Skopów Nr dz. 907, 911	107-81	3	30	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit prehistoria
11.	Skopów Nr dz. 923	107-81	4	31	śląd osadnictwa	neolit
12.	Skopów	107-81	5	32	nieokreślona	nieokreślona
13.	Skopów Nr dz. 707	107-81	6	33	śląd osadnictwa	neolit
14.	Skopów Połanki Skopowskie Nr dz. 53/1	107-81	7	34	śląd osadnictwa	neolit
15.	Skopów Nr dz. 963	107-81	8	35	śląd osadnictwa	neolit
16.	Skopów Nr dz. 944	107-81	9	36	śląd osadnictwa	neolit
17.	Skopów Nr dz. 203	107-81	10	37	śląd osadnictwa	prehistoria
18.	Skopów Nr dz. 757	107-81	11	38	śląd osadnictwa	neolit
19.	Skopów Nr dz. 1085	107-81	12	39	kopiec	nieokreślona
20.	Skopów Nr dz. 12	107-81	13	40	kopiec	nieokreślona
21.	Skopów Połanki Skopowskie Nr dz. 36	107-81	14	41	kopiec	nieokreślona
22.	Skopów Połanki Skopowskie	107-81	15	42	2 kopce	nieokreślona

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
23.	Ruszelczyce Nr dz. 93	107-81	16	43	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	neolit prehistoria
24.	Ruszelczyce Nr dz. 325	107-81	16	44	kopce	nieokreślona
25.	Ruszelczyce Nr dz. 325	107-81	17	45	kopce	nieokreślona
26.	Średnia Chmielnik Nr dz. 1	107-81	1	52	kopiec	nieokreślona
27.	Średnia Chmielnik Nr dz. 1	107-81	2	53	śląd osadnictwa	nieokreślona
28.	Średnia	107-82	3	29	cmentarzysko kurhanowe 2 kopce naczynia gliniane, wyroby kamienne	kultura ceramiki sznurowej neolit
29.	Średnia	107-82	4	30	kopiec	nieokreślona
30.	Średnia Nr dz. 1	107-82	5	31	kopiec	nieokreślona
31.	Średnia Nr dz. 84	107-82	6	32	śląd osadnictwa	neolit
32.	Średnia	107-82	7	33		
33.	Średnia	107-82	8	34		
34.	Średnia	107-82	9	35		
35.	Średnia	107-82	10	36		
36.	Średnia	107-82	11	37		
37.	Średnia	107-82	12	38		
38.	Średnia	107-82	13	39		
39.	Babice	108-81	1	43		
40.	Babice	108-81	2	44		
41.	Babice	108-81	3	45		
42.	Babice	108-81	4	46		
42.	Babice	108-81	5	47		
42.	Babice	108-81	6	48		
42.	Babice	108-81	8	49		
42.	Babice	108-81	9	50		
42.	Babice	108-81	10	51		
42.	Babice	108-81	11	52		
42.	Babice	108-81	12	53		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
42.	Babice	108-81	13	54		
43.	Bachów	108-81	1	1		
44.	Bachów	108-81	2	2		
45.	Bachów	108-81	3	3		
46.	Bachów	108-81	4	4		
47.	Bachów	108-81	5	5		
48.	Bachów	108-81	6	6		
49.	Bachów	108-81	7	7		
50.	Bachów	108-81	8	8		
51.	Bachów	108-81	9	9		
52.	Bachów	108-81	10	10		
53.	Bachów	108-81	11	11		
54.	Bachów	108-81	12	12		
55.	Bachów	108-81	13	13		
56.	Bachów	108-81	14	14		
57.	Bachów	108-81	15	15		
58.	Bachów	108-81	16	16		
59.	Bachów	108-81	17	17		
60.	Bachów	108-81	18	18		
61.	Bachów	108-81	19	19		
62.	Bachów	108-81	20	20		
63.	Bachów	108-81	21	21		
64.	Bachów	108-81	22	22		
65.	Bachów	108-81	23	23		
66.	Bachów	108-81	24	24		
67.	Bachów	108-81	25	25		
68.	Bachów	108-81	26	26		
69.	Bachów	108-81	27	27		
70.	Bachów	108-81	28	28		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
71.	Bachów	108-81	29	29		
72.	Bachów	108-81	30	30		
73.	Bachów - Krążki	108-81	1	31		
74.	Bachów - Krążki	108-81	2	32		
75.	Bachów - Krążki	108-81	3	33		
76.	Bachów - Krążki	108-81	4	34		
77.	Bachów - Krążki	108-81	5	35		
78.	Bachów - Krążki	108-81	6	36		
79.	Bachów - Krążki	108-81	7	37		
80.	Bachów - Krążki	108-81	8	38		
81.	Bachów - Krążki	108-81	9	39		
82.	Bachów - Krążki	108-81	10	40		
83.	Bachów - Krążki	108-81	11	41		
84.	Chyrzyna	108-81	1	55		
85.	Chyrzyna	108-81	2	56		
86.	Chyrzyna	108-81	3	57		
87.	Chyrzyna	108-81	4	58		
88.	Chyrzyna	108-81	5	59		
89.	Chyrzyna	108-81	6	60		
91.	Krzywcza	108-81	1	64		
92.	Krzywcza	108-81	2	65		
93.	Krzywcza	108-81	5	66		
94.	Krzywcza	108-81	6	67		
95.	Krzywcza	108-81	7	68		
96.	Krzywcza	108-81	8	69		
98.	Krzywcza	108-81	9	70		
99.	Krzywcza	108-81	10	71		
101.	Krzywcza	108-81	11	72		
102.	Krzywcza	108-81	12	73		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
103.	Krzywca	108-81	13	74		
104.	Krzywca	108-81	14	75		
105.	Krzywca	108-81	15	76		
106.	Krzywca	108-81	16	77		
107.	Krzywca	108-81	17	78		
108.	Krzywca	108-81	18	79		
109.	Krzywca	108-81	19	80		
110.	Krzywca	108-81	20	81		
111.	Krzywca	108-81	21	82		
112.	Krzywca	108-81	22	83		
113.	Krzywca	108-81	23	84		
114.	Krzywca	108-81	24	85		
115.	Krzywca	108-81	25	86		
116.	Krzywca	108-81	26	87		
117.	Krzywca	108-81	27	88		
118.	Krzywca	108-81	28	89		
119.	Ruszelczyce	108-81	1	90		
120.	Ruszelczyce	108-81	1	91		
121.	Ruszelczyce	108-81	2	92		
122.	Ruszelczyce	108-81	3	93		
123.	Ruszelczyce	108-81	4	94		
124.	Ruszelczyce	108-81	5	95		
125.	Ruszelczyce	108-81	6	96		
126.	Ruszelczyce	108-81	7	97		
127.	Ruszelczyce	108-81	8	98		
128.	Ruszelczyce	108-81	9	99		
129.	Ruszelczyce	108-81	10	100		
130.	Ruszelczyce	108-81	11	101		
131.	Ruszelczyce	108-81	12	102		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
132.	Ruszelczyce	108-81	13	103		
133.	Ruszelczyce	108-81	14	104		
134.	Ruszelczyce	108-81	15	105		
135.	Wola Krzywiecka	108-81	1	106		
136.	Wola Krzywiecka	108-81	2	107		
137.	Wola Krzywiecka	108-81	3	108		
138.	Krzywcza	108-82	3	118		
139.	Krzywcza	108-82	4	119		
140.	Krzywcza	108-82	29	120		
141.	Krzywcza	108-82	30	121		
142.	Krzywcza	108-82	31	122		
143.	Krzywcza	108-82	32	123		
144.	Krzywcza	108-82	33	124		
145.	Krzywcza	108-82	34	125		
146.	Krzywcza	108-82	35	126		
147.	Krzywcza	108-82	36	127		
148.	Krzywcza	108-82	37	128		
149.	Krzywcza	108-82	38	129		
150.	Krzywcza	108-82	39	130		
151.	Krzywcza	108-82	40	131		
152.	Krzywcza	108-82	41	132		
153.	Krzywcza	108-82	42	133		
154.	Kupna	108-82	17	9		
155.	Reczpol	108-82		134		
156.	Reczpol	108-82		135		
157.	Reczpol	108-82		136		
158.	Reczpol	108-82	8	137		
159.	Reczpol	108-82	9	138		
160.	Reczpol	108-82	10	139		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
161.	Reczpol	108-82	11	140		
162.	Reczpol	108-82	12	141		
163.	Reczpol	108-82	13	142		
164.	Reczpol	108-82	14	143		
165.	Reczpol	108-82	15	144		
166.	Reczpol	108-82	16	145		
167.	Reczpol	108-82	17	146		
168.	Reczpol	108-82	18	147		
169.	Reczpol	108-82	19	148		
170.	Reczpol	108-82	20	149		
171.	Reczpol	108-82	21	150		
172.	Reczpol	108-82	22	151		
173.	Reczpol	108-82	23	152		
174.	Reczpol	108-82	24	153		
175.	Reczpol	108-82	25	154		
176.	Średnia	108-82	14	69		
177.	Średnia	108-82	15	70		
178.	Średnia	108-82	16	71		
179.	Średnia	108-82	17	72		
180.	Wola Krzywiecka	108-82	4	84		
181.	Wola Krzywiecka	108-82	5	85		
182.	Wola Krzywiecka	108-82	6	86		
183.	Wola Krzywiecka	108-82	7	87		
184.	Wola Krzywiecka	108-82	8	88		
185.	Wola Krzywiecka	108-82	9	89		
186.	Wola Krzywiecka	108-82	10	90		
187.	Wola Krzywiecka	108-82	11	91		
188.	Wola Krzywiecka	108-82	12	92		
189.	Wola Krzywiecka	108-82	13	93		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
190.	Wola Krzywiecka	108-82	14	94		
191.	Wola Krzywiecka	108-82	15	95		
192.	Wola Krzywiecka	108-82	16	96		
193.	Wola Krzywiecka	108-82	17	97		
194.	Wola Krzywiecka	108-82	18	98		
195.	Wola Krzywiecka	108-82	19	99		
195.	Wola Krzywiecka	108-82	20	100		
197.	Wola Krzywiecka	108-82	21	101		
198.	Wola Krzywiecka	108-82	22	102		
199.	Wola Krzywiecka	108-82	23	103		
200.	Wola Krzywiecka	108-82	24	104		
201.	Wola Krzywiecka	108-82	25	105		
202.	Wola Krzywiecka	108-82	26	106		
203.	Wola Krzywiecka	108-82	27	107		
204.	Wola Krzywiecka	108-82	28	108		
205.	Wola Krzywiecka	108-82	29	109		
206.	Wola Krzywiecka	108-82	30	110		
207.	Wola Krzywiecka	108-82	31	111		
208.	Wola Krzywiecka	108-82	32	112		
209.	Wola Krzywiecka	108-82	33	113		
210.	Wola Krzywiecka	108-82	34	114		
211.	Wola Krzywiecka	108-82	35	115		
212.	Wola Krzywiecka	108-82	36	116		
213.	Wola Krzywiecka	108-82	37	117		
214.	Kupna	109-82	1	91		
215.	Kupna	109-82	2	92		
216.	Kupna	109-82	3	93		
217.	Kupna	109-82	4	94		
218.	Kupna	109-82	5	95		

Lp.	Miejscowość	Numer obszaru AZP	Numer stan. w miejscowości	Numer stan. na obszarze	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia
219.	Kupna	109-82	6	96		
220.	Kupna	109-82	7	97		
221.	Kupna	109-82	8	98		
222.	Kupna	109-82	9	99		
223.	Kupna	109-82	10	100		
224.	Kupna	109-82	11	101		
225.	Reczpol	109-82	2	121		
226.	Reczpol	109-82	3	122		
227.	Reczpol	109-82	4	123		
228.	Reczpol	109-82	5	124		
229.	Reczpol	109-82	6	125		
230.	Reczpol	109-82	7	126		

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Dla terenów znajdujących się na obszarze województwa podkarpackiego nie został przeprowadzony audyt krajobrazowy w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów odrębnych.

Formalne prace nad audytem krajobrazowym rozpoczęte zostały w momencie przyjęcia uchwał Zarządu Województwa Podkarpackiego, tj.:

- 1) Uchwała Nr 32/827/19 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu „Audytu krajobrazowego województwa podkarpackiego” oraz wyznaczenia jednostki odpowiedzialnej za wykonanie zadania,

- 2) Uchwała Nr 32/828/19 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie obwieszczenia o przystąpieniu do sporządzenia projektu „Audytu krajobrazowego województwa podkarpackiego”.

Wszystkie prace związane z opracowaniem audytu krajobrazowego realizuje Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie. W 2019 r. zakończono prace związane z klasyfikacją i identyfikacją krajobrazów określone w załącznikach nr 1 i 2 do Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych. W trakcie prac wyznaczono w sumie ok. 1,6 tys. krajobrazów na terenie województwa podkarpackiego.

Przygotowano założenia merytoryczne do przeprowadzenia oceny poprawności przeprowadzonej przez pracowników biura identyfikacji i klasyfikacji krajobrazów. We współpracy z ekspertem zewnętrznym przygotowana została klasyfikacja i identyfikacja krajobrazów w 40 mikroregionach województwa podkarpackiego. Rozpoczęto prace w zakresie opracowania charakterystyk krajobrazów w zakresie cech analitycznych przyrodniczych i kulturowych krajobrazu.

Sposób prowadzenia prac nad audytem szczegółowo reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz.U. 2019 poz. 394).

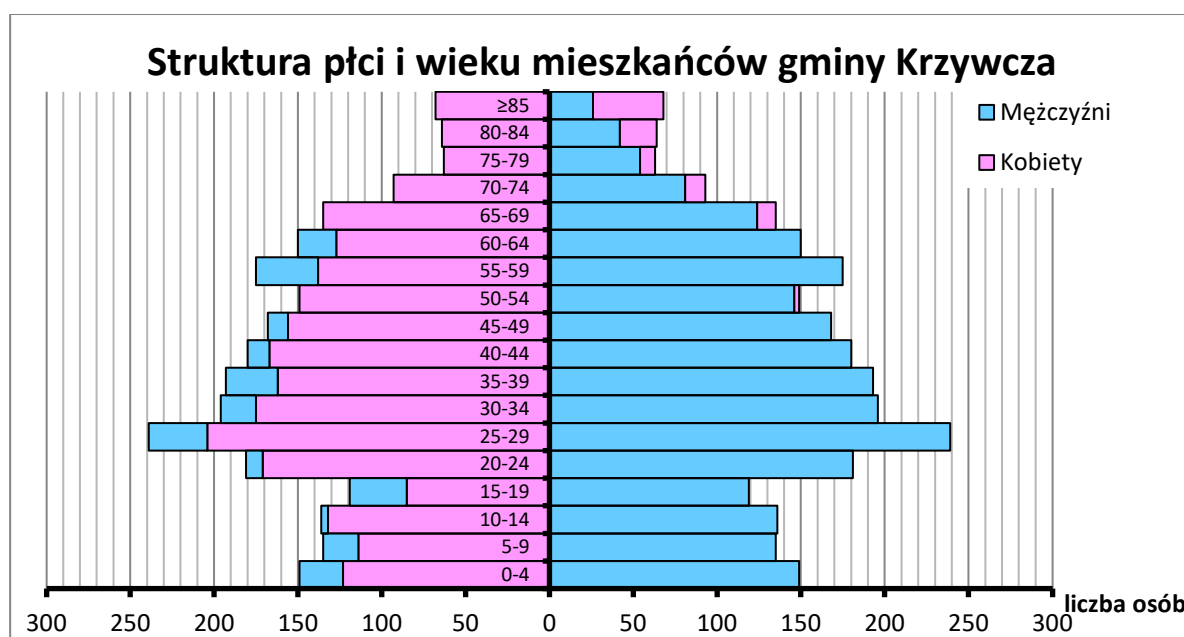
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

10.1. Demografia

Piramida płci i wieku mieszkańców gminy Krzywca (opracowana na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.) posiada kształt zbliżony do kształtu piramidy dla całego kraju (Ryc.11). Wyraźnie zaznaczają się na niej dwa wyższe demograficzne: jeden będący odpowiedzią społeczeństwa na straty wojenne oraz okres niepokoju, który nie służył zakładaniu i powiększaniu rodzin oraz drugi, będący echem pierwszego, związany z wchodzeniem w dorosłość osób urodzonych w czasie wyżu.

Pierwszy z nich, tzw. powojenny wyż kompensacyjny przypadający na lata 50. Na wykresie zaznacza się zwiększoną liczbą osób w wieku 55 – 69 lat. Z drugim wyżem demograficznym mieliśmy natomiast do czynienia w latach 80., co z kolei zaznacza się na

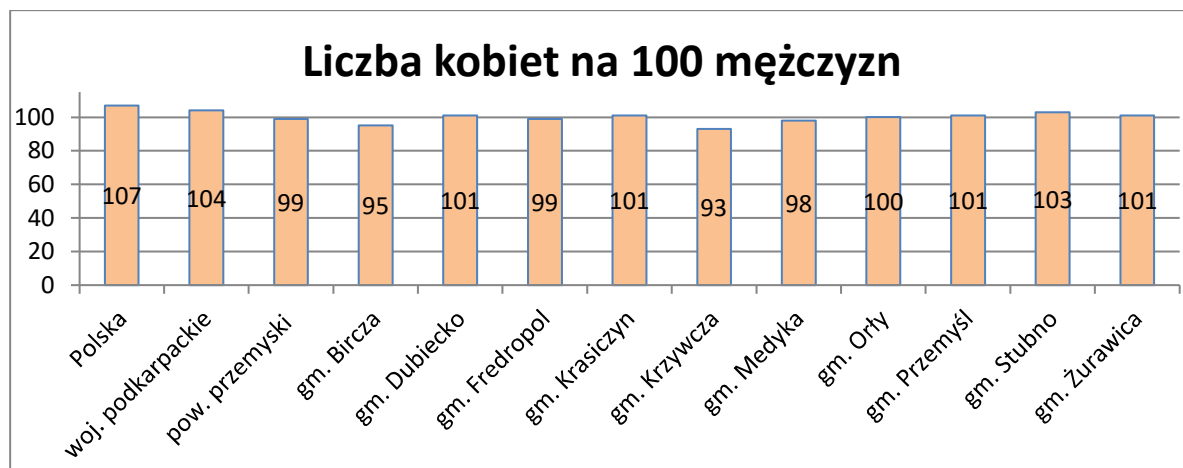
wykresie jako zwiększona liczba osób w wieku 25 – 39 lat. Pomiędzy wspomnianymi wyżami zaznaczają się niże demograficzne – pierwszy przypadający na lata wojny i skutkujący zmniejszoną liczbą osób w wieku 70 – 79 lat oraz jego echo przypadające na lata 60. i 70., kiedy to rodziny zakładały osoby urodzone w czasie II wojny światowej. Ponadto na piramidzie płci i wieku mieszkańców gminy Krzywca można zaobserwować inne charakterystyczne cechy tj. wyraźne podcięcie piramidy oraz znaczną nadwyżkę kobiet nad mężczyznami powyżej 60. roku życia. Na podcięcie piramidy nałożyła się kulturowa zmiana modelu rodziny oraz przesunięcie macierzyństwa z przedziału 20 – 24 na 25 – 29, a nawet 30 – 34 lata. Piramida zwężająca się u podstawy jest charakterystyczna dla starzejących się społeczeństw i nosi nazwę piramidy regresywnej. Znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami powyżej 60. roku życia jest natomiast spowodowana wyższą średnią długością życia kobiet względem mężczyzn, którzy częściej zapadają na choroby cywilizacyjne (głównie układu krążenia) i statystycznie ulegają większej liczbie wypadków. Ponadto w grupie, w której różnica ta jest największa (>75 lat) znaczenie mają straty wojenne. Nadwyżka mężczyzn nad kobietami do 59. roku życia może natomiast znacząco przyczynić się do zmniejszenia liczby zawieranych małżeństw, a w efekcie do jeszcze większego obniżenia przyrostu naturalnego.

Ryc.11. Struktura płci i wieku mieszkańców gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.

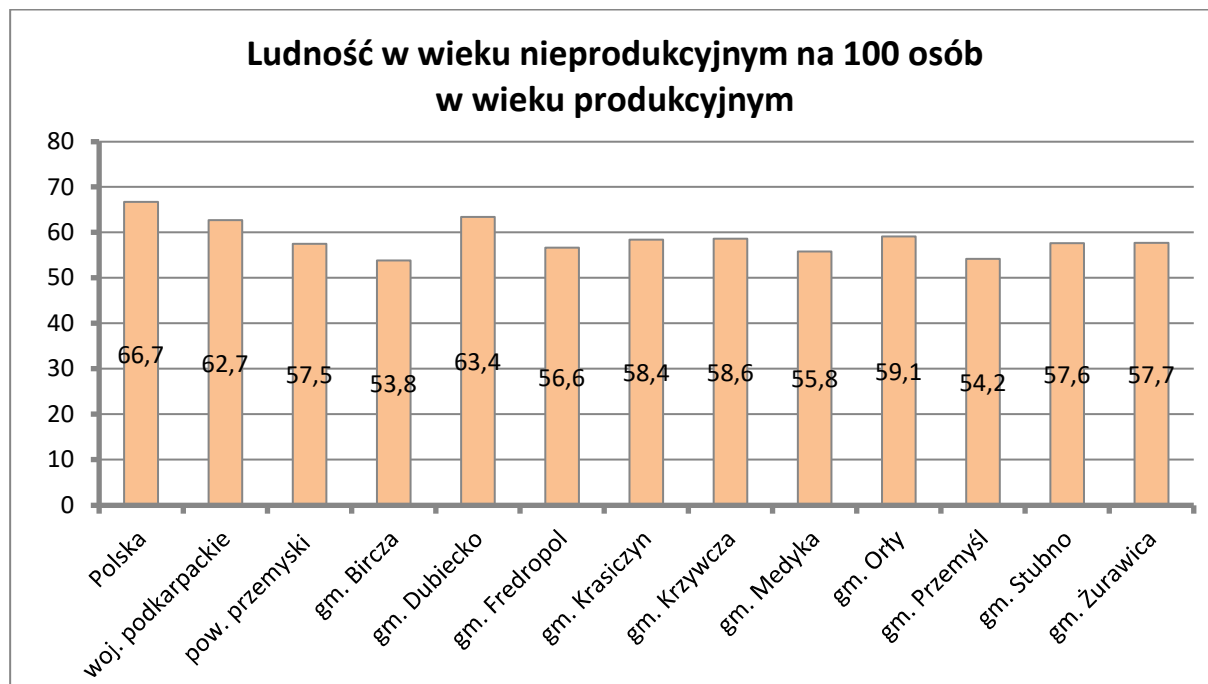
Liczba kobiet na 100 mężczyzn (współczynnik feminizacji) w gminie Krzywca jest niższa niż średnia krajowa i średnia wojewódzka (Ryc.12). Taka struktura płci jest niekorzystna, nadwyżka kobiet jest bowiem widoczna głównie wśród osób starszych, co nie sprzyja zakładaniu rodzin.

Ryc.12. Liczba kobiet na 100 mężczyzn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.

Starzenie się społeczeństwa w gminie Krzywca widoczne jest także na Ryc.13., która przedstawia obciążenie osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat) oraz w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 65 oraz 60 lat i więcej). Na obszarze gminy Krzywca wskaźnik ten jest niższy niż średnia wojewódzka i krajowa.

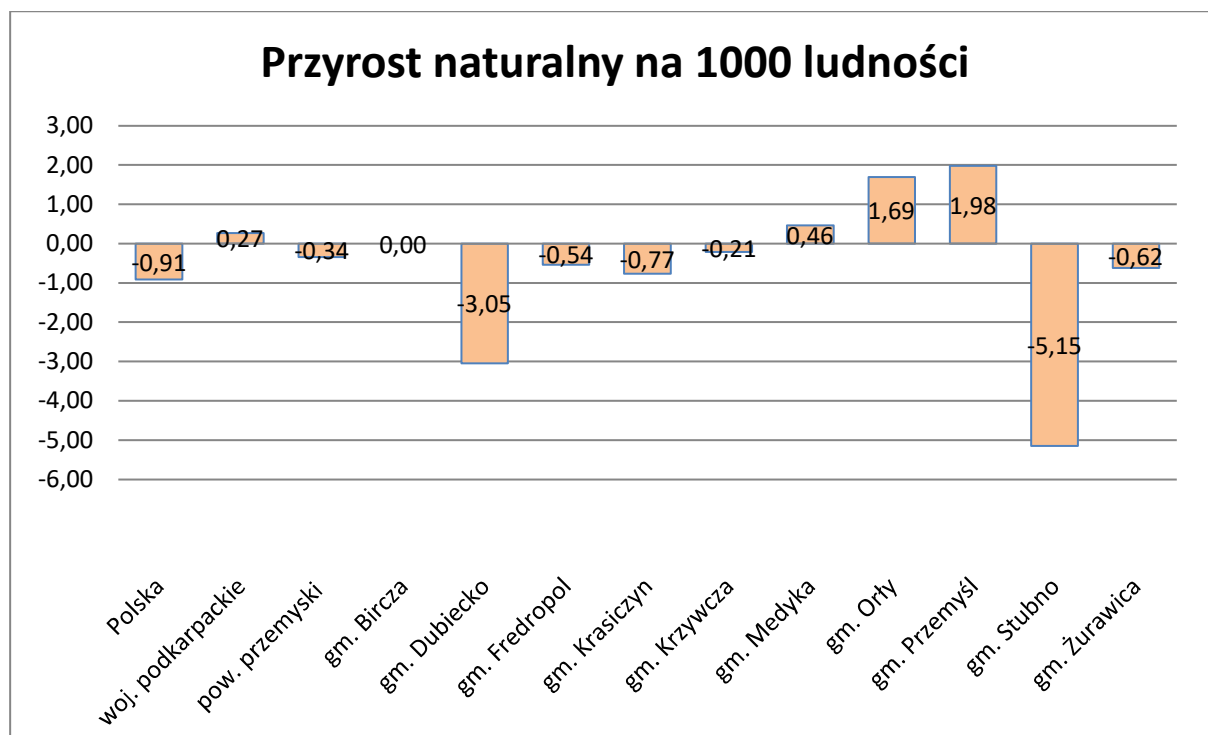

Ryc.13. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.

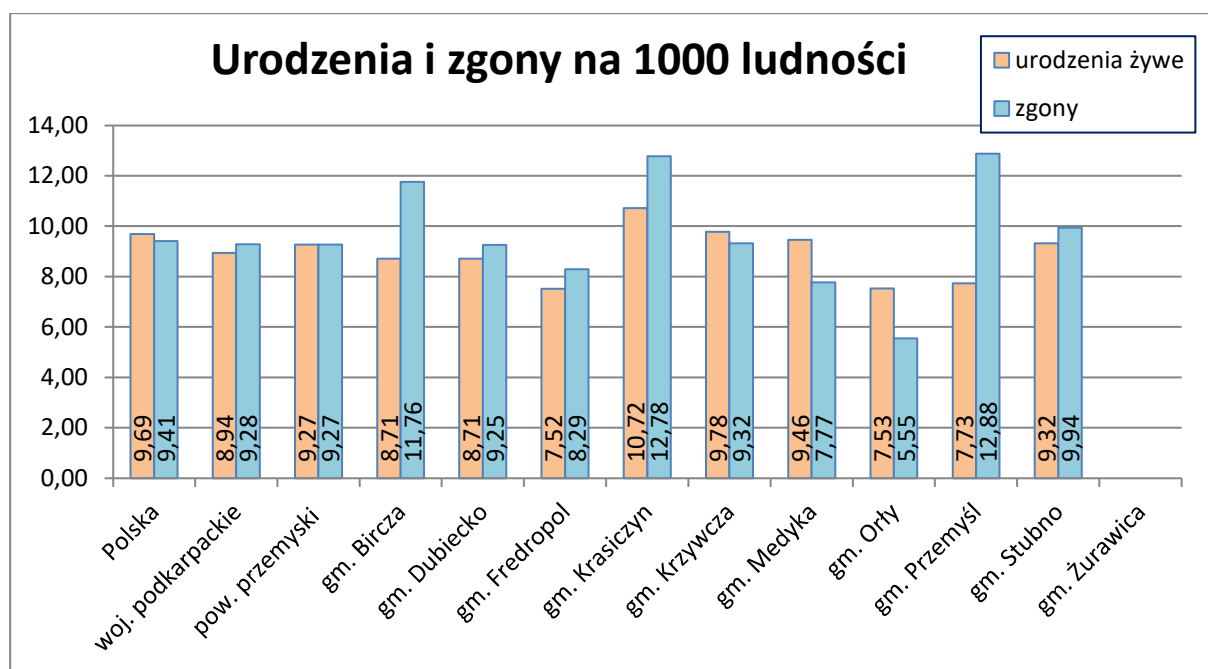
Przyrost naturalny w gminie Krzywca jest ujemny i wynosi -0,21 osób na 1000 mieszkańców, co wskazuje na niekorzystne saldo ruchu naturalnego ludności. Na obniżenie

wskaźnika przyrostu naturalnego wpływ ma wysoki wskaźnik zgonów, ale przede wszystkim malejąca liczba urodzeń. Spowodowane jest to przede wszystkim faktem, iż kobiety decydują się obecnie na macierzyństwo najczęściej dopiero pomiędzy 25. a 29. rokiem życia (na początku lat 90. – między 20. a 24.). Im bardziej wykształcone, tym częściej odkładają macierzyństwo bliżej 30. roku życia. Wzrasta też liczba kobiet, które wcale nie decydują się na założenie rodziny. Najpopularniejszym modelem rodziny jest 2 + 2, choć coraz częściej pary decydują się na jedno dziecko lub wcale nie posiadają dzieci, m.in. z powodu bezrobocia i trudności finansowych. Szansą na wzrost liczby urodzeń mogą stać się programy wspierania rodzin, w tym rządowy program Rodzina500+, dzięki któremu rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze, będące formą wsparcia długofalowego.

Ryc.14. Przyrost naturalny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.

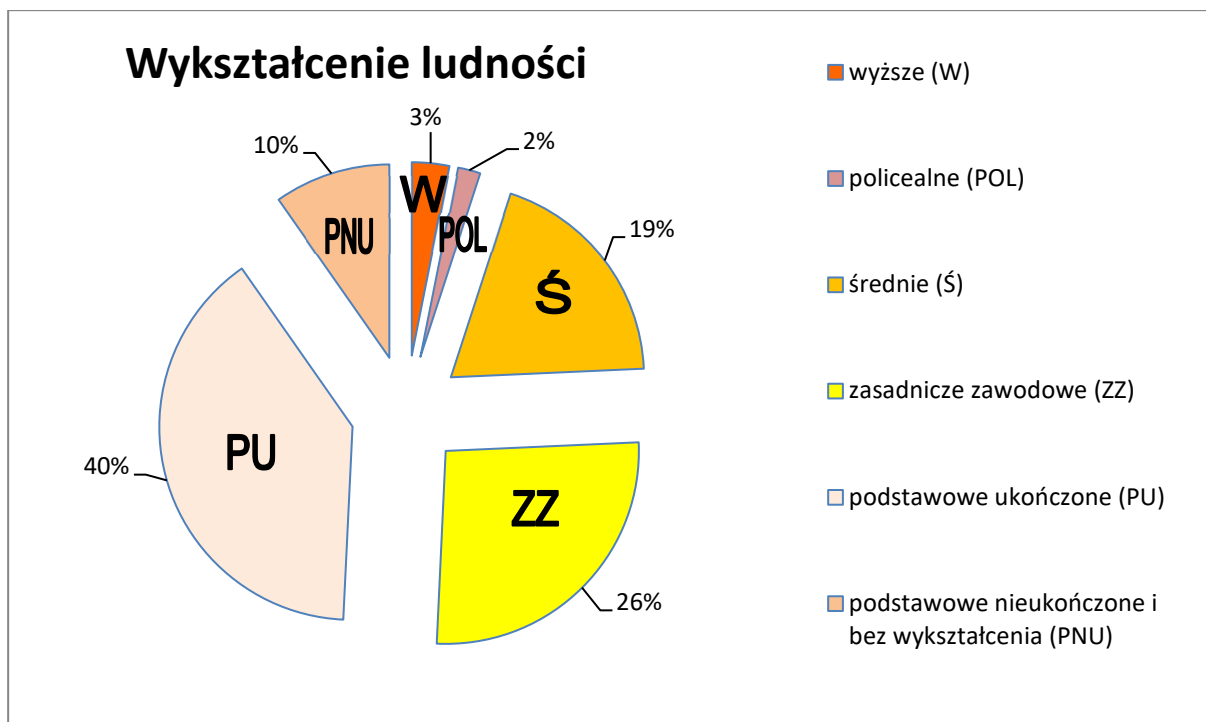

Ryc.15. Urodzenia i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, 2019 r.

Ostatnie badania w zakresie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Krzywczka przeprowadzono w ramach Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r. (Ryc.16). Wykazały one, że największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (40%). Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 26% ludności, średnie posiadało około 10% mieszkańców. Nieukończone wykształcenie podstawowe lub zupełny brak wykształcenia stanowiło 3% i była to wartość zbliżona do średniej dla całego kraju. 3% mieszkańców posiadało dyplom ukończenia wyższej uczelni, a około 2% ukończyło szkołę policealną.

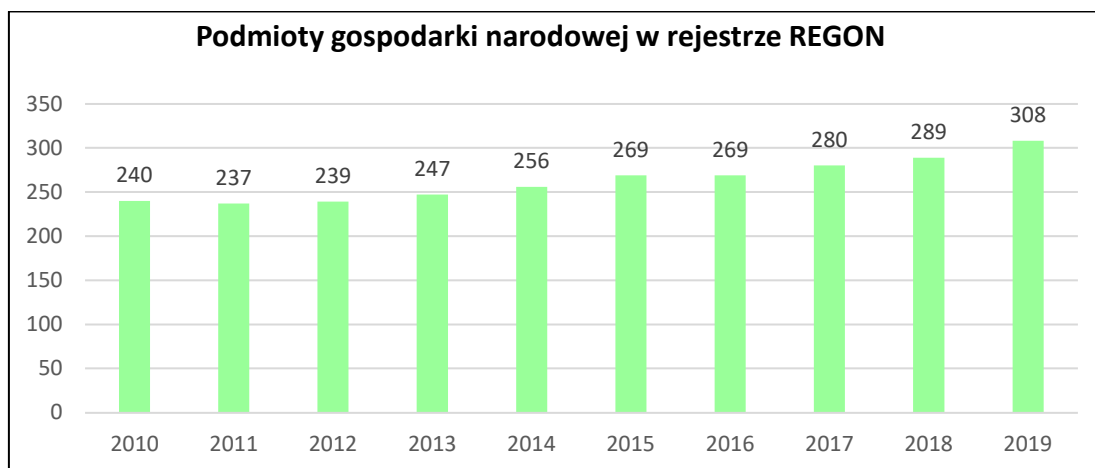

Ryc.16. Wykształcenie ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, NSP 2002

10.2. Struktura gospodarcza, bezrobocie

Gmina Krzywca należy do obszarów stabilnych pod względem liczby podmiotów gospodarczych. W latach 2011-2019 obserwowano sukcesywny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON (Ryc.17).

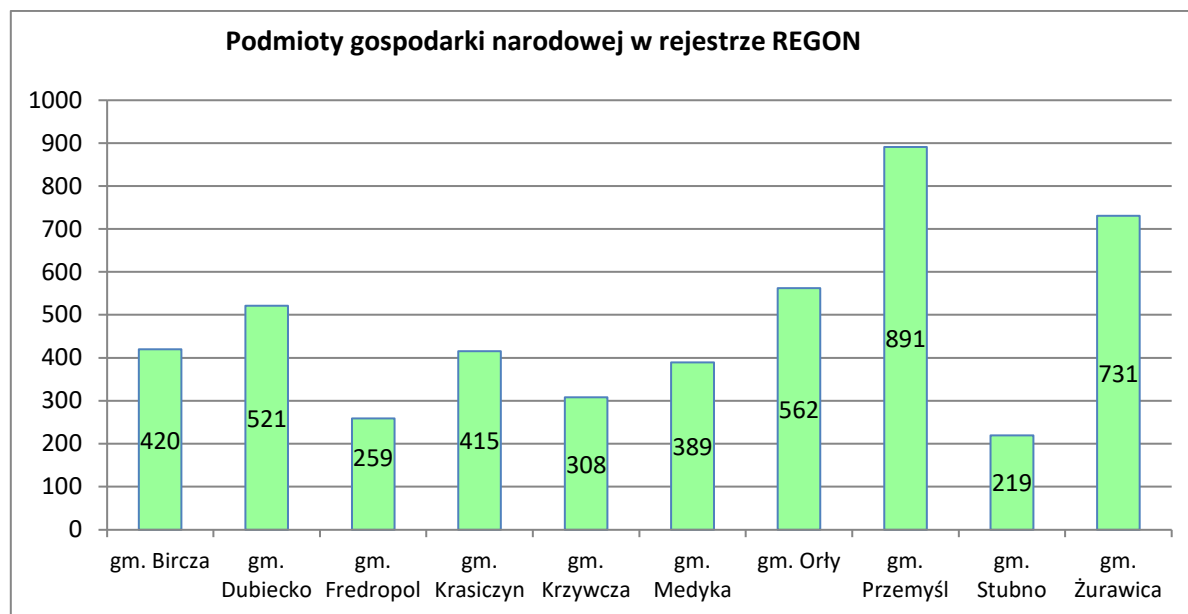
Ryc.17. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2010 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na tej podstawie można stwierdzić, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające. Dodatkowe działania samorządu w zakresie

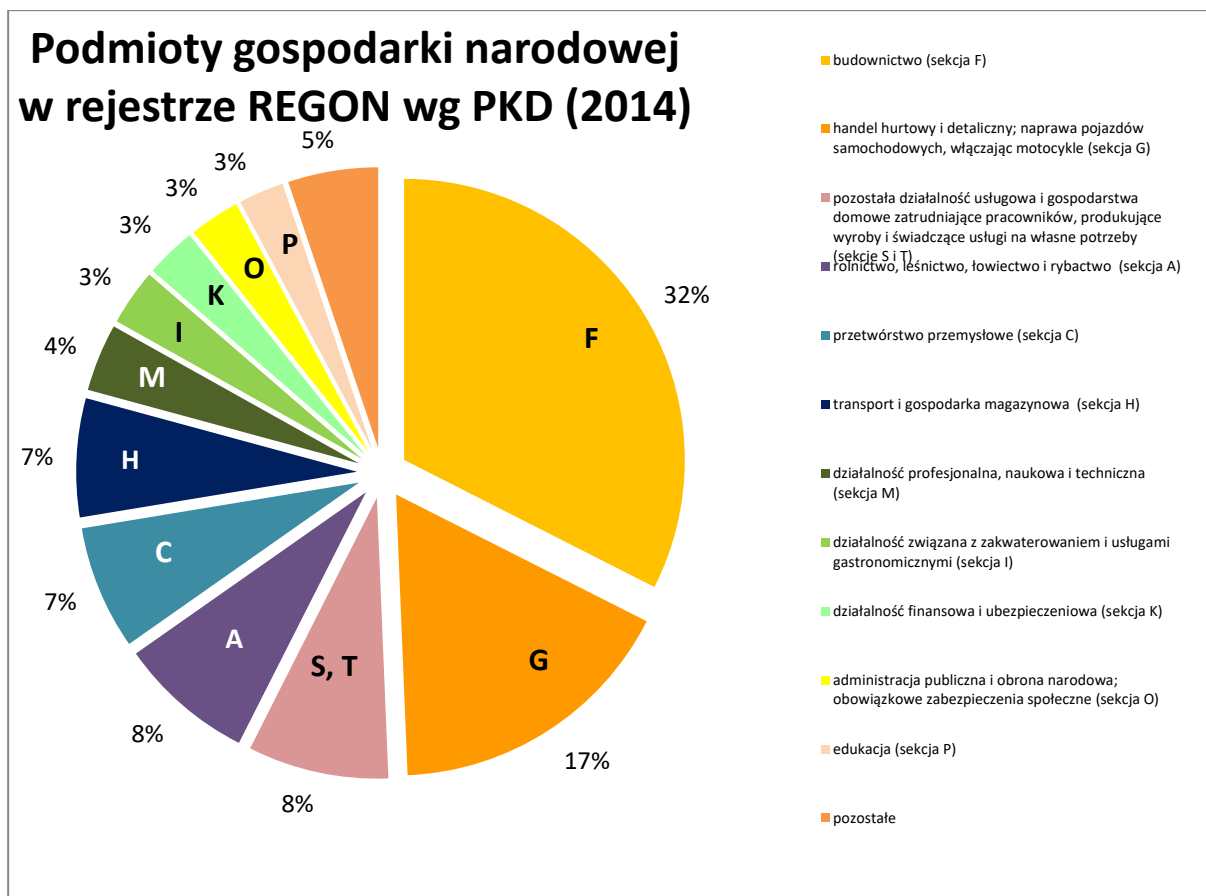
wspierania nowej działalności i rozwoju przedsiębiorczości w gminie mogłyby przyczynić się do dalszej poprawy stanu gospodarki lokalnej.

W wykazie liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON powiatu przemyskiego na koniec roku 2019 gmina Krzywca plasuje się w dolnej części zestawienia z liczbą 308 podmiotów gospodarczych (Ryc.18).

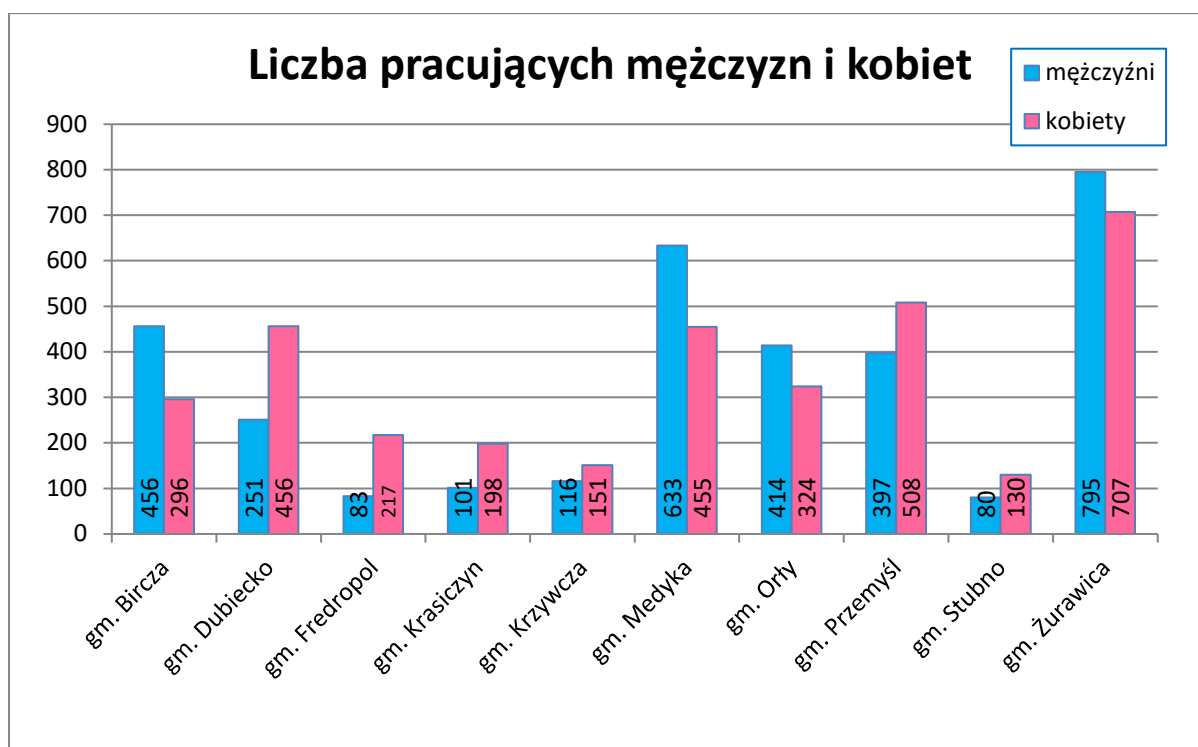
Ryc.18. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na tle gmin powiatu
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

W roku 2019 w gminie Krzywca najczęściej podmiotów, bo aż 32%, prowadziło działalność w sekcji F (według PKD 2007), czyli handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Kolejne pod względem liczebności grupy stanowiły podmioty działające w sekcji G czyli handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 17%, w sekcji S i T (pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników) oraz A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) – po 8%. W sekcji C (Przetwórstwo przemysłowe) oraz H (transport i gospodarka magazynowa) działało po 7% podmiotów, w sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 4%. W sekcjach I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) i sekcji P (edukacja) działało po 3% podmiotów. W pozostałych sekcjach działały nieliczne podmioty stanowiące łącznie około 5% wszystkich podmiotów w rejestrze REGON (Ryc.19).

Ryc.19. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON według sekcji PKD
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

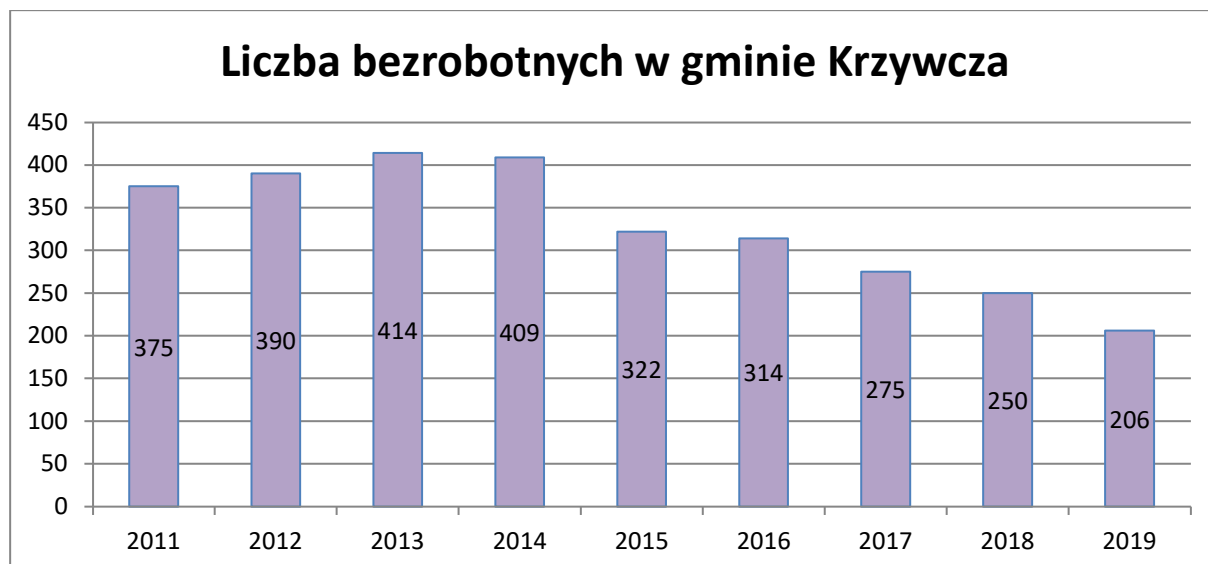
Podobnie jak w większości gmin powiatu przemyskiego, na obszarze gminy Krzywca w strukturze osób pracujących przeważają kobiety.

Ryc.20. Struktura zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

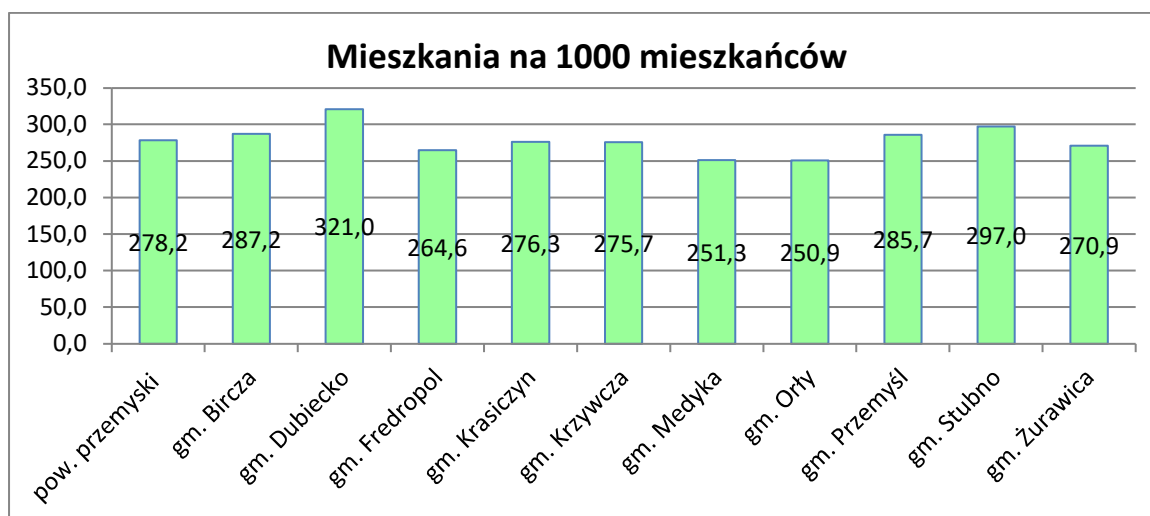
Poziom bezrobocie na obszarze gminy Krzywca w latach 2011-2019 ulegał wahaniom, od roku 2013 systematycznie spada. Na koniec roku 2019 w gminie zarejestrowanych było 206 bezrobotnych, niemniej jednak rzeczywisty wskaźnik był większy, ponieważ część osób bezrobotnych nie było zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (bezrobocie ukryte). Niemniej jednak od roku 2013 obserwuje się bardzo korzystne zmiany i spadek liczby osób bezrobotnych – w 2019 r. liczba bezrobotnych była najniższa w ostatnim dziesięcioleciu. Świadczy to o pozytywnych zmianach na rynku pracy oraz ogólnym ożywieniu gospodarczym będącymi wynikiem właściwej polityki gminy i wpływu nowych krajowych instrumentów wsparcia bezrobotnych. Liczbę bezrobotnych w latach 2011-2019 prezentuje zamieszczony poniżej wykres (Ryc.21).

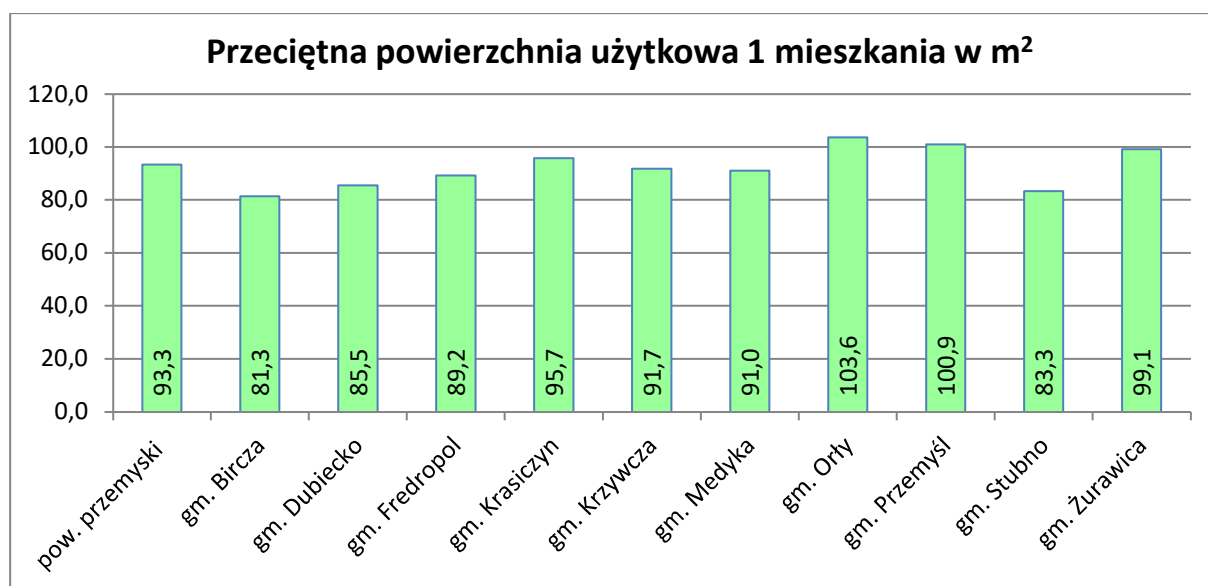
Ryc.21. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy Krzywca
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

10.3. Jakość życia mieszkańców

Na obszarze gminy dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa, w związku z czym wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe są dosyć wysokie. Według danych BDL GUS na koniec 2018 r. na obszarze gminy Krzywca znajdowało się 1339 mieszkań, składających się z 5565 izb. Na 1000 mieszkańców przypadało 275,7 mieszkania. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 91,7 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 25,3 m². Warunki mieszkaniowe w gminie Krzywca są porównywalne do pozostałych gmin powiatu przemyskiego. Charakterystykę gminy Krzywca na tle pozostałych gmin powiatu przedstawiają Ryc.22-25.

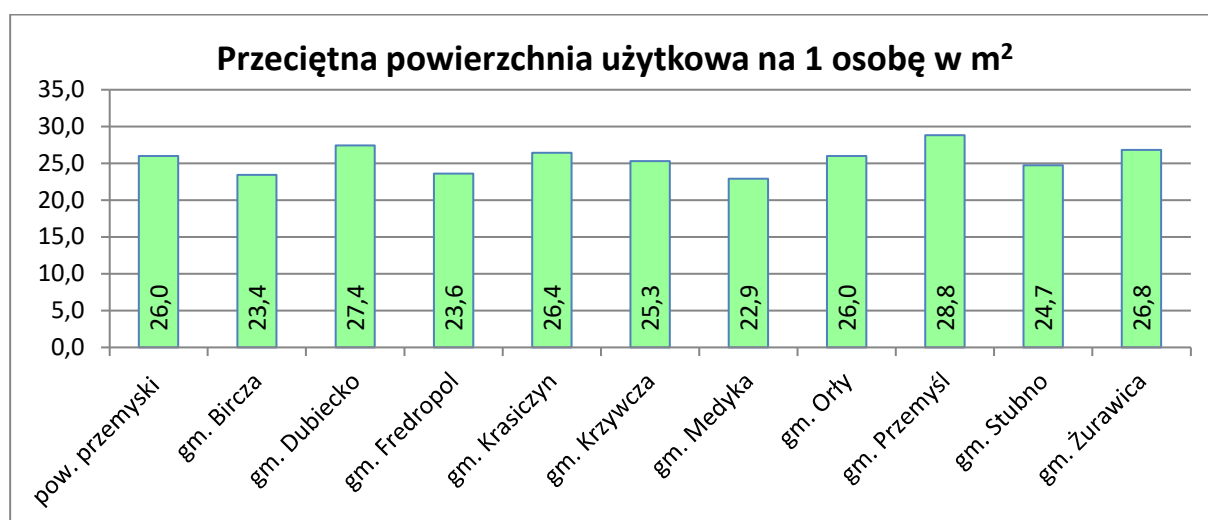

Ryc.22. Warunki mieszkaniowe
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2018 r.

Ryc.23. Warunki mieszkaniowe

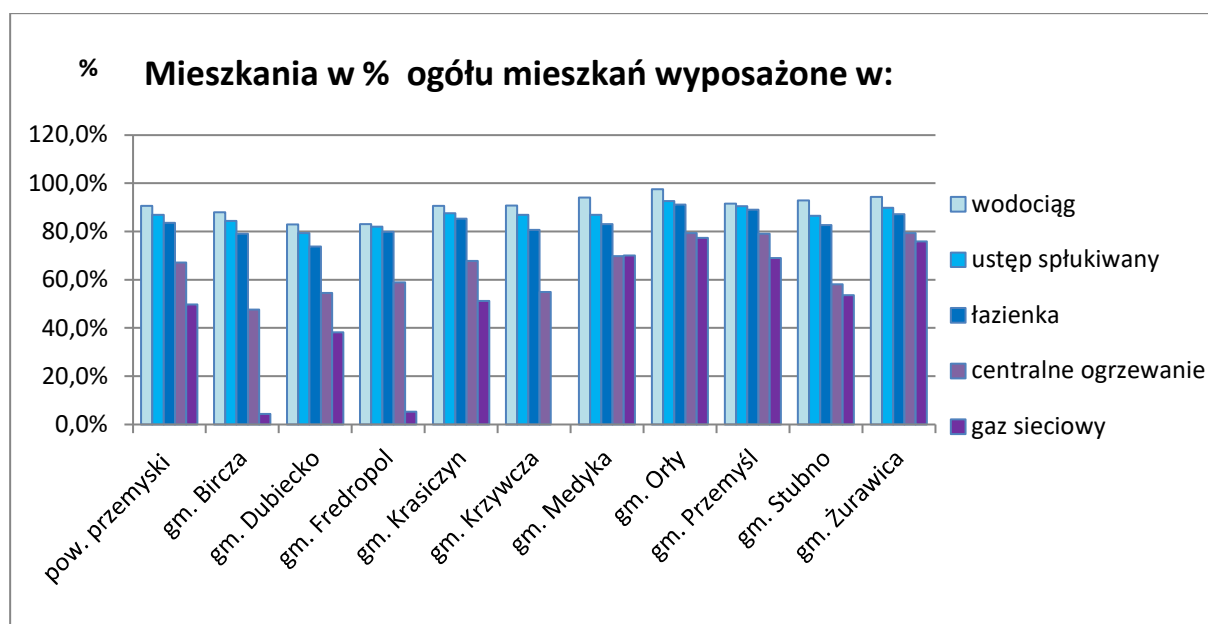
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2018 r.

Ryc.24. Warunki mieszkaniowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2018 r.

Zgodnie z danymi BDL GUS (2018 r.) w gminie Krzywca 54,9% mieszkań wyposażonych było w centralne ogrzewanie. Przyłącze wodociągowe posiadało 90,8% mieszkań, a 80,7% mieszkań wyposażone było w łazienkę. Ustęp splukiwany posiadało 86,9% mieszkań. Gmina Krzywca była jedyną gminą w powiecie przemyskim, która nie posiadała dostępu do gazu sieciowego.

Ryc.25. Wyposażenie mieszkań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2018 r.

10.4. Wychowanie przedszkolne i oświata

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

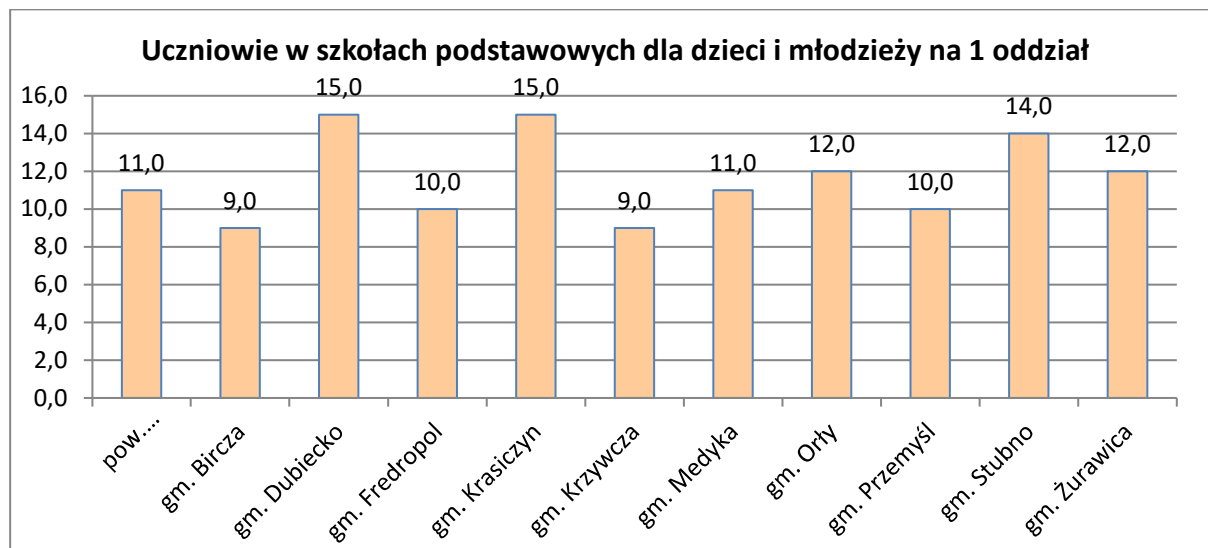
Wychowanie przedszkolne na obszarze gminy Krzywca realizowane jest przez placówki publiczne: 4 oddziały Samorządowe Przedszkole w Krzywcy oraz 4 oddziały wychowania przedszkolnego: 2 oddziały w Szkole Podstawowej w Babicach, po 1 w Bachowie, Reczpolu i Ruszelczycach.

Wg danych BDL GUS w roku 2019 w gminie funkcjonowały 3 placówki przedszkolne (w tym 2 przedszkola niepubliczne, 1 przedszkole publiczne oraz 4 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych), dysponujące łącznie 5 oddziałami i 155 miejscami. Łącznie na obszarze gminy wychowaniem przedszkolnym objętych było 73,2% dzieci w wieku od 3 do 6 lat, a na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 0,97 dziecka w wieku 3-5 lat.

OŚWIATA

Na terenie gminy Krzywca działa 5 szkół podstawowych, w tym 4 szkoły publiczne (Zespół Szkół w Krzywcy, Publiczna Szkoła Podstawowa im. J. Słowackiego w Babicach, Publiczna Szkoła Podstawowa w Reczpolu, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Bachowie) oraz 1 szkoła niepubliczna (Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Ruszelczycach).

Wg danych BDL GUS w roku 2019 funkcjonujące na obszarze gminy Krzywca szkoły podstawowe dysponowały 38 oddziałami. W roku szkolnym 2019/2020 do szkół podstawowych uczęszczało 343 uczniów. Językiem obcym nauczaniem w szkołach był język angielski, którego uczyło się 343 dzieci oraz niemiecki, którego uczyło się 61 uczniów.

Ryc.26. Szkoły podstawowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

Na terenie gminy Krzywca odnotowuje się spadek liczby uczniów w szkołach, co wpisuje się w ogólnokrajowe tendencje demograficzne. W porównaniu z pozostałymi gminami powiatu przemyskiego gmina Krzywca charakteryzowała się najniższą liczebnością klas. W związku z powyższym nie stwierdza się potrzeby zwiększenia liczby placówek szkolnych czy oddziałów.

10.5. Kultura

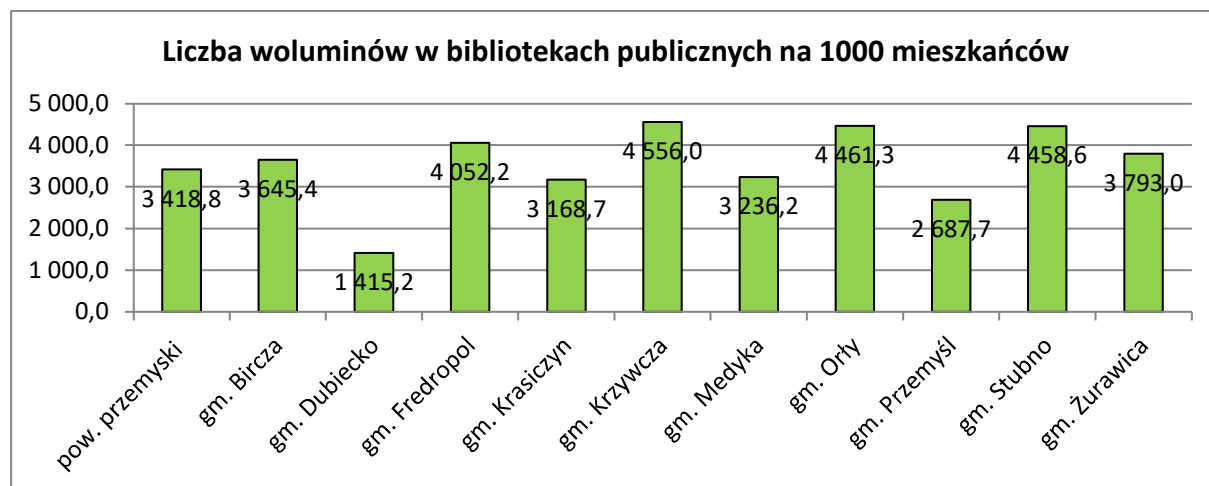
W gminie Krzywca funkcjonują świetlice wiejskie w Babicach, Bachowie, Skopowie, Krzywcy, Ruszelczycach, Woli Krzywieckiej, Średniej, Kupnej i Reczpolu. Obiekty w Babicach i Bachowie są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ponadto na terenie Gminy Krzywca działa 8 Kół Gospodyń Wiejskich (w Bachowie, Babicach, Skopowie, Ruszelczycach, Krzywcy, Woli Krzywieckiej, Średniej i w Reczpolu).

W gminie Krzywca funkcjonuje biblioteka publiczna – Gminna Biblioteka Publiczna w Krzywcy, która posiada dwie filie biblioteczne w Babicach i w Reczpolu. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy oraz upowszechnianiu wiedzy i rozwoju kultury.

Na koniec roku 2019 księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Krzywczy wraz z jej Filiami wynosił 21960 woluminów, a biblioteka odnotowała 4345 wypożyczeń na zewnątrz. W roku 2019 liczba czytelników wyniosła 463 osoby.

W porównaniu z pozostałymi gminami powiatu przemyskiego w zakresie ilości woluminów w bibliotekach na 1000 mieszkańców, gmina Krzywczka plasuje się w górnej części zestawienia z ilością 4556 woluminów na 1000 mieszkańców (Ryc.27).

Ryc.27. Zasoby woluminów w bibliotekach
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

Niezwykle cenny i istotny dla ruchu artystycznego jest stan świadomości mieszkańców dotyczący własnego pochodzenia i miejsca, w którym przyszło i żyć. Jego ugruntowaniu służą programy szkolne, dzięki którym wdrażane są ścieżki edukacyjne mające na celu zapoznanie dzieci i młodzieży z tradycjami kulturowymi.

Obserwując strukturę wiekową osób biorących bezpośredni udział w życiu kulturalnym, a w szczególności uczestniczących w działalności zespołów artystycznych, kół zainteresowań itp. stwierdzić należy, że największą grupą wiekową są dzieci szkół podstawowych. Kolejna grupa to osoby dorosłe. Najmniejsze zainteresowanie aktywnym uczestnictwem w kulturze zaobserwowano w grupie młodzieży – uczniów szkół średnich oraz studentów. Spowodowane jest to prawdopodobnie kontynuacją edukacji tej grupy poza terenem gminy, a co za tym idzie zmianą miejsca zamieszkania.

10.6. Sport i rekreacja

Gmina Krzywczka kładzie coraz większy nacisk na popularyzację sportu i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. Na terenie gminy podstawową działalność sportową prowadzi Parafialny Klub Sportowy „UNUM” Babice zrzeszający dzieci i młodzież z terenu całej gminy. Najpopularniejsze są sekcje piłkarskie: trampkarzy, juniorów i seniorów. Sekcje te regularnie

uczestniczą w rozgrywkach ligi okręgowej, odnosząc coraz większe sukcesy. Popularnym sportem uprawianym przez nieformalne jeszcze grupy sportowe jest też siatkówka i tenis stołowy. Dobre wyniki sportowe osiągają też uczniowie zrzeszeni w Uczniowskich Klubach Sportowych m.in. w biegach przełajowych, skokach w dal itp.

Gmina w miarę posiadanych środków finansowych stara się stworzyć w każdej miejscowości warunki do uprawiania sportu przez jak największą liczbę mieszkańców. Boiska i place sportowe istnieją przy każdej szkole. Inne obiekty sportowe znajdują się między innymi w Babicach, Krzywcy, Ruszelczycach, Skopowie, Bachowie i Chyrcynie.

W Krzywcy funkcjonuje siłownia na świeżym powietrzu, zrealizowana w ramach projektu współpracy, którego celem jest „Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej, zwiększenie integracji społecznej oraz promocja obszaru 3 partnerskich LGD poprzez utworzenie i udostępnienie 29 obiektów siłowni zewnętrznych i organizację imprezy promującej”.

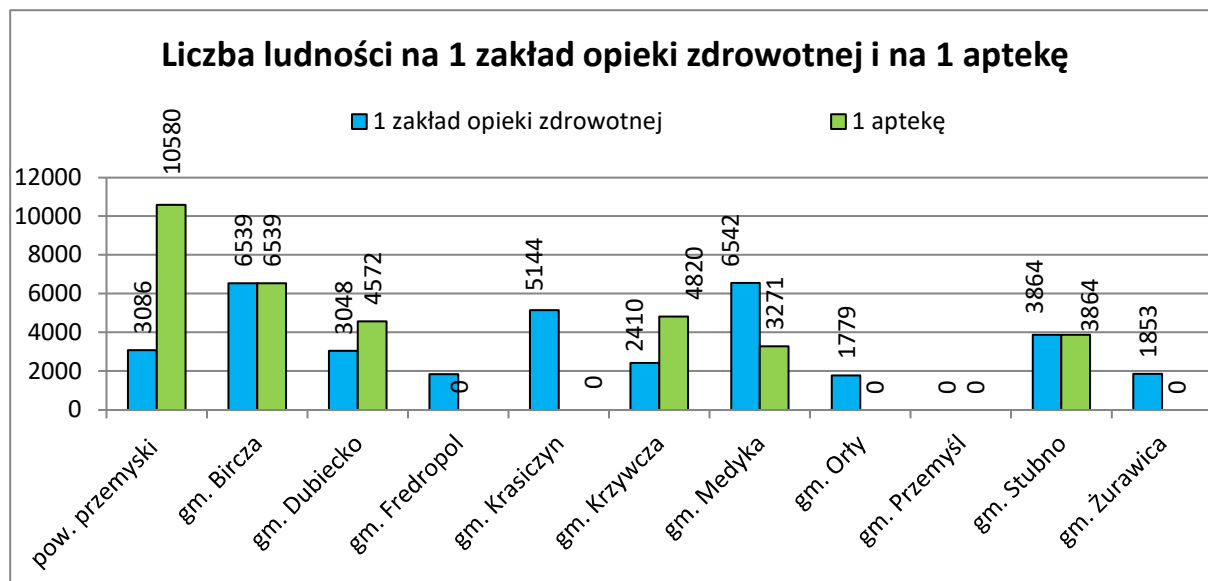
Siłownia plenerowa znajduje się także w Babicach, koło remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Babicach. OSP pozyskała dofinansowanie na realizację zadania publicznego w zakresie ochrony i promocji zdrowia – „Wsparcie działań promujących ochronę zdrowia i profilaktykę zdrowotną wśród rolników i członków ich rodzin” z Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Jest to bezpłatna i ogólnodostępna siłownia zewnętrzna służąca aktywizacji rekreacyjno-sportowej.

10.7. Ochrona zdrowia

Wg danych BDL GUS na koniec 2019 r. w gminie Krzywca funkcjonowały 2 przychodnie zapewniające ambulatoryjną opiekę zdrowotną. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono pacjentom 11807 porad. W Przemyślu znajduje się szpital, obsługujący mieszkańców powiatu, w tym gminę Krzywca – Wojewódzki Szpital im. Św. Ojca Pio w Przemyślu z kompleksową opieką medyczną, a w razie konieczności udzielenia natychmiastowej pomocy doraźnej w związku z nagłym zagrożeniem życia lub zdrowia Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Przemyślu Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Ograniczone możliwości w zakresie usług zdrowia, niska dostępność do publicznej specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz opieki całodobowej, weekendowej i świątecznej zapewniają niewystarczający poziom usług medycznych.

Problemem jest brak ośrodków opiekuńczych dla osób starszych, szczególnie istotny w odniesieniu do struktury demograficznej, która odzwierciedla starzenie się społeczeństwa. W związku z tym należy podjąć niezbędne działania, mające na celu zaspokojenie potrzeb tej części społeczeństwa.

W roku 2019 mieszkańcy gminy Krzywca mieli możliwość zaopatrywania się w leki z 1 apteki zlokalizowanej na terenie gminy. Apteki ogólnodostępne na terenie powiatu przemyskiego pełnią dyżury całodobowo, zgodnie z grafikami dyżurów.

Ryc.28. Opieka zdrowotna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS, 2019 r.

10.8. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

W 2021 r. dla gminy Krzywca opracowany został „Raport o stanie zapewniania dostępności podmiotu publicznego”. Obowiązek przekazania danych wynika z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1062). Zgodnie z tym opracowaniem ocenie poddano następujące aspekty:

- dostępność architektoniczna,
- dostępność cyfrowa,
- dostępność informacyjno-komunikacyjna,
- dostęp alternatywny.

Dostępność architektoniczną określono pod kątem 1 budynku, w którym gmina prowadzi podstawową działalność i/lub obsługę interesantów. Do budynku Urzędu Gminy Krzywca prowadzi jedno wejście, dojście stałymi schodami. Brak pochylni i platformy przyschodowej dla osób niepełnosprawnych. Drzwi wejściowe w świetle posiadają szerokość mniejszą niż 90 cm. W budynku urzędu znajdują się bariery poziome i pionowe (nie ma zainstalowanej windy). Toalety nie są dostosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Brak wydzielonych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych i opiekunów z małymi dziećmi.

Dostępność cyfrową określono pod kątem 2 stron internetowych, dla których gmina posiada deklarację dostępności, tj. stronę internetową Gminy Krzywca oraz Biuletyn Informacji Publicznej gminy. Obie te strony internetowe zostały określone jako częściowo zgodne.

Dostępność informacyjno-komunikacyjną określono pod kątem narzędzi wspierania komunikacji. Gmina Krzywca zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami obsługę z wykorzystaniem sposobów/środków wspierających komunikowanie się, takich jak: kontakt telefoniczny, korespondencyjny, przesyłanie faksów oraz kontakt z pomocą tłumacza-przewodnika (kontakt osobisty). Ponadto na swoich stronach internetowych gmina zapewnia informację o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach) w postaci tekstu odczytywalnego maszynowo.

Do końca 2020 r. gmina Krzywca nie zapewniała dostępu alternatywnego, w tym m.in. w postaci wsparcia innej osoby, wsparcia technologicznego, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, zmian w organizacji funkcjonowania gminy.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Czynnikami, które bezpośrednio wpływają na poziom zagrożenia i bezpieczeństwa w gminie Krzywca są:

- ilość zaistniałych przestępstw, w tym głównie kryminalnych,
- wykrywalność sprawców przestępstw,
- bezpieczeństwo i porządek w miejscach publicznych,
- bezpieczeństwo w ruchu drogowym,
- liczba osób bezdomnych.

Analiza tych czynników pozwoliła na stwierdzenie, iż nie odbiegają one od średniej statystycznej w tym rejonie, a widoczna malejąca dynamika niektórych zjawisk patologicznych potwierdza tezę o względnie dobrym poziomie bezpieczeństwa.

Odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy Krzywca spoczywa na policji – Komisariat Policji w Dubiecku oraz Punkt Przyjęć Dzielnicowego w Krzywcy, straży pożarnej – Państwowa Straż Pożarna w Przemysłu oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Babice, Bachów, Skopów, Ruszelczyce, Krzywca, Reczpol i Średnia. Systemem bezpieczeństwa w gminie zarządza Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego. Do jego zadań należy m.in. budowanie systemu efektywnych działań na wypadek klęsk żywiołowych i innych sytuacji nadzwyczajnych.

Ponadto dla poprawy bezpieczeństwa publicznego w 2016 r. władze powiatu przemyskiego przyjęły „Program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego dla miasta Przemyśla i powiatu przemyskiego”. Program ten łączy działania Policji, administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społecznych, zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego. Głównym założeniem programu jest koordynacja wysiłku społecznego poprzez budowę zintegrowanego systemu bezpieczeństwa i zasad współpracy. Są to kompleksowe działania mające na celu ograniczenie zjawisk i zachowań, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Główna funkcja gminy Krzywca to rolnictwo, stąd szansą na jej dalszy rozwój może stać się produkcja regionalna. System ochrony i promocji wyrobów regionalnych i tradycyjnych jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Za jego sprawą chroni się także dziedzictwo kulturowe wsi, co w dużym stopniu przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności terenów wiejskich i rozwoju agroturystyki oraz turystyki wiejskiej.

Możliwości rozwoju turystycznego gminy stwarzają tereny cenne przyrodniczo, malownicze położenie na Pogórzu, a także bogata historia i ciekawe zabytki kultury oraz brak uciążliwego przemysłu. Dla odwiedzających gminę turystów dostępne są jednak ograniczone usługi z zakresu gastronomii, rozrywki, jak i bazy noclegowej. Liczne trasy i szlaki, w tym rowerowe ukazują unikalne wartości gminy, jej historię oraz bogactwo przyrodnicze.

Możliwości rozwoju są ściśle powiązane z uwarunkowaniami, jakie występują na obszarze gminy. W związku z rozwojem działalności pozarolniczej w jej obecnym kształcie, odpowiednim alternatywą wydaje się rozwój turystyki, szczególnie turystyki weekendowej oraz agroturystyki, który jest jednak uzależniony od inwestycji w infrastrukturę techniczną i obsługę ruchu turystycznego.

W celu zachowania i wykorzystywania walorów gminy należy inwestować w odnawialne źródła energii, które pozwolą na poprawę stanu środowiska naturalnego, zwłaszcza powietrza, zanieczyszczonego przez niską emisję.

12.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognoza demograficzna i bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zbilansowana analiza ekonomiczna, środowiskowa i społeczna jest narzędziem wspierającym wprowadzanie zasad zrównoważonego rozwoju i wspomaga racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych i krajobrazowych przestrzeni. Jej celem jest także ograniczenie lub wręcz eliminacja zbędnej i nadmiernej podaży na zagospodarowanie terenów i bardziej ekonomiczne wykorzystanie ich potencjału. Tym samym przyczynia się ona do ograniczenia procesów dezurbanizacji i deprecjacji przestrzeni, będącej dobrem ograniczonym i trudnym do odtworzenia.

Analiza ekonomiczna potrzeb i możliwości rozwojowych gminy

Do głównych aspektów ekonomicznych wziętych pod uwagę, oceniając potrzeby i możliwości rozwoju gminy, należy zaliczyć rozwój przedsiębiorczości i usług oraz rozwój agroturystyki. Należy dążyć do stworzenia warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, a także zapewnić dalszy rozwój dużym przedsiębiorstwom, wyznaczając nowe tereny aktywności gospodarczej.

Dalszy rozwój gminy Krzywca wymaga działań, opartych na przyjętej strategii, porządkującej cele i sposób jej realizacji. Zakłada się, że działania spowodują trwałe zmiany w życiu mieszkańców oraz w wizerunku gminy Krzywca.

Finalne efekty działań przewidzianych w rozwoju ekonomicznym przedstawiają się następująco:

- rozwój gospodarczy gminy zmniejszy bezrobocie, co spowoduje wzrost poziomu życia mieszkańców,
- nastąpi wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek,
- nastąpi rozwój sektora usług,
- promocja Gminy będzie czynnikiem przyciągania inwestorów z zewnątrz,
- nastąpi rozwój rolnictwa ekologicznego, poprawiającego opłacalność produkcji rolnej,
- poprawi się jakość dróg,
- rozwiązana zostanie kompleksowo: wodociągowanie i kanalizacja wszystkich obszarów gminy.

Analiza środowiskowa potrzeb i możliwości rozwojowych gminy

Analizując aspekty środowiskowe wzięto pod uwagę tereny o największych walorach przyrodniczych. Należy zadbać o zachowanie wszystkich form ochrony przyrody ustanowionych na terenie gminy. Na terenach szczególnie cennych przyrodniczo i w ich

sąsiedztwie do minimum należy ograniczyć nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie. W ustaleniach studium, zapisami należy ograniczyć w maksymalnym stopniu negatywne oddziaływanie planowanego zagospodarowania na środowisko.

Analiza społeczna potrzeb i możliwości rozwojowych gminy

Do głównych aspektów społecznych, wziętych pod uwagę, jest przede wszystkim poprawa warunków życia mieszkańców, stanu opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa publicznego. W zakresie infrastruktury społecznej pierwszym analizowanym aspektem jest wyposażenie w placówki oświaty i wychowania. Stwierdzić należy, iż wyposażenie w szkolnictwo podstawowe jest stosunkowo dobre na terenie gminy. Mając na uwadze spadającą liczbę urodzeń dzieci w gminie, istniejąca infrastruktura społeczna w zakresie oświaty winna być utrzymana i zmieniana w miarę potrzeb. Ważne jest zapewnienie w miarę możliwości miejsc dla wszystkich dzieci w przedszkolach i żłobkach.

W zakresie stanu opieki zdrowotnej na terenie gminy Krzywca jest brak ośrodków opiekuńczych dla osób starszych, szczególnie istotny w odniesieniu do struktury demograficznej, która odzwierciedla starzenie się społeczeństwa. W związku z tym należy podjąć niezbędne działania, mające na celu zaspokojenie potrzeb tej części społeczeństwa.

Ważnym elementem infrastruktury społecznej jest wyposażenie mieszkań w instalacje wodociągowe, kanalizację i instalacje gazowe. Niskie wyposażenie gminy w sieci infrastruktury technicznej jest jedną z głównych barier rozwoju gospodarczego gminy, w tym rozwoju turystyki i agroturystyki. Konieczna zatem jest rozbudowa istniejących sieci infrastruktury.

12.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Tab.9. Podział ludności wg wieku produkcyjnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

mężczyźni	2015	2016	2017	2018	2019
przedprodukcyjny	500	500	517	493	489
produkcyjny	1727	1732	1729	1698	1678
poprodukcyjny	294	308	321	329	327
kobiety	2015	2016	2017	2018	2019
przedprodukcyjny	430	422	415	409	414
produkcyjny	1408	1413	1414	1387	1362
poprodukcyjny	523	535	528	541	550

Tab.10. Bezrobocie w Krzywczu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

	2015	2016	2017	2018	2019
mężczyźni	147	158	137	116	95
kobiety	178	165	149	125	128
ogółem	325	323	286	241	223

Dane w zakresie liczby ludności z podziałem na wiek produkcyjny wskazują na nieznaczny wzrost osób w wieku produkcyjnym oraz widoczny spadek bezrobocia zarówno wśród kobiet jak i u mężczyzn.

W celu oceny potencjału demograficznego całej gminy przeprowadzono prognozę demograficzną opartą na analizie wskaźnikowej.

W związku z dostępem do całości niezbędnych danych jako rok bazowy przyjęto rok 2019. Prognozowana liczba ludności wyliczona przy pomocy metody wskaźnikowej daje dane uwzględniające zarówno obserwowane w ostatnich pięciu latach saldo migracji, a także wskaźniki przyrostu naturalnego. Wskazać należy, iż dane m.in. w zakresie prognozowanej liczby urodzeń żywych względem wieku matki nie są publikowane na poziomie gminy lub powiatu, co sprawia, iż są to dane uogólnione dla większego obszaru terytorialnego, a dane te determinują wyniki prognozy. Dodatkowo, przeprowadzona analiza w zakresie prognozy liczby ludności nie uwzględnia wahań w tym zakresie i określa prognozowaną liczbę ludności na podstawie stałego trendu.

Liczba ludności w gminie nie wynika wyłącznie z przyrostu naturalnego, ale także z salda migracji. W związku z tym przeanalizowano również dane dotyczące migracji ludności.

Tab10. Ruch migracyjny w Krzywczu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

	Saldo migracji wewnętrznych	Saldo migracji zagranicznych
2015	-30	0
2016	-18	7
2017	-31	5
2018	-43	0
2019	-28	2
średnia	-30	2,8
Średnie saldo migracji	-13,6	

Przeprowadzona analiza w zakresie migracji wewnętrznych wykazała ujemny przyrost ludności, w przeciwieństwie do migracji zagranicznej, która to wykazała dodatni przyrost liczby

ludności. Reasumując, w ciągu ostatnich lat ludność odpływała z gminy, zapewne w celach zarobkowych.

W metodzie wskaźnikowej analizie poddano wskaźnik przyrostu naturalnego i migracji w latach 2009-2019. Wybrano następnie wartość minimalną, maksymalną i wyliczono średnią. Na tej podstawie wskazano 3 warianty prognozy demograficznej, minimalny, średni i maksymalny.

Tab.11. Zestawienie wskaźników przyrostu naturalnego, migracji i salda

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźnik przyrostu naturalnego	0,0004	0,0000	0,0002	0,0002	0,0007	0,0007	0,0006	0,0007	0,0010	-0,0005	0,0000
Wskaźnik salda migracji	-0,00081	-0,00295	-0,00335	-0,00138	-0,01010	-0,00556	-0,00597	-0,00219	-0,00518	-0,00868	-0,00530
Saldo przyrostu naturalnego i migracji	-0,00037	-0,00295	-0,00315	-0,00118	-0,00938	-0,00487	-0,00540	-0,00154	-0,00417	-0,00913	-0,00534

Tab.12. Charakterystyczne wartości wskaźników salda przyrostu naturalnego i migracji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość minimalna	-0,00938
Wartość maksymalna	-0,00037
Wartość średnia	-0,00432

Tab.13. Prognoza liczby ludności metodą wskaźnikową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognoza liczby ludności na rok 2049					
Wariant	Liczba ludności w 2019 r.	Liczba ludności w 2034 r.	Saldo liczby ludności	Liczba ludności w 2049 r.	Saldo liczby ludności
Wartość minimalna	4910	4263	-647	3701	-1209
Wartość maksymalna	4910	4883	-27	4856	-54
Wartość średnia	4910	4602	-308	4313	-597

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa zarówno dla wariantu minimalnego, średniego, jak i maksymalnego wskazuje, iż w 2034 r. jak i 2049 r. liczba ludności w gminie Krzywca zmaleje.

12.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Przy wyznaczaniu terenów budowlanych należy wziąć pod uwagę możliwości finansowe gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych gminy, w związku z wyznaczeniem terenów budowlanych. Uwzględniono fakt, iż obecnie budżet gminy jest zbilansowany. Dodatkowo realizacja infrastruktury technicznej związana będzie z pobieraniem przez gminę opłaty adiacenckiej, stanowiącej dochód gminy umożliwiający realizację sieci infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych pod zabudowę.

Przy sporządzaniu planu miejscowego przygotowana zostanie szczegółowa prognoza skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego, a przed przystąpieniem do sporządzenia planu wójt, zgodnie z zapisami ustawowymi dokona również analizy zasadności przystąpienia do sporządzenia planu, w tym również analizy skutków finansowych.

Realizacja zadań własnych gminy może być realizowana ze środków własnych, środków unijnych lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Koszty budowy dróg i uzbrojenia terenów należących do zadań własnych gminy realizowane będą sukcesywnie w miarę możliwości finansowych gminy.

Budowa dróg i uzbrojenie terenów realizowane będą sukcesywnie w miarę możliwości finansowych gminy. Wykonanie sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy może być realizowana ze środków własnych, środków unijnych lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Ponadto wskazać należy, iż w związku z faktem, że wokół obszaru opracowania występują sieci niezbędnej infrastruktury technicznej, doprowadzenie mediów do nowej zabudowy będzie mniej kosztowne i prostsze pod kątem technicznym. W związku z tym główny nacisk położony musi zostać na realizację infrastruktury drogowej.

12.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

W myśl przepisów art. 10 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- 1) formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;

- 2) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 3) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 4) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
  - a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
  - b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- 5) określa się:
  - a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
  - b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;
- 6) w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Tab.14. Zagospodarowanie terenu.

Źródło: opracowanie własne

Teren	Stan istniejący	
	[ha]	[%]
Zabudowa mieszkaniowa, w tym mieszkaniowo-usługowa	271,8	2,8
Zabudowa letniskowa, wypoczynku i turystyki	12,8	0,13
Zabudowa usługowa (w tym usługi publiczne)	9,6	0,1
Usługi sportu i rekreacji	2,8	0,03
Tereny produkcyjne, produkcyjno-usługowe	8	0,08
Tereny użytkowane rolniczo	3443	36,26
Tereny leśne i dolesień	5494	57,85
Zieleń urządzona, nieurządzona i wody	230	2,42
cmentarz	2	0,02
Komunikacja drogowa	21	0,22
Suma	9495	100

Określenie zapotrzebowania na tereny inwestycyjne uwzględniając uwarunkowania społeczne, gospodarcze i środowiskowe

Zgodnie z przeprowadzonymi obliczeniami w zakresie prognozy ludności gminy Krzywca przyjęto średni wariant metody wskaźnikowej, przyjmując prognozowaną liczbę ludności gminy na poziomie **4 313 osób** w roku 2049. Mając na uwadze, iż właściwe zagospodarowanie przestrzenne i prawidłowa struktura funkcjonalno-przestrzenna powinna uwzględniać lokalizowanie także innych funkcji niż zabudowa mieszkaniowa, jak m.in. zabudowa usługowa, tereny zielone, tereny produkcyjne, określono także wymaganą powierzchnię terenów przeznaczonych pod te funkcje.

Zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe

Gmina Krzywca jest gminą wiejską, gdzie w strukturze zabudowy dominuje zabudowa rozproszona. W poniższej tabeli przedstawione zostały wybrane wskaźniki, dotyczące zasobów mieszkaniowych Gminy Krzywca.

Tab.15. Obecna powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych w gminie Krzywca.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Liczba ludności w 2019 r.	4910
Liczba osób przypadająca na mieszkanie (os.)	3,61
Liczba mieszkań	1359
Średnia powierzchnia mieszkania (m ²)	92,2
Łączna powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych (m²)	125 300

Na podstawie przyjętych danych, przedstawionych w powyższej tabeli, oszacowano iż łączna powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych w 2019 r. wyniosła **125 300 m²**.

W celu analizy potrzebnej powierzchni użytkowej należało wyliczyć średnią liczbę osób przypadającą na mieszkanie w prognozowanym 2049 roku.

Tab.16. Wybrane wskaźniki zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Krzywca

(źródło: opracowanie własne na podstawie GUS)

Parametr/rok	2015	2016	2017	2018	2019
liczba mieszkań	1289	1300	1311	1322	1359
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	90,7	90,9	91,4	91,7	92,2
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	24,3	24,4	24,6	25,3	25,9
przeciętna liczba osób przypadająca na mieszkanie	3,74	3,73	3,71	3,63	3,61

Na podstawie powyższej tabeli obserwuje się stopniowy spadek liczby mieszkańców przypadających na 1 mieszkanie. Zjawisko to odzwierciedla ogólnopolskie tendencje do większego komfortu zamieszkiwania oraz spadku dzietności. W ostatnich pięciu latach nastąpił spadek na poziomie 0,13 osoby. Zakładając zatem dalszą tendencję spadkową, wyliczono, że w roku prognozowanym 2049, liczba osób przypadająca na mieszkanie wyniesie około **2,1 osoby na mieszkanie**. Wartość tę przyjęto do dalszych analiz.

Tab.17. Prognozowana powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych w gminie Krzywca

(źródło: opracowanie własne na podstawie GUS)

Parametr/rok	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049
liczba ludności	4910	4805	4702	4602	4503	4407	4313
liczba mieszkań	1359	1393	1425	1461	1553	1695	2054
średnia powierzchnia mieszkania [m ²]	92,2	110,2	128,1	146,1	164,1	182,0	200,0
liczba osób przypadająca na mieszkanie [os.]	3,61	3,45	3,3	3,15	2,9	2,6	2,1
łączna powierzchnia użytkowa budynków mieszkaniowych [m ²]	125 300	153 435	182 571	213 445	254 756	308 547	410 762

Z wykonanej analizy demograficznej wynika stopniowy spadek liczby ludności, który został otrzymany poprzez badanie metodą zarówno kohortową, jak i wskaźnikową.

Prognozuje się zatem, w oparciu o metodę wskaźnikową średnich wartości, że w 2049 roku liczba ludności wyniesie **4 313 osób**.

Analizując dane statystyczne z lat 2015 – 2019, udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny, w zakresie zasobów mieszkaniowych, a także biorąc pod uwagę prognozę liczby ludności wyliczoną metodą wskaźnikową średnich wartości, oszacowano, iż w roku 2049 zapotrzebowanie na mieszkania wyniesie **2 054**.

Prognozowana liczba mieszkań = $4\ 313 : 2,1 = 2\ 054$ mieszkań.

Przy obliczaniu zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, należy poddać analizie dodatkowo obecny stan. W Polsce na przestrzeni ostatnich lat jest obserwowany wzrost standardu mieszkania. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, będzie stale zwiększała się średnia powierzchnia użytkowa mieszkania. Ta sytuacja będzie dotyczyła również zabudowy istniejącej, lecz nie należy zakładać, że mieszkania te będą rozbudowywane. W rzeczywistości, poprawa standardów zamieszkania w istniejących mieszkaniach będzie polegała głównie na rozgęszczeniu tych mieszkań. Oznacza to zmniejszanie liczby osób zamieszkujących w jednym mieszkaniu i tym samym, zmniejszania liczby osób na izbę.

Obecna liczba ludności: **4 910 osób** (stan na 2019 r.)

Przeciętna liczba osób przypadająca na mieszkanie: **3,61 os.**

Liczba osób przypadająca na mieszkanie w 2049 r.: **2,1 os.**

Obecna liczba mieszkań – **1 359 mieszkań**

Liczba osób zamieszkująca obecne mieszkania po rozgęszczeniu: $1359 \text{ mieszkań} \times 2,1 \text{ os.} =$
2 854 osób

$4\ 910 \text{ osób} - 2854 \text{ osób} =$ **2 056 osób**

$4\ 910 \text{ os. (obecna liczba os.)} - 4\ 313 \text{ os. (prognozowana liczba os.)} =$ **597 osób**

$2\ 056 \text{ os.} - 597 \text{ os.} =$ **1 459 osób**

W związku ze spadkiem prognozowanej liczby ludności, która w 2049 r. wyniesie 4 313, dla **1 459 osób** należy przewidzieć nowe mieszkania.

Liczba nowych mieszkań potrzebna do zaspokojenia potrzeb mieszkańców:

$1459 \text{ os.} : 2,1 =$ **695 mieszkań**.

Zakładając, iż średnia powierzchnia mieszkania w 2049 r. wynosić będzie 200 m², zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w roku 2049 r. wyniesie:

$$695 \text{ mieszkań} \times 200 \text{ m}^2 = \mathbf{139\ 000 \text{ m}^2}$$

Maksymalna wielkość zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową wynosi: **139 000m²**

Uwzględniając niepewność procesów urbanistycznych maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej wynosi:

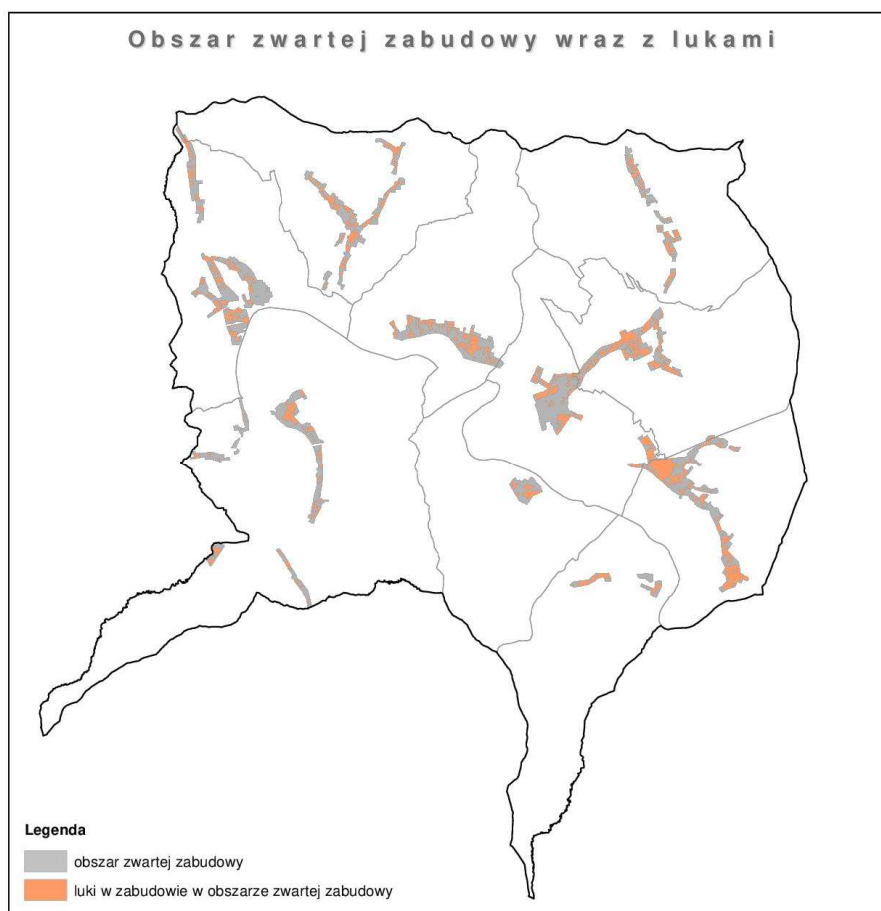
$$139\ 000 \text{ m}^2 + 30\% \text{ niepewności urbanistycznej} = \mathbf{180\ 700 \text{ m}^2}$$

Łączna powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej w roku 2049, przy założeniu, że wszystkie mieszkania osiągną prognozowaną średnią powierzchnię, tj. 200 m², wyniesie **410 800 m²**.

Do dalszych obliczeń przyjęto maksymalną wielkość zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową wynoszącą **180 700 m²**, co oznacza, że jedynie nowa zabudowa mieszkaniowa realizowana będzie zgodnie z prognozowanymi parametrami, natomiast istniejąca zabudowa nie zmieni swojej powierzchni użytkowej.

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakłada obowiązek wyznaczania obszarów zurbanizowanych, czyli takich o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Następnie na jej podstawie wyszukano i pomierzono działki niezabudowane, tworzące luki w zabudowie, nadające się do zabudowy, co zobrazowano na poniższej rycinie. Wyznaczone tereny, będące lukami w zabudowie, stanowią gminne rezerwy inwestycyjne, które należy zabudowywać w pierwszej kolejności. Przyczyni się to do hamowania nadmiernego rozlewania gminy, co w konsekwencji będzie miało wpływ na koszty realizacji infrastruktury, zarówno technicznej, jak i drogowej.

Ryc.29. Obszar zwartej zabudowy wraz z lukami

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie inwentaryzacji wykazano, że łączna powierzchnia luk w zabudowie wynosi 164,6 ha. Analizując otrzymane luki w zabudowie, wykazano, że są to działki, które ze względu na charakter gminy będą służyć pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną niskiej intensywności. W związku z faktem, że gmina posiada charakter gminy wiejskiej, z mocno zróżnicowaną rzeźbą terenu, założono, że średnia wielkość działki wynosić będzie **3000 m²**. W wyniku czego wyliczono, iż w lukach zabudowy możliwe będzie zlokalizowanie **548 mieszkań**. Biorąc pod uwagę, że obecna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 200 m², otrzymano łączną powierzchnię użytkową w zabudowie mieszkaniowej na poziomie **109 600 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Kolejnym etapem jest wyznaczenie i określenie chłonności obszarów przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Pozwala to określić jaką część zapotrzebowania obliczonego powyżej, można będzie zaspokoić na terenach, gdzie zostały podjęte akty prawa miejscowego. Dokonując obliczeń należy przy tym wziąć pod uwagę jedynie niezabudowane obszary, przeznaczone pod zainwestowanie, położone poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Tab.18. Powierzchnia terenów przeznaczona pod zainwestowanie w obowiązujących planach miejscowych.

(źródło: opracowanie własne)

Przeznaczenie	Powierzchnia terenów przeznaczona pod zainwestowanie w mpzp [ha]	Powierzchnia terenów przeznaczona pod zainwestowanie w mpzp, niezabudowanych [ha]	Rezerwa terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w mpzp niezabudowanych poza zwartą strukturą [ha]
t. mieszkaniowe	35,5	15,2	4,3
t. letniskowe, wypoczynkowe	6	3,7	1,3
t. usługowe, w tym usługi publiczne	2	0,2	0,2
t. produkcyjne, produkcyjno-usługowe	5,4	0	0

Powierzchnia terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową a niezabudowanych kształtuje się na poziomie około **15,2** ha. Część z powyższych obszarów położona jest w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W związku z powyższym powierzchnia terenów niezabudowanych, a przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową, położonych w obszarach innych niż o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi **4,3 ha**. Na podstawie parametrów przyjętych we wcześniejszej części analizy, wykazano, że będzie można zlokalizować **14 mieszkań**. W związku z powyższym łączna powierzchnia tych mieszkań wyniesie **2 800 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

W celu określenia ostatecznego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, od prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania należy odjąć wartości, wynikające

z zagospodarowania luk w zabudowie. Uwarunkowane jest to faktem, aby w pierwszej kolejności zagospodarowywać wolne przestrzenie w zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, co w konsekwencji przyczyni się do ograniczenia nadmiernego rozlewania się gminy.

$$180\ 700\ \text{m}^2 - 109\ 600\ \text{m}^2 - 2\ 800\ \text{m}^2 = 68\ 300\ \text{m}^2$$

Zatem prognozuje się, że zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej, w prognozowanym 2049 r., wyniesie **68 300 m²**. Zgodnie z preambułą art. 10 oraz wskazań zawartych w ust. 5 pkt 4 lit. b, wynik końcowy powinien być wyrażony w postaci bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Ma to na celu wskazanie zapotrzebowania na tereny pod zainwestowanie.

W związku z faktem, iż gmina Krzywca jest gminą wiejską, występująca tutaj zabudowa występuje w postaci zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w formie budynków wolnostojących.

W celu określenia zapotrzebowania na tereny zabudowy mieszkaniowej przeprowadzono analizę dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Z otrzymanej prognozowanej powierzchni użytkowej nowej zabudowy wskazano liczbę mieszkań potrzebnych do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w prognozowanym 2049 r.

$$68\ 300\ \text{m}^2 : 200\ \text{m}^2 = 342\ \text{mieszkań}$$

Kolejnym krokiem jest przedstawienie otrzymanego wyniku w postaci bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna

Aby otrzymać powierzchnię terenu pod zabudowę mieszkaniową, potrzebną do zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy w prognozowanym 2049 roku, należy pomnożyć otrzymaną prognozowaną liczbę mieszkań i prognozowaną powierzchnię działki:

$$342\ \text{mieszkań} \times 3000\ \text{m}^2 = 1\ 026\ 000\ \text{m}^2 = \mathbf{102,6\ ha}$$

Do wskazanych terenów należy dodać rezerwę pod infrastrukturę techniczną i komunikację, niezbędną do realizacji inwestycji. Przy zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej oszacowano takie zapotrzebowanie na 30%.

Zatem powierzchnia terenu pod nową zabudowę mieszkaniową wyniesie:

$$102,6\ \text{ha} \times 30\% = \mathbf{133,38\ ha}$$

Prognozując ostateczną powierzchnię terenu pod zabudowę mieszkaniową należy uwzględnić stan istniejący, zaspokajający obecne potrzeby mieszkaniowe, oszacowaną chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, a także chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz powierzchnię terenu pod nową zabudowę.

Zatem zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej wynosi:

271,8 ha + 164,6 ha + 4,3 ha + 133,38 ha = 574,08 ha

Zapotrzebowanie na pozostałe funkcje

W metodologii przedstawionej w skrycie opublikowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, wskazano, że szacując prognozowane wielkości zapotrzebowania na funkcje inne niż mieszkaniowe, można się oprzeć na dostępnych opracowaniach studialnych i naukowych. Przedstawione zostały na podstawie literatury przedmiotu, w ujęciu procentowym, poszczególne struktury terenów zainwestowanych.

Należy przy tym zaznaczyć, że szacowanie przyszłego zapotrzebowania na nowe tereny, największe swoje uzasadnienie znajduje w prognozowaniu terenów mieszkaniowych, co pozwala skutecznie ograniczać rozlewaniu się jednostek osadniczych i dostosować zapotrzebowanie gmin do realnych wyników. W przypadku pozostałych funkcji takie prognozowanie powinno być oparte także na indywidualnych dla każdej gminy uwarunkowaniach, dążących do między innymi odpowiedniej jakości usług podstawowych, w tym łatwości w dostępie do nich, czy odpowiedniego poziomu ich infrastruktury. Tereny przemysłowe z kolei stanowią bardzo ważny punkt w strukturze dochodowej gminy, tworząc nowe miejsca pracy, a w związku z tym także kreując czynniki rozwojowe jednostki. Zatem w tym przypadku to sama rezerwa terenowa jest czynnikiem przyciągającym potencjalnych inwestorów, a nie na odwrót.

Zabudowa rekreacji indywidualnej oraz turystyki i wypoczynku

Praktyki wskazują, że tereny turystyki, wypoczynku oraz rekreacji indywidualnej powinny zajmować między 5 – 15% powierzchni względem terenów mieszkaniowych. W związku z uwarunkowaniami występującymi na terenie gminy oraz biorąc pod uwagę stan istniejący, w sporządzanej analizie przyjęto, iż zapotrzebowanie na usługi turystyki, wypoczynku oraz rekreacji indywidualnej wyniesie 10% terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W związku z tym powierzchnia terenów turystyki, wypoczynku oraz zabudowy letniskowej powinna wynosić:

$574 \text{ ha} \times 10\% = \mathbf{57,4 \text{ ha}}$

Zabudowa usługowa, w tym usługi publiczne

W związku z brakiem rozróżnienia usług na publiczne i komercyjne wśród dostępnych danych, w przedmiotowej analizie przeprowadzono wyliczenia dotyczące zapotrzebowania na tereny usług oświaty i wychowania oraz zapotrzebowania na usługi podstawowe.

W projektowanym dokumencie założono, iż powierzchnia terenów usługowych wyniesie 5% powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej. Przyjęto, że perspektywiczne tereny zabudowy mieszkaniowej wyniosą około 574 ha. Zatem łączna powierzchnia terenów usług (pomniejszona o tereny infrastruktury technicznej i komunikacyjnej) powinna wynosić około **28,7 ha**. Jednakże należy pamiętać, że odległość terenów mieszkaniowych od terenów usług podstawowych nie powinna być większa niż 250-500 m.

Szacując zapotrzebowanie na usługi oświaty i opiekuńczo-wychowawcze wykorzystano założenia opracowane przez Grażynę Dąbrowską-Milewską, opublikowane w czasopiśmie ARCHITECTURAE et ARTIBUS, 1/2010, w artykule pt. „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia”:

- żłobki i przedszkola powinna wynosić około 1,05 m²/mieszkańca;
- szkoły podstawowe powinna wynosić około 2,5 m²/mieszkańca.

Tab.19. Prognozowane zapotrzebowanie na usługi oświaty i wychowania.

(źródło: opracowanie własne)

Rodzaj placówki	Wielkość parametru rok 2049
przedszkola i żłobki [m ²]	4 529
szkoły podstawowe [m ²]	10 783
całkowita powierzchnia pod usługi oświaty i wychowania [m ²]	15 312
całkowita powierzchnia pod usługi oświaty i wychowania [ha]	1,5
Wartość parametrów uwzględniając niepewność procesów urbanistycznych (zwiększenie o 30%)	
całkowita powierzchnia pod usługi oświaty i wychowania [ha]	1,95

W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano, że łączna powierzchnia pod usługi, w tym usługi oświaty i wychowania, w związku z prognozowaną liczbą ludności i przy uwzględnieniu procesów urbanistycznych, powinna wynosić **28,7 ha**, w tym **1,95 ha** pod usługi oświaty i wychowania.

Zabudowa usług sportu i rekreacji

Praktyki wskazują, że tereny usług sportu i rekreacji powinny zajmować między 4 – 15% powierzchni względem terenów mieszkaniowych. W związku z uwarunkowaniami

występującymi na terenie gminy, a także analizując stan istniejący, przyjęto dolną granicę powyższego wskaźnika. W związku z powyższym w sporządzanej analizie przyjęto, iż zapotrzebowanie na usługi sportu i rekreacji wyniesie 4% terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W związku z tym powierzchnia terenów usług sportu i rekreacji powinna wynosić:

$$574 \text{ ha} \times 4\% = \mathbf{23 \text{ ha}}$$

Należy zwrócić uwagę, iż odległość do terenów usług sportu i rekreacji, wyposażone w obiekty i urządzenia, służące zaspokojeniu podstawowych potrzeb, powinna wynosić do 500m, natomiast do terenów, zawierających obiekty i urządzenia z programem ponadpodstawowym (np. kompleksy sportowo-wypoczynkowe z halą sportową, krytą pływalnią, zespołem boisk i parkiem) nie powinna być większa niż 1000 m.

Zabudowa produkcyjna, aktywności gospodarczej

Na terenie gminy Krzywca występują zarówno tereny czysto produkcyjne, jak i tereny z przemieszanymi funkcjami produkcyjnymi, usługowymi, wytwórczymi i obsługi, które stanowią tereny aktywności gospodarczej. Szacując przyszłe zapotrzebowanie na tego typu tereny wzięto pod uwagę potrzebę ekonomicznego rozwoju gminy, lokalną przedsiębiorczość, a także położenie lokalizacyjne, w bliskości drogi wojewódzkiej. Uwzględniono również uwarunkowania gminy, która charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu, a także występowaniem licznych osuwisk.

W celu wskazania zapotrzebowania na tereny produkcyjne i aktywności gospodarczej w perspektywnym roku 2049, założono, iż powierzchnia obszarów produkcyjnych oraz aktywności gospodarczej, wyniesie ok. 6% terenów przeznaczonych w sporządzanym dokumencie pod zabudowę mieszkaniową. W związku z przeznaczeniem około 574 ha pod zabudowę mieszkaniową, zapotrzebowanie na tereny aktywności gospodarczej powinna wynosić:

$$674 \text{ ha} \times 6\% = \mathbf{34,4 \text{ ha}}$$

Analiza potrzeb wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych z uwzględnieniem obecnej chłonności

W myśl art. 10 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę opiera się na porównaniu maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, wynikający z badania chłonności obszarów, w podziale na funkcje zabudowy.

Zgodnie z powyższą analizą w sporządzonej analizie określono zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcje zabudowy.

Biorąc pod uwagę poszczególne funkcje zabudowy oraz uzyskane w wyniku powyższych analiz, potrzeb gminy oraz chłonności obszarów na nową zabudowę, w poniższej tabeli przedstawiono zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne zarówno w Studium, jak i planach miejscowych.

Tab.20. Zestawienie zapotrzebowania na tereny inwestycyjne z uwzględnieniem chłonności istniejących terenów inwestycyjnych wskazanych w SUiKZP i planach miejscowych

(źródło: opracowanie własne)

Funkcja terenów	Jednostka	Powierzchnia obecnie zainwestowana	Prognozowany przyrost	Rezerwy terenów w zwartej strukturze	Rezerwy terenów z mpzp poza zwartą strukturą	Saldo zapotrzebowania na rezerwy terenowe
tereny zabudowy mieszkaniowej	Powierzchnia terenu [ha]	271,8	302,28	164,6	4,3	133,38
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	125 300	180 700	109 600	2 800	68 300
Tereny zabudowy letniskowej, wypoczynku i turystyki	Powierzchnia terenu [ha]	12,8	44,6	0,3	1,3	43,0
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	35 840	124 880	840	3 640	120 400
Tereny usług, w tym usługi publiczne	Powierzchnia terenu [ha]	9,6	19,1	0,4	0,2	18,5
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	61 440	122 880	2 560	1 280	119 040
Tereny usług sportu i rekreacji	Powierzchnia terenu [ha]	2,8	20,2	0	0	20,2
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	17 920	129 280	0	0	129 280
Tereny produkcyjne, aktywności gospodarczej	Powierzchnia terenu [ha]	8	26,4	3,1	0	23,3
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	57 600	237 600	27 900	0	209 700

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, w prognozowanym 2049 r., konieczne będzie wyznaczenie nowych terenów pod zainwestowanie. Wartości zapotrzebowania z podziałem na poszczególne funkcje zabudowy, przedstawiono w powyższej tabeli, jako saldo zapotrzebowania i rezerwy terenowej.

Tereny inwestycyjne, wyznaczone w Studium powinny uwzględniać przede wszystkim tereny wskazane w obowiązujących planach miejscowych. Jednocześnie należy rozważyć

wyłączenie z obszarów zabudowy tereny, przeznaczone w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę, zlokalizowane w granicach osuwisk.

Nowa zabudowa mieszkaniowa powinna stanowić uzupełnienie istniejącej tkanki urbanistycznej i być realizowana na obszarach o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Zważając na potrzeby i możliwości rozwoju gminy należy uwzględnić wyniki analizy ekonomicznej i społecznej.

Tab.21. Zestawienie zapotrzebowania na tereny inwestycyjne i stanu projektowanego w studium

(źródło: opracowanie własne)

Funkcja terenów	Jednostka	Prognozowane zapotrzebowanie na tereny	Stan projektowany w studium	% prognozowanego zapotrzebowania na tereny
tereny zabudowy mieszkaniowej	Powierzchnia terenu [ha]	574,08	574,0	100
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	306 000	306 000	
Tereny zabudowy letniskowej, wypoczynku i turystyki	Powierzchnia terenu [ha]	57,4	11,0	19,2
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	160 720	30 912	
Tereny usług, w tym usługi publiczne	Powierzchnia terenu [ha]	28,7	12,4	43,5
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	184 320	79 958	
Tereny usług sportu i rekreacji	Powierzchnia terenu [ha]	23,0	3,8	16,5
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	147 200	24 320	
Tereny produkcyjne, aktywności gospodarczej	Powierzchnia terenu [ha]	34,4	17,8	51,7
	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]	295 200	152 320	

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Na majątek gminy Krzywca składają się skomunalizowane nieruchomości gruntowe o łącznej powierzchni 1049 ha, potwierdzone decyzjami komunalizacyjnymi. Majątek gminy stanowią również nieruchomości objęte użytkowaniem wieczystym o powierzchni 0,60 ha położone w miejscowości Średnia.

W związku ze znaczną przewagą gruntów będących własnością osób fizycznych lub prawnych, większość działań podejmowanych z punktu widzenia celów polityki przestrzennej gminy będzie wiązało się z wyprzedzającym uregulowaniem stosunków własnościowych gruntów wskazanych do realizacji konkretnych inwestycji celu publicznego.

Stan prawny gruntów, w którym większość stanowią grunty prywatne w istotny sposób ogranicza działalność w zakresie realizacji inwestycji publicznych. Niemniej jednak obecność większych kompleksów gruntów własności komunalnej zapewnia możliwości wpływu gminy na rynek nieruchomości.

Decydującymi gruntami dla realizacji dużej części ze zidentyfikowanych w ramach uwarunkowań, celów i zadań publicznych, związanych ze stopniową zmianą struktury przestrzennej gminy są grunty prywatne. Uzyskanie prawa do dysponowania lub częściowego dysponowania nieruchomościami prywatnymi dla realizacji inwestycji celu publicznego winno być przedmiotem przemyślanej, długoterminowej, stabilnej polityki władania, zarządzania i gospodarowania nieruchomościami.

Władze powinny zatem podjąć aktywną politykę w zakresie nieruchomości pozyskując na rzecz gminy grunty, które w przyszłości mogłyby stać się przedmiotem bezgotówkowych form odszkodowawczych (zamiana gruntu za grunt), związanych z realizacją inwestycji celu publicznego przewidzianych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

14.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

W związku z wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, część gminy znajduje się w zasięgu obszarów chronionych. Na terenie gminy znajdują się obszary i obiekty chronione, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, do których należą:

- 1) Rezerwat przyrody „Brzoza Czarna w Reczpolu”,
- 2) Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego,
- 3) Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 4) Stanowisko dokumentacyjne „Skalka z rybami”,

- 5) Obszar Natura 2000 „Rzeka San”,
- 6) Obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska”,
- 7) Obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie”,
- 8) użytek ekologiczny „Pod Uryńskim”,
- 9) 10 pomników przyrody,

Częściowo obszar gminy znajduje się w zasięgu korytarzy ekologicznych łączących obszary cenne przyrodniczo:

- Pogórze Dynowskie - północny GKPd-3B,
- Pogórze Przemyskie GKPd-1B.

Korytarze ekologiczne wyznaczone zostały w ramach sieci korytarzy ekologicznych wg „Projektu korytarzy ekologicznych łączących Europejska Sieć Natura 2000 w Polsce” (Jędrzejewski i in. 2005, aktualizacja w latach 2010-2012 przez Instytut Biologii Ssaków PAN w Białowieży, w ramach projektu „Ochrona obszarów siedliskowych i korytarzy ekologicznych dzikiej fauny przy drogach szybkiego ruchu w Polsce”).

Pogórze Rożnowskie GKPd-9. Dodatkowo na obszarze gminy znajdują się lokalne korytarze ekologiczne – cieki, z których największy stanowi meandrująca na obszarze gminy rzeka San.

14.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze

Na obszarze gminy Krzywca występują udokumentowane złoża kopalin (omówione w pkt 7.1.8.), a także obszary i tereny górnicze.

Na obszarze gminy Krzywca występują aktualne obszary górnicze:

- obszar górniczy Bachów, nr w rejestrze: 10-9/8/750,
- obszar górniczy Przemyśl-1, nr w rejestrze: 2/1/83a,
- obszar górniczy Kramarzówka, nr w rejestrze: 2/2/325.

Na obszarze gminy Krzywca występują aktualne tereny górnicze:

- teren górniczy Bachów, nr w rejestrze: 10-9/8/750 – utworzony decyzją Starosty Przemyskiego z dnia 15.11.2012 r., znak: Roś-VI.6522.27.2012,
- teren górniczy Przemyśl-1, nr w rejestrze: 2/1/83a – wyznaczony decyzją Ministra Środowiska z dnia 24.09.2015 r., znak: DGK-IV-4771-31/35939/14/BG, sprostowaną postanowieniem Ministra Środowiska z dnia 12.10.2015 r., znak: DGK-IV-4771.9.2015,

- teren górniczy Kramarzówka, nr w rejestrze: 2/2/325 – wyznaczony decyzją Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22.01.2021 r., znak: DGK-IV.4771.5.2020.BG.

14.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Na koniec 2014 r. użytki rolne zajmowały powierzchnię 4049 ha, co około 42,6% powierzchni gminy. Grunty chronione stanowią użytki rolne najwyższych klas bonitacyjnych I – III. Na obszarze gminy Krzywca występują gleby w klasach: IIIb - najlepsze gleby około 40% użytków rolnych, IVa i IVb oraz gleby klasy V i VI.

14.4. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach

Obszar gminy Krzywca charakteryzuje się wysoką lesistością, która wynosi 48,3% powierzchni gminy. Wg danych BDL GUS na koniec roku 2019 grunty leśne zajmowały powierzchnię 4610,76 ha. Na obszarze gminy lasy tworzą duże, zwarte kompleksy. O ich występowaniu, różnorodności typów siedliskowych lasu i składzie gatunkowym drzewo-stanu zdecydowały zarówno warunki fizyczno-geograficzne (geologia, geomorfologia, gleba, klimat), jak i działalność człowieka.

Nadzór nad lasami Gminy Krzywca pełnią 3 nadleśnictwa:

- Nadleśnictwo Krasieczyn,
- Nadleśnictwo Bircza,
- Nadleśnictwo Kańczuga.

Dla części lasów w gminie Krzywca opracowany został „Uproszczony plan urządzenia lasu na okres od 01.01.2014 do 31.12.2023 r.”, który obejmuje lasy położone w obrębach ewidencyjnych Babice, Bachów, Skopów, Chyrzyna, Krzywca, Kupna, Reczpol, Ruszelczyce, Średnia, Wola Krzywiecka o łącznej powierzchni 527,37 ha. Lasy te położone są w VIII Karpackiej Krainie przyrodniczo leśnej, dzielnicy Pogórza-Środkowobeskidzkiego (VIII.2). Stan zdrowotny lasów jest dobry. Występują ubytki aparatu asymilacyjnego w drzewostanach jodłowych IV i V klasy wieku (10-30%).

14.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Na obszarze gminy Krzywca znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyślu. Ponadto w gminnej ewidencji zabytków znajdują się obiekty wskazane przez władze lokalne w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Problematyka zabytków i opieki nad zabytkami została szczegółowo omówiona w pkt 8.

14.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne

Na obszarze gminy Krzywca występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 430 Dolina Rzeki San.

W gminie Krzywca występują indywidualne ujęcia i studnie kopane, które stanowią zdecydowaną większość ujęć wody pitnej. Zachowanie nieskażonej warstwy ziemi jest zatem priorytetowe, ponieważ zanieczyszczenia migrują i infiltrowują w głąb do wód podziemnych.

Obszar opracowania należy do zlewni rzeki San. Na obszarze opracowania występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%), a także obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2 %) oraz obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Do najczęściej spotykanych naturalnych zagrożeń geologicznych można zaliczyć trzęsienia ziemi, erupcje wulkaniczne oraz osuwiska i ruchy masowe. Polska leży w strefie asejsmicznej, w związku z tym na obszarze gminy Krzywca nie występują zagrożenia związane z trzęsieniami ziemi i erupcjami wulkanicznymi. Niemniej jednak w Polsce obserwuje się ruchy powierzchni ziemi i słabe wstrząsy tektoniczne, w konsekwencji których mogą aktywować się osuwiska.

W ramach ogólnopolskiego projektu pn. „System Osłony Przeciwośuwiskowej” (SOPO) realizowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny zidentyfikowano i opisano powstałe w Polsce osuwiska oraz wstępnie wytypowano obszary narażone na występowanie ruchów masowych.

Na terenie gminy Krzywca, podczas prac terenowych prowadzonych w ramach Projektu SOPO, rozpoznano i udokumentowano 790 osuwisk, w tym: 81 aktywnych (stanowią 10,3% wszystkich rozpoznanych osuwisk), 366 okresowo aktywnych, 218 nieaktywnych oraz 125 osuwisk złożonych (o różnych strefach aktywności w obrębie jednego osuwiska). Łącznie zajmują one powierzchnię 24,82 km². Zaobserwowano duże zróżnicowanie osuwisk pod względem zajmowanej przez nie powierzchni, charakteru, a także częstotliwości występowania (powierzchnie osuwisk wahają się od 0,01 do 160,71 ha), 58% wszystkich form stanowią osuwiska o powierzchniach nieprzekraczających 1 ha, 5% stanowią osuwiska o powierzchniach powyżej 10 ha. Powstawanie omawianych form związane jest z wykształceniem litologiczno-facjalnym ogniwi, z których zbudowana jest jednostka skolska. Wpływ na rozwój osuwisk ma również tektonika, a w szczególności powierzchnie nieciągłości typu uskoków, a także kierunek zapadania warstw w stosunku do nachylenia stoku.

Poszczególne osuwiska wydzielono na podstawie zaobserwowanych w terenie charakterystycznych form tj. skarp osuwiskowych i jęzorów koluwalnych, a w niektórych przypadkach również elementów rzeźby wewnątrz osuwiskowej, takich jak wybrzuszenia powierzchni terenu, zerwania i naruszenia darni, występowanie zagłębień bezodpływowych, szczelin wewnątrz osuwiskowych. W oparciu o obserwacje terenowe oszacowano stopnie aktywności dla poszczególnych osuwisk.

Pod względem przestrzennego rozmieszczenia osuwisk gminę Krzywca można podzielić na 3 obszary.

Pierwszy obszar zlokalizowany jest w północnej części gminy i ciągnie się od wsi Połanki Skopowskie, przez Skopów do Ruszelczyc. Skoncentrowane są tu największe osuwiska zarejestrowane na terenie całej gminy, których powierzchnie osiągają rozmiary ok. 140 ha (os. nr 1701), 160 ha (os. nr 15). Osuwiska na tym obszarze rozwinęły się głównie na kontakcie warstw menilitowych, reprezentowanych przez łupki menilitowe oraz piaskowce i rogowce z łupkami pstrymi. Są to przeważnie złożone osuwiska rotacyjne, o skalno-zwierzelinowym materiale koluwalnym. Formy te charakteryzują się zróżnicowaną rzeźbą wewnętrzną oraz silnym zawodnieniem koluwiów. Na granicy między osuwiskami nr 169 i 170 obserwuje się rzadkie zjawisko kaptażu osuwiskowego.

W rejonie tym dominują formy okresowo aktywne rozwinięte na całej długości stoków (np. os. nr 15, 72, 165). W ich granicach występują liczne zabudowania oraz infrastruktura drogowa i linie energetyczne (np. os. nr 15, 72, 169, 170). Aktywna część osuwiska nr 1 podchodzi pod drogę gminną i może spowodować jej niszczenie. Osuwisko nr 169 uszkodziło drogę gminną. W granicach dużego osuwiska nr 170 występują wszystkie stopnie aktywności. Od 2010 roku Państwowy Instytut Geologiczny prowadzi tam monitoring instrumentalny.

Drugi wydzielony na terenie gminy obszar znajduje się w jej północno-zachodniej części. Obejmuje on swym zasięgiem część wsi Ruszelczyce oraz wsie Średnia, Wola Krzywiecka, Krzywca i Reczpol. Rejon ten charakteryzuje się bardzo dużym wskaźnikiem osuwiskowości oraz zróżnicowaniem powierzchniowym osuwisk. Obserwuje się tu formy o powierzchniach od 0,02 ha (np. os. nr 380) do 48 ha (os. nr 190). Osuwiska rozwinięte są tu na warstwach inoceramowych, krośnieńskich oraz łupkach pstrych. Wśród osuwisk dużych dominują formy złożone, skalno-zwietrzelinowe, natomiast wśród mniejszych form przeważają zsuwy zwietrzelinowe.

We wschodniej części wsi Ruszelczyce oraz na północ od niej, osuwiska zlokalizowane są głównie w lasach, na łąkach lub w nieużytkach, dlatego też nie stanowią zagrożenia dla infrastruktury mieszkaniowej oraz drogowej. Przeważają tu osuwiska okresowo aktywne.

We wsi Średnia większe zagęszczenie form osuwiskowych obserwuje się wzdłuż głównej drogi. Są to w większości niewielkie formy okresowo aktywne lub nieaktywne. Wyjątek stanowi osuwisko nr 114. W jego aktywnej części można zaobserwować pęknięcia na budynku mieszkalnym i gospodarczym powstałe na skutek ruchów osuwiskowych. W budynku mieszkalnym zostały wykonane przez właścicieli prace zabezpieczające, polegające na klamrowaniu obiektu. Pęknięcia obiektów budowlanych obserwuje się również na osuwisku nr 118. Spękany budynek nie jest obecnie użytkowany. W rejonie tym zagrożenie dla infrastruktury budowlanej, drogowej lub linii przesyłowych mogą stanowić również osuwiska nr 51, 53, 115, 123, 218, 221 i 271. We wschodniej części wsi Średnia osuwiska zlokalizowane są głównie w lasach. Dominują tu formy aktywne oraz okresowo aktywne, rozwinięte wzdłuż dolin cieków. Powyżej aktywnego osuwiska nr 300 znajdują się zabudowania, które mogą być zagrożone w przypadku „cofania” się skarpy głównej osuwiska.

We wsi Wola Krzywiecka przeważają osuwiska o powierzchniach powyżej 1 ha. Dominują tu formy aktywne i okresowo aktywne. Większość osuwisk rozwinięta jest w lesie. Zagrożenie dla zabudowań oraz dróg może stanowić okresowo aktywne osuwisko nr 292.

We wschodniej części wsi Krzywca osuwiska rozwinięte są głównie na terenach niezagospodarowanych, nieużytkach, w związku z czym zazwyczaj nie stanowią one zagrożenia. Zróżnicowanie powierzchni osuwisk jest tu znaczne. Występują zarówno formy niewielkie o powierzchniach nieprzekraczających 1 ha (np. os. nr 371, 352, 559), jak również duże, rozległe o powierzchniach dochodzących do 19 ha (os. nr 469). Przeważają tu okresowo aktywne formy, z czego osuwiska nr 457 i 460 mogą stanowić zagrożenie dla drogi wojewódzkiej nr 206, która biegnie powyżej. Obecnie jednak droga ta nie wykazuje śladów uszkodzeń.

Bardzo duże zagęszczenie osuwisk występuje we wsi Reczpol. Obserwuje się tu formy o powierzchniach bardzo dużych dochodzących do 32 ha (os. nr 578). Rozwinięte są one

na całych stokach i charakteryzują się zróżnicowaniem stopnia aktywności w obrębie koluwiów, a także obecnością wyraźnych form rzeźby wewnętrznej. Obserwuje się tu również osuwiska niewielkie o powierzchniach nieprzekraczających 1 ha (np. os. nr 496, 594). Zlokalizowane są one głównie wzdłuż cieków i przeważnie są to formy aktywne ciągle. Formy osuwiskowe zlokalizowane we wsi Reczpol często stanowią zagrożenie dla infrastruktury. Aktywne osuwisko nr 473 spowodowało pęknięcia budynku gospodarczego. Stanowi ono również zagrożenie dla budynków znajdujących się w jego bezpośrednim sąsiedztwie, a także dla drogi gminnej biegnącej tuż nad skarpą. Osuwisko nr 570 niszczy drogę gminną. Pęknięcia budynku mieszkalnego obserwuje się również w obrębie osuwiska nr 573. Właściciele we własnym zakresie likwidują pęknięcia. Uszkodzony budynek mieszkalny znajduje się również w granicach osuwiska nr 575. Aktywne osuwisko nr 667 stanowi duże zagrożenie dla obiektów budowlanych oraz drogi gminnej. W miejscu, gdzie osuwisko przecina drogę, w jezdni widoczny jest wyraźny uskok. Osuwisko nie jest zabezpieczone, a jedynie wykonuje się doraźne naprawy nawierzchni drogi. W budynku gospodarczym znajdującym się w granicach osuwiska widoczne są też pęknięcia. Duże zagrożenie stanowi aktywne osuwisko nr 674. Jego skarpa główna biegnie między budynkiem mieszkalnym a gospodarczym. Osuwisko niszczy budynek gospodarczy znajdujący się bezpośrednio pod skarpą oraz drewnianą szopę, przez którą przebiega odnawiająca się skarpa. Szkody w infrastrukturze budowlanej oraz drogowej obserwuje się również na osuwisku nr 748. Spękane są 2 budynki gospodarcze, a także podmurówki w dwóch budynkach mieszkalnych. Dodatkowo, jeden budynek gospodarczy został poważnie uszkodzony. Osuwisko to niszczy również drogę dojazdową do zabudowań.

Zagrożenie dla infrastruktury (budynki mieszkalne, gospodarcze, drogi gminne, linie energetyczne) w tym rejonie stanowią również osuwiska nr 471, 567, 569, 571, 572, 578, 671, 670, 673, 677.

Trzeci wydzielony na terenie gminy obszar osuwiskowy zajmuje jej południową oraz zachodnią część. Obejmuje on wieś Babice, Bachów, Chyrzyna i Kupna. Rejon ten charakteryzuje się dużym wskaźnikiem osuwiskowości oraz bardzo dużym zróżnicowaniem powierzchniowym form. Osuwiska na tym obszarze rozwinęły się głównie w warstwach inoceramowych, reprezentowanych przez piaskowce i łupki nierozdzielone z wkładkami łupków pstrych, a także na ich kontakcie z łupkami pstrymi i warstwami hieroglifowymi. W rejonie tych kontaktów znajdują się największe osuwiska zarejestrowane w tym rejonie, których powierzchnie dochodzą do ok 54 ha (os. nr 442). Są to głównie formy złożone, rotacyjne o materiale koluwalnym skalno-zwietrzelinowym. Osuwiska te rozwinęły się na całych stokach. Wśród mniejszych form o powierzchniach nieprzekraczających 1 ha dominują

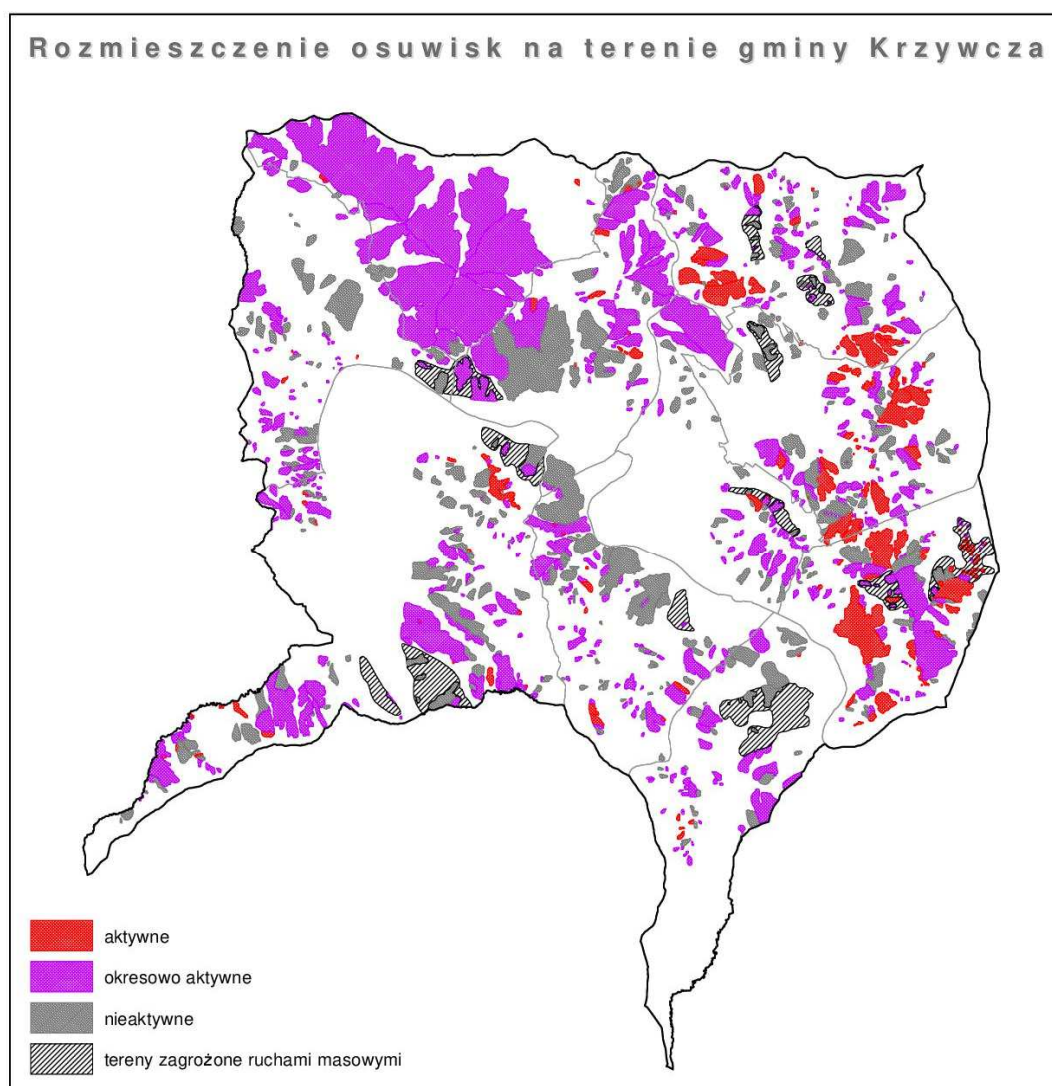
osuwiska, których materiał koluwalny stanowi pokrywa czwartorzędowa. Formy te rozwinięte są głównie na zboczach dolinek wciosowych.

We wsi Babice występuje duże zagęszczenie osuwisk. Przeważają tu formy okresowo aktywne. Powierzchnie osuwisk praktycznie nie przekraczają 7 ha. W przeważającej części osuwiska te zlokalizowane są w lasach lub na terenach niezamieszkałych, dlatego też niczemu nie zagrażają. Spękania na zabudowaniach zaobserwowano natomiast w rejonie następujących osuwisk: 143, 152, 163, 334 i 414. Ponadto, aktywna część osuwiska nr 413 nasunęła się na zabudowania znajdujące się poniżej. Właściciel we własnym zakresie usunął masy koluwalne. Zagrożenie dla infrastruktury w tym rejonie mogą stanowić również osuwiska nr 61, 145, 151, 156, 159, 160, 161 i 343.

W zachodniej części wsi Bachów osuwiska występują przeważnie w lasach. Są to formy o powierzchniach dochodzących do 28 ha (os. nr 696), niewiele natomiast jest tu osuwisk o powierzchniach poniżej 1 ha (np. os. nr 691, 699). Przeważają tu osuwiska okresowo aktywne, jednak nie stanowią one zagrożenia dla infrastruktury. W zachodniej części wsi Bachów, również większa część osuwisk została zarejestrowana na terenach leśnych. Osuwisk dużych jest tu stosunkowo niewiele i rozwinięte są one na całych stokach (np. os. nr 442, 616). Przeważają tu formy o powierzchniach poniżej 1 ha. W rejonie tym osuwiska zazwyczaj nie stanowią zagrożenia dla infrastruktury. Wyjątkiem jest osuwisko nr 616, w granicach którego znajdują się liczne zabudowania, z czego jeden budynek mieszkalny jest silnie spękany. Spękania obserwuje się tu również na podmurówce kolejnego budynku mieszkalnego oraz na dwóch budynkach gospodarczych.

We wsiach Kupna oraz Chyrzyna obserwuje się mniejsze zagęszczenie osuwisk i ich znaczne zróżnicowanie pod względem wielkości. Małe osuwiska o powierzchniach nieprzekraczających 1 ha skupione są głównie wzdłuż dolinek wciosowych. Osuwiska w tym rejonie nie stanowią zagrożenia dla infrastruktury. Wyjątek stanowi osuwisko nr 654, które może zagrażać drodze gminnej.

Na terenie gminy Krzywca, ze względu na realne zagrożenie powstania nowych osuwisk wydzielono 13 terenów zagrożonych możliwością wystąpienia ruchów masowych. Obszary te wytypowano głównie w rejonach, gdzie istnieją już osuwiska o różnym stopniu aktywności. Tereny te, podobnie jak i osuwiska tam występujące, związane są z występującymi w podłożu podatnymi skałami (np. nr 11, 12), albo ze sprzyjającą rzeźbą terenu charakteryzującą się dużymi nachyleniami stoków w granicach 20–25° i położeniem w strefie intensywnej erozji potoków (np. nr 4, 5, 7, 11, 13).

Ryc.30. Rozmieszczenie osuwisk w gminie Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na obszarze gminy Krzywca znajdują się 3 udokumentowane złoża surowców naturalnych (omówione w pkt 7.1.8.).

Obszar gminy Krzywca znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 430 Dolina Rzeki San (omówionego w pkt 7.1.3.)

Na obszarze gminy Krzywca nie występują natomiast udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na obszarze gminy Krzywca występują obszary i tereny górnicze, omówione w pkt 14.2.

18. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO – ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

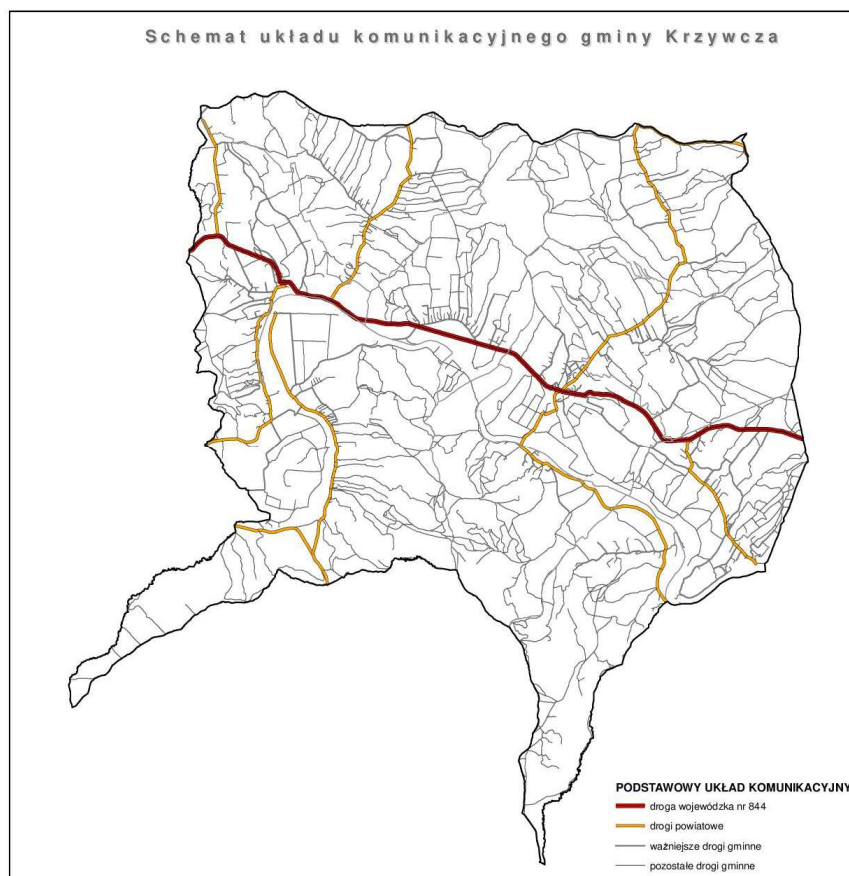
18.1. Stan systemu komunikacyjnego

Powiat przemyski posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć drogową. Przez gminy należące do powiatu przebiega ważny szlak komunikacyjny – droga krajowa nr 4, która biegnie ze Zgorzelca przez Wrocław, Kraków, Rzeszów, Przemyśl i Medykę /granica państwa/. Ponadto przez teren powiatu przemyskiego przechodzą: drogi krajowe (DK77 Sandomierz – Przemyśl i DK28 Zator – Medyka - granica państwa), drogi wojewódzkie (DW881 Łańcut-Kańczuga-Pruchnik-Żurawica, DW884 Przemyśl-Bachórz-Domaradz, DW885 Przemyśl-Malhowice /granica państwa/, DW890 Kuźmina-Krościenko). Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe i gminne.

Gmina Krzywca posiada dość peryferyjne położenie, a układ sieci drogowej determinuje ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna. Gminę przecina istotny szlak komunikacyjny będący drogą wojewódzką (DW884 Przemyśl-Dubiecko-Bachórz-Domaradz). Rozmieszczenie układu drogowego gminy charakteryzuje promienisty układ dróg, co zapewnia dobre połączenie z siedzibą gminy oraz sąsiednimi gminami. Położenie poza trasami przebiegu oraz strefami oddziaływania istniejącej sieci dróg krajowych zapewnia umiarkowane natężenie ruchu samochodowego w gminie.

Istotną barierą komunikacyjną jest rzeka San, która dzieli gminę na dwie części: północną i południową. W przeszłości droga powiatowa na trasie Krzywca – Chyrzyna obsługiwana była przez prom. W 2015 r. na tym odcinku powstała przeprawa mostowa na rzece San, o nośności do 40 ton masy całkowitej, co pozwoliło dopuścić ruch pieszo-rowerowy, jak również samochodowy.

Gmina Krzywca położona jest poza trasami przebiegu linii kolejowych.

Ryc.31. Schemat układu komunikacyjnego gminy Krzywca

Źródło: Opracowanie własne

18.1.1. Komunikacja drogowa

Dzięki dogodnej infrastrukturze drogowej na terenie gminy występują dobre powiązania wewnętrzne między sołectwami, oraz zewnętrzne regionalne i ponadregionalne. Sieć drogowa w gminie Krzywca obejmuje:

- drogę wojewódzką nr 884 relacji Przemyśl-Dubiecko-Bachórz-Domaradz,
- drogi powiatowe:
  - 1777R relacji Pruchnik - Nienadowa - Bircza,
  - 1778R relacji Pruchnik - Skopów - Babice,
  - 2068R relacji Babice - Połanki,
  - 2069R relacji Babice - Krążki - Iskań,

- 2070R relacji Babice - prom - Bachów,
  - 2080R relacji Węgierka - Średnia - Krzywca,
  - 2082R relacji Reczpol przez wieś,
  - 2083 relacji Krzywca - prom - Olszany.
- drogi publiczne gminne.

Na terenie gminy Krzywca występują również drogi wewnętrzne wiejskie bądź polne oraz drogi leśne, głównie żwirowe wymagające modernizacji.

18.1.2. Komunikacja kolejowa

Na obszarze gminy Krzywca nie występuje infrastruktura kolejowa.

18.1.3. Komunikacja autobusowa

W zakresie komunikacji zbiorowej na obszarze gminy Krzywca występują linie autobusowe obsługiwane przez przewoźników prywatnych. Publiczna komunikacja zbiorowa zapewnia dostęp do większości miejscowości w gminie i usług w nich oferowanych. Na terenie gminy nie ma dworca autobusowego.

18.2. Stan infrastruktury technicznej

Obszar gminy Krzywca charakteryzuje się niewystarczająco rozwiniętą siecią infrastruktury technicznej. Wg danych BDL GUS na koniec 2018 roku zaledwie 8,1% ludności w gminie korzystało z zaopatrzenia w wodę z sieci wodociągowej, a z kanalizacji korzystało 36,8% mieszkańców. Gmina Krzywca nie posiada sieci gazowej. Tak niskie wyposażenie gminy w sieci infrastruktury technicznej jest jedną z głównych barier rozwoju gospodarczego gminy, w tym rozwoju turystyki i agroturystyki. Konieczna zatem jest dalsza rozbudowa istniejących sieci infrastruktury.

18.2.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa w gminie Krzywca jest bardzo słabo rozbudowana. W większości przypadków zorganizowana jest we własnym zakresie (z jednej strony studnie i ujęcia grawitacyjne, a z drugiej zbiorniki bezodpływowe), co stwarza zagrożenie dla środowiska w przypadkach nieprawidłowej ich eksploatacji. Brak kanalizacji na większości terenów wiejskich powoduje, że wiele zanieczyszczeń jest odprowadzanych do okolicznych cieków. Na ich skażenie wpływają również: chemizacja rolnictwa i dzikie wysypiska śmieci.

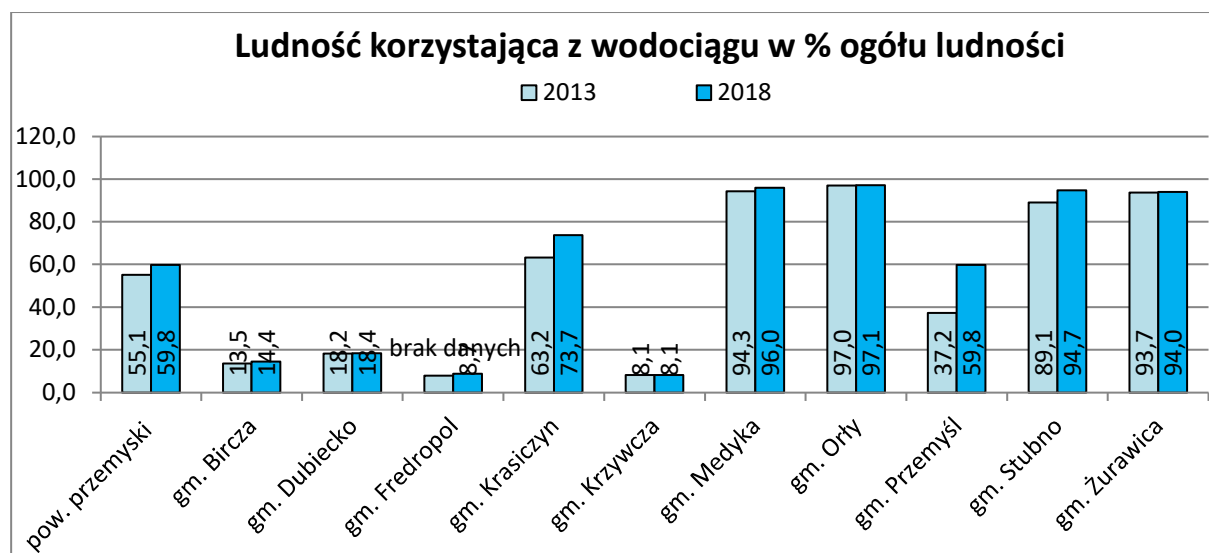
18.2.1.1. Ujęcia wody

Gmina Krzywca nie posiada jednolitego systemu zaopatrzenia w wodę. Zaopatrzenie w wodę w przeważającej większości odbywa się z indywidualnych ujęć i studni kopanych. Na terenie gminy nie występują udokumentowane zasoby wód podziemnych mogących zapewnić zabezpieczenie terenu w wodę pitną w wystarczającej ilości. Ujęcia wody sprowadzają się do wodociągów lokalnych opartych na studniach kopanych. Własne ujęcia posiadają szkoły i niektóre sklepy. Ponadto w miejscowości Babice sklepy zaopatrywane są w wodę ze Spółki „Złoty Wieniec”, która nie jest przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym.

18.2.1.2. Sieć wodociągowa

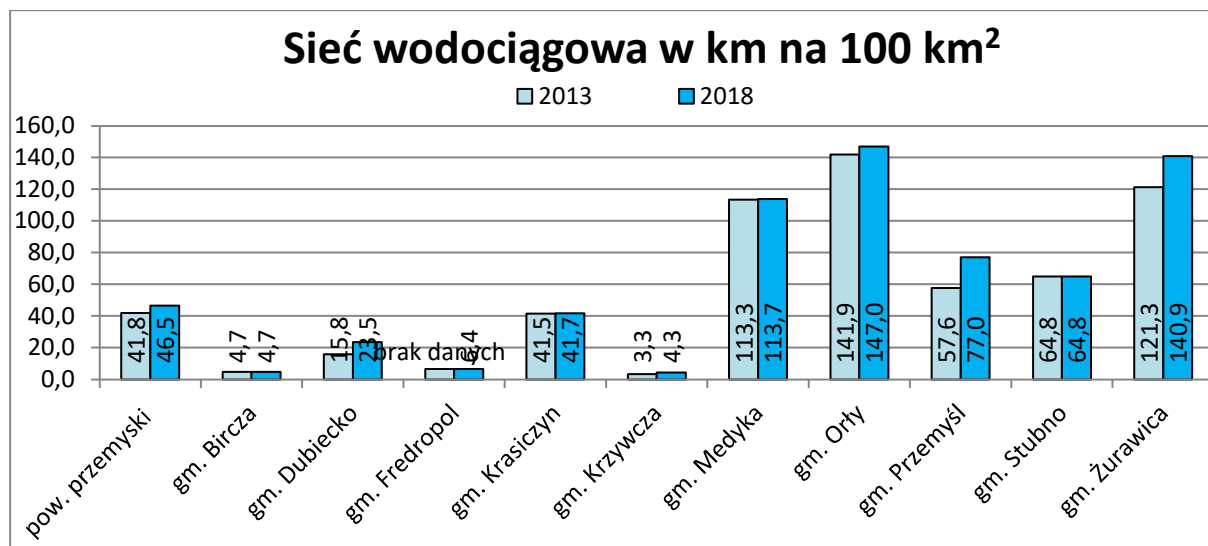
Na terenie gminy Krzywca podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę są studnie indywidualne. Gmina Krzywca jest jedyną gminą powiatu przemyskiego, która nie posiada gminnego wodociągu zaopatrującego ludność w wodę do spożycia o odpowiedniej jakości. Wodociąg zbiorczy występuje tylko w części Babic.

Wg danych BDL GUS na koniec 2018 r. wodociągi na terenie gminy obejmowały zaledwie 4,1 km czynnej sieci rozdzielczej. Sieć posiadała 99 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a woda dostarczana była siecią wodociągową do 391 osób. Pozostali mieszkańcy korzystali z rozwiązań indywidualnych.

Ryc.32. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc.33. Długość sieci wodociągowej na 100 km²
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

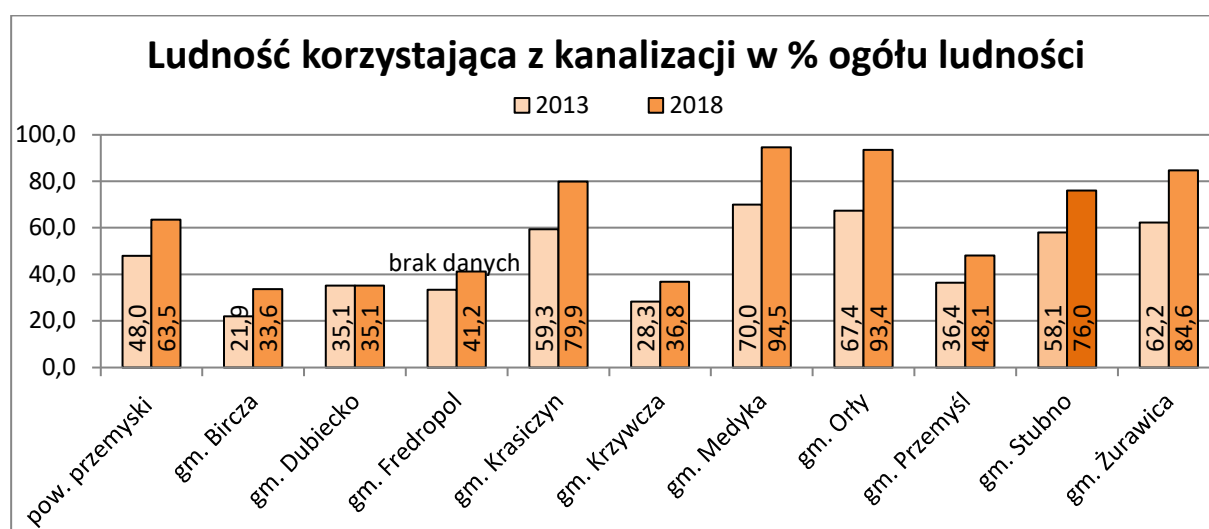
18.2.1.3. Sieć kanalizacyjna

Na terenie Gminy Krzywca zbiorcza kanalizacja sanitarna funkcjonuje w miejscowościach takich jak Krzywca, Ruszelczyce oraz Wola Krzywiecka, Bachów, jak i częściowo w Babicach po wykonaniu I etapu kanalizacji w 2014 roku. Na sieci kanalizacyjnej pracuje pięć przepompowni ścieków. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Krzywcy, gdzie następuje ich oczyszczenie. Na oczyszczalni w Krzywcy zastosowano dwustopniową biologiczną metodę oczyszczania ścieków z wykorzystaniem dwóch komór osadu czynnego wysoko obciążonego oraz systemu złoż biologicznych jako II stopnia oczyszczania. Oczyszczalnia posiada ciąg technologiczny przeróbki osadu z prasą MONOBELT do zagęszczania i odwadniania osadu z dozownikiem wapna w celu jego higienizacji. Po odwodnieniu osad jest wywożony i przeorywany na poletkach osadowych należących do Gminy Krzywca. Ścieki oczyszczone trafiają z oczyszczalni do rzeki San. Spełniają one wymogi obowiązującego pozwolenia wodnoprawnego.

Na mocy Uchwały Nr XV/76/2019 Rady Gminy Krzywca z dnia 6 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany obszaru aglomeracji Krzywca wyznaczonej Uchwałą Nr XLV/945/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Krzywca oraz wyznaczenia nowej, wyznaczona została aglomeracja dla gospodarki ściekowej, o równoważnej liczbie mieszkańców 2820 zlokalizowana na terenie miejscowości: Krzywca, Ruszelczyce, Wola Krzywiecka, Bachów z oczyszczalnią ścieków w Krzywcy. Aglomeracja spełnia warunki wskaźnika intensywności sieci kanalizacyjnej, który to wskaźnik stanowi iloraz liczby mieszkańców do długości sieci kanalizacyjnej obsługującej tych mieszkańców.

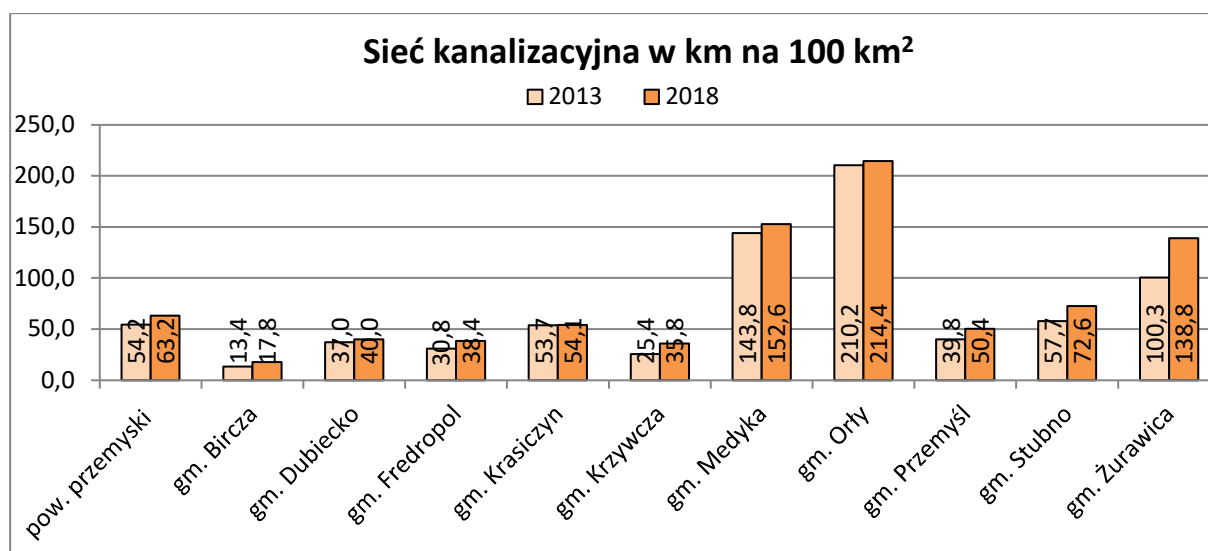
W pozostałych miejscowościach brakuje sieci kanalizacyjnej, zatem tamtejsze ścieki są odprowadzane do przydomowych szamb bądź zbiorników wybieralnych o różnej konstrukcji i jakości oraz bezpośrednio do przydrożnych rowów bądź przepływających cieków. Istniejące kanały oraz urządzenia oczyszczające ścieki nie przedstawiają większych wartości mających na celu ochronę środowiska gruntowego i atmosferycznego. Taki stan sanitarny stanowi zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. W zakresie istniejącego uzbrojenia terenu na trasach zaprojektowanej kanalizacji występuje lokalna sieć wodociągowa, sieć telekomunikacyjna, elektryczna oraz krótkie odcinki kanalizacji sanitarnej zagrodowej tj. przykanalików od budynków do szamb. W chwili obecnej teren przeznaczony pod budowę kanalizacji posiada pełną zabudowę mieszkalną i gospodarczą.

Wg danych UG Krzywca w 2020 r. długość sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji wynosi 34,08 km, a długość przyłączy sieci kanalizacyjnej: 5,5 km. W aglomeracji znajduje się 449 przyłączy. Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wg lokalizacji na koniec 2018 r. wynosiła -28,7% (BDL GUS).

Ryc.34. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc.35. Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km²
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na całym obszarze gminy obowiązuje zakaz odprowadzania nieczystości płynnych i ścieków do wód i ziemi.

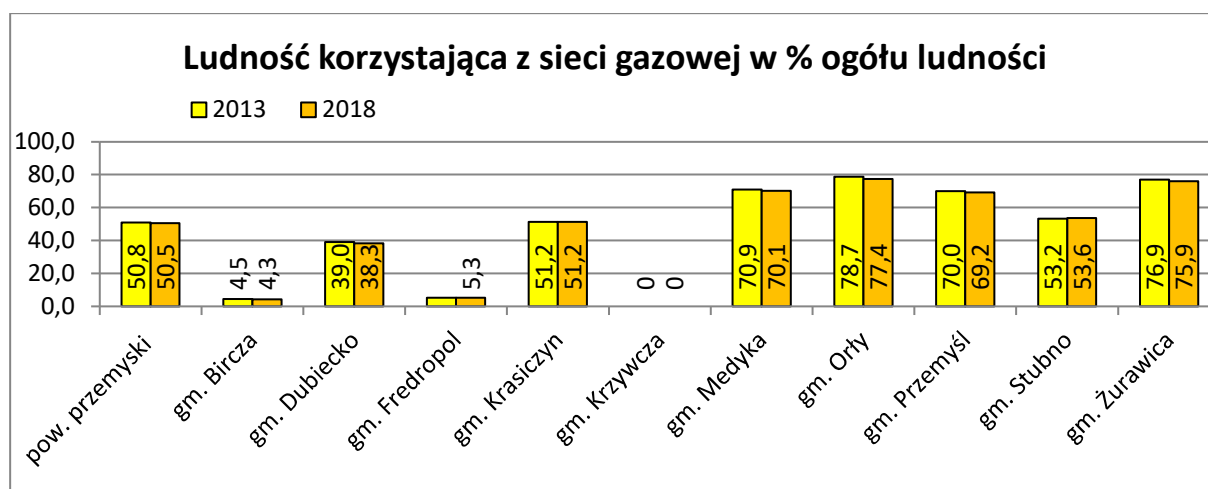
18.2.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy Krzywca zaopatrywana jest w energię elektryczną liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15 kV. Sieć elektroenergetyczna gminy jest dobrze rozwinięta. Na obszarze gminy Krzywca znajdują się linie: napowietrzne i kablowe SN /15kV/ i nN /0,4kV/ oraz stacje transformatorowe 15/0,4kV.

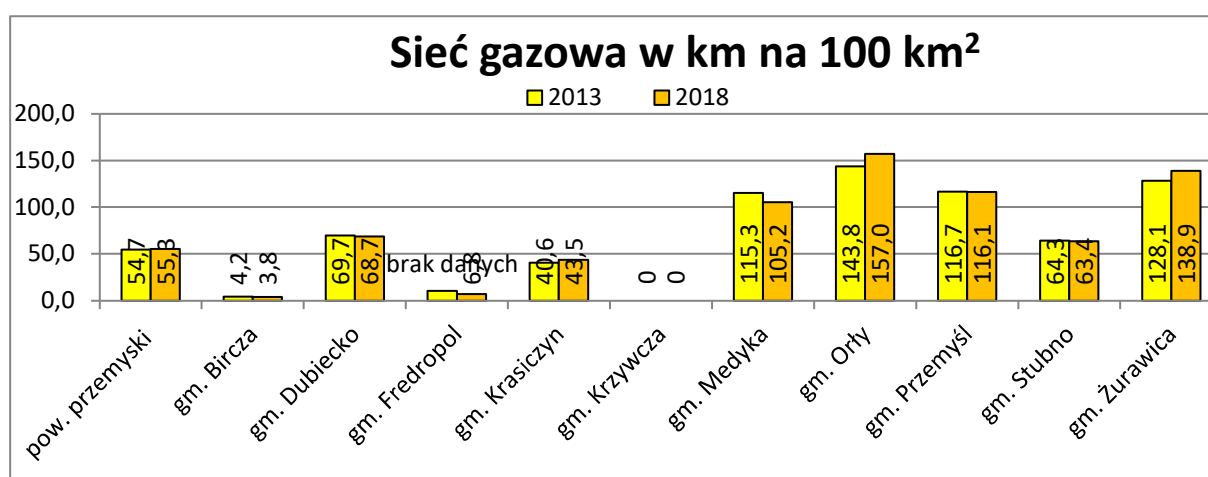
Stwierdzić należy, że gmina Krzywca posiada system elektroenergetyczny o odpowiednich rezerwach mocy, gwarantujący bezpieczeństwo i stałość dostaw energii elektrycznej, który podlegał będzie rozbudowie i modernizacji w celu zaspokojenia wzrastającego zapotrzebowania na energię elektryczną.

18.2.3. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy Krzywca nie ma obecnie sieci gazowej, mieszkańcy korzystają z butli gazowych. W okolicznych gminach dystrybucją gazu zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Ryc.36. Ludność korzystająca z sieci gazowej
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc.37. Długość sieci gazowej na 100 km²
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ponadto na obszarze gminy Krzywczka znajdują się udokumentowane zasoby gazu ziemnego - udokumentowane złoża gazu ziemnego Kramarzówka i złoża gazu ziemnego Przemyski. Na obszarze gminy PGNiG Oddział w Sanoku posiada odwierty gazowe czynne, odwierty zlikwidowane, występują gazociągi kopalniane. Dla infrastruktury kopalnianej związanej z eksploatacją gazu ziemnego obowiązują strefy wolne od zabudowy, zgodnie z przepisami odrębnymi.

18.2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie gminy Krzywczka nie ma sieci ciepłowniczej. Na jej terenie funkcjonują małe, lokalne kotłownie. Generalnie ogrzewanie obiektów oparte jest na bazie rozwiązań indywidualnych. Z kolei indywidualne źródła ciepła, eksploatowane w budynkach jednorodzinnych pracują głównie w oparciu o paliwa stałe takie jak węgiel, drewno/odpady

drzewne, w mniejszym zakresie w oparciu o olej opałowy, gaz butlowy czy energię elektryczną oraz odnawialne źródła energii (np. kolektory słoneczne, pompy ciepła).

18.2.5. Telekomunikacja

Gmina Krzywca ma dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej. Zgodnie z bieżącym wykazem pozwoleń radiowych Urzędu Komunikacji Elektronicznej, na obszarze gminy Krzywca wydane zostały pozwolenia na stacje bazowe telefonii komórkowej w miejscowości Krzywca:

- dz. nr 949/1, której operatorami są:
  - P4 Sp. z o.o., pracujący w technologii GSM 900, 1800, LTE800, 1800, 2100, 2600, UMTS900, 2100,
  - T-Mobile, pracujący w technologii GSM 900, LTE800, 1800, 2100, 2600, UMTS900, 2100,
- dz. nr 38, , której operatorami są:
  - AERO 2 Sp. z o.o., pracujący w technologii UMTS900.

18.2.6. Gospodarka odpadami

W 2018 roku podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych z terenu gminy Krzywca było EKOLINE Usługi Komunalne Sp. z o.o.

Miejscem zagospodarowania odpadów przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Krzywca zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania jest Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych znajdująca się w Młynach, posiadająca sortownię odpadów komunalnych zmieszanych, kompostownię frakcji podsitowej oraz instalację do biologicznego przetwarzania odpadów zielonych. Planuje się na terenie gminy wybudowanie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Krzywcy, obecnie tę rolę pełni magazyn. Ponadto na terenie gminy Krzywca znajduje się zamknięte, zrekultywowane składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Od wielu lat występuje różnica pomiędzy ilością odpadów komunalnych powstających, a deponowanych, co wynika głównie z faktu, iż znaczna część odpadów jest spalana w gospodarstwach domowych, bądź też nielegalnie wywożona na dzikie wysypiska w celu zmniejszenia ponoszonych kosztów wywozu. Dzikie wysypiska są sukcesywnie likwidowane,

w miarę możliwości. Większość z nich znajduje się na skraju lasu, na granicy pól ornych lub łąk oraz wzdłuż cieków wodnych, występują tu także składowiska częściowo zanurzone w wodzie lub okresowo zalewane. Konieczne jest zatem opracowanie planu likwidacji istniejących nielegalnych wysypisk i zapobieganie powstawaniu nowych wraz z szeroko zakrojoną kampanią społeczną.

Szczególnym typem odpadów innych niż komunalne są odpady zawierające azbest. Postępowanie z tego typu odpadami zostało określone w „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Krzywca”.

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego 2022”, przyjętym Uchwałą Nr XXXI/551/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 5 stycznia 2017 r., obszar województwa podkarpackiego został podzielony na 5 regionów gospodarki odpadami, a gmina Krzywca należy do Regionu Wschodniego. W związku z tym należy uwzględnić zasady gospodarki odpadami na obszarze gminy Krzywca, przewidziane w ww. opracowaniu.

19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

19.1. Lokalne cele publiczne

W ramach analizy uwarunkowań zostały zidentyfikowane zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych

- rozwój infrastruktury technicznej, komunalnej oraz komunikacji,
- rozwój infrastruktury turystycznej, w tym tworzenie bazy rekreacyjnej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój oświaty i kultury,
- rozwój zaplecza sportowo – rekreacyjnego,
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, w tym ochrona przed klęskami żywiołowymi.

19.2. Ponadlokalne cele publiczne

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego przyjętym Uchwałą Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, dla obszaru gminy Krzywca przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, będących ustaleniami Planu:

- Budowa, rozbudowa, modernizacji kanalizacji sanitarnej
Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w ramach Programu Strategicznego Błękitny San w aglomeracjach od 2000 do 10000 RLM (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: jednostka samorządu terytorialnego, na terenie której będzie realizowane zadanie.
- Budowa lewego wału o długości 265 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+291 – 5+474) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 239 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+550 – 5+669) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 178 m na cieku Kamionka
(km modelu 4+947 – 4+965) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 307 m na cieku Kamionka
(km modelu 2+250 – 2+556) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa lewego wału o długości 447 m na cieku Kamionka
(km modelu 1+692 – 2+162) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 538 m na cieku Kamionka
(km modelu 1+600 – 1+915) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 386 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+011 – 5+194) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa instalacji kompostowania odpadów zielonych (powiat przemyski)
– jednostka zostanie określona przy rozpoczęciu realizacji inwestycji. Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.
- Budowa sieci przesyłowej gazu ziemnego – gazociąg Hermanowice – Jarosław – Głuchów – Pogórska Wola (powiat przemyski)
jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: GAZ SYSTEM S.A.
Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.
- Rozbudowa sieci przesyłowej gazu ziemnego – gazociąg Hermanowice – Jarosław (powiat przemyski)

jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: GAZ SYSTEM S.A.
Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.

20. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

W 2015 roku zostały przekazane jednostkom samorządowym „*Mapy zagrożenia powodziowego*” sporządzone przez KZGW, które przedstawiają wyniki modelowania zasięgu wód powodziowych z prawdopodobieństwem Q10% (woda dziesięcioletnia), Q1% (woda stuletnia) i Q0,2% (woda pięćsetletnia) oraz potencjalne starty materialne spowodowane powodzią. W 2020 roku dokonano aktualizacji map zagrożenia i ryzyka powodziowego, aktualizację opublikowano w dniu 22 października 2020 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Zgodnie z tym opracowaniem obszar gminy Krzywca znajduje się częściowo na:

- obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10 %);
- obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1 %);
- obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2 %).

Na obszarze gminy przeważają wezbrania będące wynikiem deszczy nawałnicowych. Ze względu na ukształtowanie terenu oraz charakter zlewni lokalnie może dochodzić do podtopień lub mniejszych powodzi na lokalnych ciekach, zwłaszcza w okresach wezbrań wiosenno-letnich oraz roztopów w okresie wczesnowiosennym. Wezbrania występują przede wszystkim w okresach występowania opadów nawałnych o ograniczonym zasięgu, zwłaszcza w odcinkach ujściowych cieków, a wody zajmują doliny rzeczne stanowiące ich naturalne terasy zalewowe.

ROZDZIAŁ II
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY

21. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

Rozwój gminy Krzywca zdeterminowany jest zarówno czynnikami społeczno-gospodarczymi, jak i przyrodniczymi. Kierunki rozwoju gminy Krzywca w niniejszym studium zostały opracowane tak, aby zapewnić właściwe wykorzystanie przestrzeni oraz kształtowanie struktury przestrzennej w sposób umożliwiający wykorzystanie walorów gminy przy jednoczesnym zachowaniu wartości środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju gospodarczym i poprawie jakości życia mieszkańców.

Dla terenów znajdujących się na obszarze województwa podkarpackiego nie został przeprowadzony audyt krajobrazowy w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów odrębnych.

21.1. ZASADY KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Polityka przestrzenna w gminie Krzywca powinna opierać się o następujące zasady:

- racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców,
- eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- wykorzystanie dogodnego położenia gminy i jej walorów w rozwoju funkcji turystycznej,
- ochrona istniejących kompleksów leśnych oraz zwiększenie areалу lasów,
- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów,
- poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy.

21.2. ZMIANY W STRUKTURZE UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I UKŁADACH OSADNICZYCH

Tab.22. Zestawienie struktury funkcjonalnej gminy Krzywca

Teren	Stan istniejący [szacunkowa powierzchnia w ha]	Stan projektowany w Studium [szacunkowa powierzchnia w ha]
Zabudowa mieszkaniowa, w tym mieszkaniowo-usługowa i rekreacyjno-letniskowa	271,8	574,0
Zabudowa letniskowa oraz turystyki	12,8	11,0
Usługi (w tym usługi publiczne oraz sportu i rekreacji)	12,4	16,2
Tereny produkcyjne, produkcyjno-usługowe i eksploatacji	8	17,8
Tereny użytkowane rolniczo	3473	2939
Tereny leśne i dolesień	5494	5630
Zieleń urządzona, nieurzadzona i wody	230	283
Cmentarze	3	3
Komunikacja drogowa	21	21
<i>Suma</i>	9495	9495

1. Podstawowy układ komunikacyjny w gminie tworzy droga wojewódzka nr 884 oraz drogi powiatowe obsługujące ruch lokalny i połączenia zewnętrzne. Ponadto obsługa komunikacyjna uzupełniona jest o sieć dróg gminnych i wewnętrznych.
2. Zakłada się rozwój przestrzenny obszaru gminy Krzywca ukierunkowany na rozbudowę funkcji gospodarczych (w tym szczególnie turystycznych), uzupełnionych o funkcje społeczne.
3. Rozwój terenów osadniczych powinien polegać przede wszystkim na uzupełnianiu zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych do granic istniejących terenów osadniczych. Nowa zabudowa powstająca na dodanych terenach powinna mieć charakter zabudowy skoncentrowanej, skupionej w układy osadnicze oraz zharmonizowanej z walorami otoczenia.
4. Na terenie gminy Krzywca należy dążyć do segregacji funkcji oraz zachowania charakteru zabudowy.

5. Ograniczenia w zagospodarowaniu pod zabudowę wynikają z położenia części terenów na obszarach występowania osuwisk i obszarach narażonych na ruchy masowe, w tym stoki górskie o nachyleniu powyżej 20%, tereny położone wzdłuż dolin rzecznych, gdzie głębokość zwierciadła wody gruntowej nie przekracza 2 m p.p.t., a także tereny o spadkach powyżej 20%, obejmujące znaczne fragmenty stoków wzgórz.
6. Korzystne dla budownictwa są obszary występowania gruntów skalistych, spoistych w stanie zwartym, półzwartym, twaroplastycznym oraz grunty niespoiste średnio zagęszczone i zagęszczone, w których głębokość występowania wody gruntowej przekracza 2 m p.p.t. W granicach gminy warunki takie istnieją na niedużych obszarach obejmujących wyższe tarasy rzek pochodzenia akumulacyjnego (mady, piaski i żwirki, gliny) oraz grzbietowe, stosunkowo płaskie części wzgórz, zbudowane ze skał fliszowych z przewagą piaskowców.

21.3. ZMIANY W UKŁADZIE KOMUNIKACYJNYM

1. Zakłada się wprowadzenie zmian parametrów technicznych (przebudowa), w tym poszerzenie istniejących dróg, stosownie do klas ustalonych w niniejszym Studium.
2. Przewiduje się budowę nowych odcinków dróg publicznych, służących obsłudze terenów przewidzianych do zainwestowania.
3. Przewiduje się uzupełnienie i realizację nowych odcinków systemu ciągów pieszych oraz dróg i ścieżek rowerowych.

21.4. ZMIANY W SYSTEMACH INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Zakłada się budowę sieci wodociągowej.
2. Dopuszcza się budowę i rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej, oczyszczalni ścieków i infrastruktury towarzyszącej.
3. Zakłada się objęcie wszystkich gospodarstw domowych (istniejących i nowopowstałych) systemem odbioru odpadów komunalnych.
4. Na obszarze gminy dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, remonty i modernizację istniejących linii i urządzeń elektroenergetycznych oraz źródeł wytwórczych energii elektrycznej.
5. Zaleca się zaopatrzenie w energię z odnawialnych źródeł energii.
6. Dopuszcza się budowę sieci gazowej.
7. Zakłada się przekształcenie dotychczasowych systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne.

8. Zakłada się rozbudowę sieci telekomunikacyjnych oraz zwiększenie dostępu do Internetu poprzez rozwój światłowodowej sieci szerokopasmowej oraz zapewnienie dostępu do sieci mobilnych.
9. Sieci i urządzenia infrastruktury telekomunikacji należy prowadzić zgodnie z przepisami odrębnymi.
10. Dopuszcza się budowę niewskazanych na rysunku studium stacji transformatorowych SN/nN wraz z liniami zasilającymi SN i nN.
11. Dopuszcza się realizację nowych lub innych, niż wyznaczone na rysunku Studium, sieci infrastruktury technicznej i urządzeń, w oparciu o szczegółowe rozwiązania techniczne i przepisy odrębne. Dopuszczonego uzbrojenia terenu (sieci i urządzeń), będącego inwestycjami celu publicznego, nie dotyczą podane w innych ustaleniach ogólnych i szczegółowych obowiązki ochrony przed zainwestowaniem kubaturowym, zabudową i zakazy realizacji nowych obiektów. Dokładna lokalizacja sieci infrastruktury technicznej i urządzeń powinna zostać określona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

22. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest wewnętrznym dokumentem gminy, który nie stanowi aktu prawa miejscowego. Narzędziem służącym do realnego kształtowania polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

22.1. KIERUNKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Cały obszar gminy został podzielony na obszary, w granicach których wydzielone zostały jednostki terenowe, oznaczone na rysunku Studium pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, określające funkcje zabudowy oraz sposoby i zasady zagospodarowania.
2. Granice jednostek terenowych wyznaczone w Studium mogą ulegać doprecyzowaniu w planach miejscowych, wynikającemu z istniejących podziałów geodezyjnych lub warunków terenowych.

3. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy należy w szczególności uwzględnić walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, z zachowaniem dużej dbałości o jego stan.
4. Przyrost terenów osadniczych powinien polegać na dopełnianiu i intensyfikacji zabudowy istniejących układów osadniczych oraz na dodawaniu terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów.
5. W obszarach zabudowy należy lokalizować przestrzenie publiczne służące integracji społecznej i codziennej rekreacji mieszkańców.
6. Nowa zabudowa mieszkaniowa swoją architekturą powinna nawiązywać do tradycji regionalnych w zakresie kształtów i pokrycia dachu oraz kolorystyki dachów i elewacji.
7. Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy lokalizować poza terenami zabudowy mieszkaniowej. Lokalizacja inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej odbywać się będzie na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
8. Oddziaływanie inwestycji nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych poza terenem, do którego inwestor posiada tytuł prawny.
9. W użytkowaniu i zagospodarowaniu jednostek terenowych należy uwzględniać chronione obiekty i obszary oraz respektować zasady zagospodarowania, dotyczące innych wydziałów przestrzennych określonych w niniejszym Studium.
10. Mimo braku wyznaczonych obszarów do przeprowadzenia scalenia i podziału nieruchomości, dopuszcza się dokonywanie scaleń i podziałów geodezyjnych, zgodnie z przepisami odrębnymi.
11. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się pozostawienie terenu rolnego lub leśnego przeznaczonego w Studium na inne funkcje w przypadku braku zgody na przeznaczenie terenów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne lub występowania lokalnych czynników uniemożliwiających realizację przeznaczenia podstawowego.
12. Dla wszystkich projektowanych stałych lub tymczasowych obiektów budowlanych o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t. należy uwzględnić obowiązek zgłaszania i uzgadniania lokalizacji inwestycji z właściwym organem nadzoru nad lotnictwem wojskowym, zgodnie z przepisami odrębnymi.
13. Wzdłuż istniejących linii elektroenergetycznych wyznacza się strefy techniczne (wolne od zabudowy):
  - dla linii napowietrznej SN 15 kV – pas 12,0 m (po 6,0 m od osi linii),
  - dla linii napowietrznej nN 0,4 kV – pas 5,0 m (po 2,5 m od osi linii),
  - dla linii kablowej SN 15 kV – pas 2,0 m (po 1,0 m od osi linii),

- dla linii kablowej nN 0,4 kV – pas 1,0 m (po 0,5 m od osi linii).
14. W przypadku modernizacji lub przebudowy linii elektroenergetycznych dopuszcza się dostosowanie szerokości ich stref technicznych do obowiązujących przepisów.
  15. W przypadku wyznaczenia na obszarze gminy przebiegów sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia, ustala się obowiązek wprowadzenia stref technicznych przy uwzględnieniu uciążliwości, wynikających z występowania pola elektromagnetycznego.
  16. Dla infrastruktury kopalnianej związanej z eksploatacją gazu ziemnego należy uwzględnić strefy wolne od zabudowy:
    - dla odwiertów gazowych czynnych obowiązuje strefa o promieniu 50 m,
    - dla odwiertów zlikwidowanych obowiązuje strefa o promieniu 5 m,
    - dla gazociągu kopalnianego obowiązuje strefa o szerokości 2 m, po obydwu stronach gazociągu.
  17. Dopuszcza się przebudowę, rozbudowę, remonty i rozbiórkę istniejących urządzeń i obiektów budowlanych związanych z eksploatacją gazu ziemnego w ramach zasięgu stref od odwiertów i od gazociągu kopalnianego.
  18. W terenach wolnych od zabudowy dopuszcza się prowadzenie prac poszukiwawczych, tj. badań geofizycznych, wierceń za gazem ziemnym i ropą naftową oraz budowę infrastruktury technicznej związanej z eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Prace te mogą być prowadzone jedynie na podstawie koncesji poszukiwawczej i w uzgodnieniu z odpowiednim organem administracji państwowej.
  19. Należy chronić przebieg istniejących cieków naturalnych oraz rowów systemu melioracji wodnej i stosować obudowę biologiczną cieków.
  20. Dopuszcza się prowadzenie robót konserwacyjnych, regulacyjnych, remontowych i zabezpieczających koryta cieków, wszystkich ich dopływów i pozostałych wód oraz realizację prac związanych z ochroną przeciwpowodziową.
  21. W przypadku zabudowy terenów zmeliorowanych należy przebudować system melioracji wodnej w sposób umożliwiający jego prawidłowe funkcjonowanie oraz zapewniający swobodny przepływ wód, przy zachowaniu wymogów wynikających z przepisów odrębnych.
  22. Na obszarze gminy Krzywca nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

22.2. FUNKCJONALNE JEDNOSTKI TERENOWE – SZCZEGÓŁOWE ZASADY I STANDARDY ZAGOSPODAROWANIA

W oparciu o istniejące uwarunkowania ustala się następujące kierunki zagospodarowania terenu:

- obszary zabudowy wiejskiej - MR,
- obszary zabudowy mieszkaniowo-usługowej - MU,
- obszary zabudowy rekreacyjno-letniskowej – ML,
- obszary zabudowy usługowej - U,
- obszary usług publicznych – UP,
- obszary usług turystyki – UT,
- obszary usług sportu i rekreacji – US,
- obszary zabudowy produkcyjno-usługowej – P/U,
- obszary eksploatacji – PE,
- rola – R,
- wody powierzchniowe – WS,
- cmentarze – ZC,
- zieleń parkowa – ZP,
- zieleń – Z,
- lasy – ZL,
- infrastruktura techniczna – oczyszczalnia ścieków – IK.

Obszary zabudowy wiejskiej (MR)

1) Na obszarach zabudowy wiejskiej dopuszcza się:

1.1. funkcje rolnicze:

- a) zabudowę zagrodową,
- b) zabudowę związaną z obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstwach leśnych i rybackich,
- c) obiekty i urządzenia inwentarskie związane z rolnictwem,
- d) zabudowę agroturystyczną;

1.2. funkcje nierolnicze:

- a) zabudowę mieszkaniową jednorodzinną,
- b) zabudowę rekreacji indywidualnej,
- c) usługi podstawowe, służące zaspokojeniu potrzeb mieszkańców,
- d) usługi publiczne,

- e) urządzenia i obiekty sportowo-rekreacyjne,
  - f) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - g) ścieżki piesze, rowerowe, konne,
  - h) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - i) budynki gospodarcze, parkingi i garaże;
- 2) Ustala się obowiązek rozdzielenia funkcji rolniczych i nierolniczych odrębnymi terenami podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 3) Lokalizacja nowej zabudowy, o której mowa w pkt 1.1., lit. a), b), c) w sąsiedztwie z istniejącą zabudową mieszkaniową jednorodzinną wyłącznie w przypadku spełnienia wymogu, dotyczącego ograniczenia sztuk inwentarza do 40 dużych jednostek przeliczeniowych (DJP) oraz przy zachowaniu odległości ograniczającej uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej;
- 4) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
- a) wysokość zabudowy do 12 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 30% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 40% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 0,9,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°;
- 5) Określone w pkt 4 wskaźniki i parametry zabudowy nie dotyczą usług publicznych, np. kościoł, szkoła itp., z zastrzeżeniem, iż maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy nie może przekraczać 5,0;

Obszary zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MU)

- 1) Na obszarach zabudowy mieszkaniowo-usługowej dopuszcza się:
- a) zabudowę mieszkaniową jednorodzinną,
  - b) zabudowę usługową,
  - c) usługi publiczne,
  - d) usługi turystyki,
  - e) rzemiosło i drobną działalność produkcji nieuciążliwej dla środowiska,
  - f) urządzenia i obiekty sportowo-rekreacyjne,
  - g) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - h) ścieżki piesze, rowerowe, konne,
  - i) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - j) budynki gospodarcze, parkingi i garaże;

- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 12 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 40% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 40% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 1,2,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°;
- 3) Określone w pkt 2 wskaźniki i parametry zabudowy nie dotyczą usług publicznych, np. kościoł, szkoła, itp., z zastrzeżeniem, iż maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy nie może przekraczać 5,0;

Obszary zabudowy rekreacyjno-letniskowej (ML)

- 1) Na obszarach zabudowy rekreacyjno-letniskowej dopuszcza się:
  - a) zabudowę letniskową (budynki rekreacji indywidualnej),
  - b) urządzenia i obiekty sportowo-rekreacyjne,
  - c) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - d) ścieżki piesze, rowerowe, konne,
  - e) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - f) budynki gospodarcze, parkingi i garaże;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 10 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 30% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 50% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 0,6,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°.

Obszary zabudowy usługowej (U)

- 1) Na obszarach zabudowy usługowej dopuszcza się:
  - a) zabudowę usługową,
  - b) usługi publiczne,
  - c) usługi turystyki,
  - d) funkcję mieszkaniową związaną z obiektem usługowym (np. dom lub mieszkanie dla właściciela lub zarządcy terenu),

- e) rzemiosło i drobną działalność produkcji nieuciążliwej dla środowiska,
  - f) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - g) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - h) budynki gospodarcze, parkingi, garaże;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
- a) wysokość zabudowy do 15 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 40% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 30% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 1,6,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 20° do 45°;
- 3) Określone w pkt 2 wskaźniki i parametry zabudowy nie dotyczą usług publicznych, np. kościoł, szkoła, itp., z zastrzeżeniem, iż maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy nie może przekraczać 5,0;

Obszary zabudowy usług publicznych (UP)

- 1) Na obszarach zabudowy usług publicznych dopuszcza się:
- a) usługi publiczne, w tym usługi oświaty, kultu religijnego, zdrowia, kultury, administracji, sportu i rekreacji, itp.,
  - a) towarzyszące usługi komercyjne,
  - b) funkcję mieszkaniową związaną z obiektem usługowym (np. dom lub mieszkanie dla właściciela lub zarządcy terenu),
  - c) rzemiosło usługowe,
  - d) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - e) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - f) parkingi, garaże;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
- a) wysokość zabudowy do 20 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 50% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 30% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 2,5,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 20° do 45°.

Obszary usług turystyki (UT)

- 1) Na obszarach usług turystyki dopuszcza się:
  - a) usługi turystyki, sportu i rekreacji,
  - b) zabudowę letniskową (budynki rekreacji indywidualnej),
  - c) obiekty i urządzenia sportowo - rekreacyjne wraz z urządzeniami towarzyszącymi (np. przechowalnie sprzętu, szatnie, zaplecze sanitarne), place zabaw;
  - d) usługi związane z przeznaczeniem i obsługą funkcji podstawowej,
  - e) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - f) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - g) budynki gospodarcze, parkingi, garaże;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 15 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 50% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 30% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 2,0,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 20° do 45°.

Obszary usług sportu i rekreacji (US)

- 1) Na obszarach usług sportu i rekreacji dopuszcza się:
  - a) obiekty i urządzenia sportowo-rekreacyjne wraz z urządzeniami towarzyszącymi (np. przechowalnie sprzętu, szatnie, zaplecze sanitarne), place zabaw;
  - b) usługi związane z przeznaczeniem i obsługą funkcji podstawowej,
  - c) zieleń urządzoną i obiekty małej architektury,
  - d) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - e) budynki gospodarcze, parkingi, garaże;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 15 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 40% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 40% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 1,6,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°, dopuszcza się dachy pneumatyczne.

Obszary zabudowy produkcyjno-usługowej (P/U)

- 1) Na obszarach zabudowy produkcyjno-usługowej dopuszcza się:
  - a) zabudowę usługową,
  - b) obiekty produkcyjne,
  - c) obiekty handlu, rzemiosła i wytwórczości,
  - d) bazy, składy, magazyny i hurtownie,
  - e) obiekty obsługi rolnictwa,
  - f) funkcję mieszkaniową związaną z obiektem (np. mieszkanie dla właściciela lub zarządcy terenu),
  - g) bazy transportowe,
  - h) zieleń i obiekty małej architektury,
  - i) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - j) farmy fotowoltaiczne,
  - k) parkingi;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 18 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 50% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 30% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 2,5,
  - e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 20° do 45°;
- 3) Na terenach zakazuje się lokalizacji usług chronionych (np. szkoła, przedszkole, itp.).
- 4) Na obszarach zabudowy produkcyjno-usługowej dopuszcza się obiekty i urządzenia służące przetwarzaniu energii słonecznej o mocy przekraczającej 500 kW, za wyjątkiem obszaru oznaczonego symbolem 1P/U, z zastrzeżeniem, iż strefy ochronne od farm fotowoltaicznych muszą zawierać się w granicach danego obszaru.

Obszary eksploatacji (PE)

- 1) Na obszarach eksploatacji dopuszcza się:
  - a) eksploatację złóż,
  - b) tymczasowe obiekty budowlane, budowle i urządzenia związane z prowadzeniem eksploatacji złoża, np. budynki administracyjne i zaplecza socjalnego,
  - c) składowanie urobku, niezanieczyszczonej gleby oraz odpadów wydobywczych i odpadów przeróbczych,

- d) urządzenia związane z wydobyciem i przeróbką surowców,
  - e) wody otwarte,
  - f) lasy,
  - g) urządzenia melioracji wodnych,
  - h) zieleń urządzoną i nieurządzoną,
  - i) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną,
  - j) place manewrowe i miejsca postojowe;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
- a) wysokość zabudowy do 15 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 10% powierzchni działki budowlanej,
  - c) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 15° do 45°;
- 3) Nakaz likwidacji zbędnych obiektów budowlanych, budowli i urządzeń związanych z prowadzeniem eksploatacji złoża po jej zakończeniu.
- 4) Po zakończeniu eksploatacji obszary te należy zrehabilitować. Przyjęty w Studium kierunek rekultywacji: wodny, wodno-rolny, wodno-rekreacyjny lub leśno-wodno-rolny. Preferowane turystyczne i rekreacyjne wykorzystanie obszarów poeksploatacyjnych.

Rola (R)

- 1) Na obszarach roli dopuszcza się:
- a) istniejącą zabudowę zagrodową z możliwością modernizacji i wymiany substancji mieszkaniowej oraz remontu, przebudowy i rozbudowy w granicach istniejących zagród,
  - b) ścieżki piesze, rowerowe, konne, drogi rolne,
  - c) budowę stawów hodowlanych,
  - d) urządzenia gospodarki wodnej,
  - e) zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne,
  - f) zalesienia, zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - g) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.
- 2) W przypadku realizacji zabudowy zagrodowej, w zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
- a) wysokość zabudowy do 12 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 30% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 40% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 0,9,

- e) dachy dwu lub wielospadowe o kącie nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°;
- 3) Dopuszcza się adaptację istniejącej zabudowy na cele agroturystyki, turystyki i rekreacji indywidualnej.

Wody powierzchniowe (WS)

- 1) Dopuszcza się:
  - a) obiekty, urządzenia i budowle służące gospodarce wodnej,
  - b) wykorzystanie terenów dla celów turystycznych;

Cmentarze (ZC)

- 1) Na obszarach cmentarzy dopuszcza się:
  - a) obiekty sakralne, kaplice przedpogrzebowe, kostnice,
  - b) usługi związane z obsługą cmentarza, sanitariaty oraz inne obiekty obsługi cmentarza,
  - c) infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i parkingi;
- 2) W przypadku realizacji obiektów sakralnych i kaplic przedpogrzebowych, w zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 8 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 15% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię biologicznie czynną nie mniejszą niż 60% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 0,4;
- 3) Przed opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów cmentarzy należy uwzględnić obowiązek przeprowadzenia badań charakteryzujących środowisko przyrodnicze na tych obszarach (dokumentacja geotechniczna), wykazujących ich przydatność do lokalizacji cmentarza, zgodnie z przepisami odrębnymi.
- 4) Wokół cmentarzy obowiązują strefy sanitarne, których zasięg i sposób zagospodarowania określają przepisy odrębne.

Zieleń parkowa (ZP)

- 1) Na zieleni parkowej, poza przeznaczeniem podstawowym, dopuszcza się:
  - a) miejsca wypoczynku, place, skwery,
  - b) urządzenia i obiekty sportowo-rekreacyjne (niekubaturowe, za wyjątkiem obiektów zabudowy sanitarnej i higienicznej o wysokości do 3 m), place zabaw,
  - c) niekubaturowe obiekty i urządzenia kultury (np. scena, amfiteatr),

- d) obiekty małej architektury,
- e) ścieżki piesze, rowerowe, konne,
- f) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, w tym parkingi.

Zieleń (Z)

- 1) Na obszarach zieleni dopuszcza się:
  - a) ścieżki piesze, rowerowe,
  - b) obiekty małej architektury,
  - c) infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.
- 2) Dopuszcza się wykorzystanie obiektów dla turystyki i rekreacji.

Lasy (ZL)

- 1) Na obszarach lasów, poza użytkowaniem leśnym dopuszcza się:
  - a) lokalizację szlaków turystycznych, ścieżek pieszych i rowerowych, konnych, obiektów małej architektury,
  - b) infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i komunalną, nie wymagającą wyłączenia gruntów na cele nieleśne;
- 2) Zagospodarowanie terenów ma się odbywać zgodnie z przepisami odrębnymi o lasach.

Infrastruktura techniczna – oczyszczalnia ścieków (IK)

- 1) Na obszarach infrastruktury technicznej – oczyszczalnia ścieków dopuszcza się:
  - a) lokalizację oczyszczalni ścieków,
  - b) infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i komunalną, nie wymagającą wyłączenia gruntów na cele nieleśne;
- 2) W zakresie zasad zagospodarowania, wskaźników i parametrów zabudowy ustala się:
  - a) wysokość zabudowy do 9 m,
  - b) powierzchnię zabudowy nie większą niż 70% powierzchni działki,
  - c) powierzchnię terenu biologicznie czynnego nie mniejszą niż 20% powierzchni działki,
  - d) wskaźnik intensywności zabudowy nie mniejszy niż 0,01 i nie większy niż 1,4.
- 3) Dopuszcza się rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków.

Podstawowy układ komunikacyjny

- 1) Ustala się lokalizację dróg publicznych, stanowiących główne elementy układu drogowego:
  - a) droga klasy głównej KD-G – droga wojewódzka,

- b) drogi klasy zbiorczej KD-Z – drogi powiatowe, gminne,
  - c) drogi klasy lokalnej KD-L – drogi gminne.
- 2) Minimalne szerokości w liniach rozgraniczających dróg reguluje Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 1 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
- 3) Ustala się minimalne szerokości w liniach rozgraniczających dróg:
- a) KD-G – 25 m,
  - b) KD-Z – 20 m,
  - c) KD-L – 12 m,
  - d) KD-D – 10 m.
- 4) W pasach dróg, poza przeznaczeniem podstawowym, dopuszcza się lokalizację:
- a) ciągów pieszych,
  - b) rowerowych dróg, ścieżek, szlaków,
  - c) infrastruktury technicznej,
  - d) obiektów małej architektury,
  - e) zieleni;
- 5) Dopuszcza się obniżenie klasy technicznej wyznaczonych dróg.
- 6) Dopuszcza się zmianę parametrów technicznych dróg w przypadku braku technicznej możliwości ich realizacji.

22.3. ZASADY LOKALIZACJI MIEJSC POSTOJOWYCH

- 1) Należy dążyć do realizacji niezbędnej ilości miejsc postojowych, stosownie do przeznaczenia i sposobu zabudowy działki.
- 2) Dla osób niepełnosprawnych posiadających kartę parkingową należy zapewnić miejsca postojowe:
- a) na obszarach dróg publicznych liczba miejsc postojowych zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - b) poza obszarami dróg publicznych, obowiązek lokalizacji i zapewnienia miejsc do parkowania przeznaczonych na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową w ilości nie mniejszej niż 5% całkowitej ilości miejsc parkingowych na danym terenie, z zastrzeżeniem, że gdy w przypadku obliczania wynikiem jest liczba niecałkowita należy ją zaokrąglić w górę do liczby całkowitej, za wyjątkiem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
- 3) Liczbę i sposób urządzenia miejsc postojowych należy dostosować do wymagań ustalonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

- 4) Dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych zakłada się realizację miejsc postojowych w ilości:
- a. dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej: co najmniej 1 miejsce postojowe lub garaż na 1 budynek mieszkalny, w granicach własnej działki budowlanej,
  - b. dla zabudowy usługowej: co najmniej 1 miejsce postojowe lub garaż na 100 m² terenu przeznaczanego na tę funkcję, w granicach własnej działki budowlanej,
  - c. dla obiektów administracyjno-biurowych: co najmniej 2 miejsca postojowe na 100 m² terenu przeznaczanego na tę funkcję, w granicach własnej działki budowlanej,
  - d. dla obiektów kultu religijnego: co najmniej 5 miejsc postojowych na 100 m² terenu przeznaczanego na tę funkcję,
  - e. dla obszarów działalności gospodarczej: co najmniej 1 miejsce postojowe lub garaż na 5 osób zatrudnionych, w granicach własnej działki budowlanej,
  - f. dla urządzeń i obiektów sportowo – rekreacyjnych: co najmniej 1 miejsce postojowe na 100 m² terenu przeznaczanego na tę funkcję, w granicach własnej działki budowlanej,
  - g. dla cmentarzy: co najmniej 15 miejsc postojowych na 10000 m² powierzchni cmentarza,
- 5) Dla parkingów zakłada się realizację minimalnej ilości miejsc postojowych dla rowerów: 10 miejsc na 50 miejsc postojowych dla samochodów.

23.OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

Na obszarze gminy zlokalizowane są następujące obszary i obiekty o dużych walorach przyrodniczych, objęte ochroną prawną:

- 1) Rezerwat przyrody „Brzoza Czarna w Reczpolu”,
- 2) Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego,
- 3) Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 4) Stanowisko dokumentacyjne „Skalka z rybami”,
- 5) Obszar Natura 2000 „Rzeka San”,
- 6) Obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska”,
- 7) Obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie”,
- 8) użytek ekologiczny „Pod Uryńskim”,
- 9) 10 pomników przyrody,

Częściowo obszar gminy znajduje się w zasięgu korytarzy ekologicznych łączących obszary cenne przyrodniczo:

- Pogórze Dynowskie - północny GKPd-3B,
- Pogórze Przemyskie GKPd-1B.

Obszary chronione, występujące na terenie gminy, obejmują swym zasięgiem cenne siedliska o znaczeniu ponadlokalnym. Zakłada się kształtowanie spójnej przestrzennej sieci powiązań przyrodniczych, uwzględniającej istniejące i projektowane obszary chronione, włączone w sieć krajową, opartej o założenia i koncepcje europejskich sieci ekologicznych.

W celu ochrony ekosystemów leśnych proponuje się:

- ochronę naturalnej różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych,
- wspomaganie naturalnych procesów regeneracyjnych w obszarach leśnych,
- powstrzymanie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach,
- dążenie do sukcesywnej przebudowy struktury gatunkowej zadrzewień, stosownie do warunków siedliskowych i presji antropogenicznej,
- ograniczanie monokultur uwzględniające miejscowe uwarunkowania siedliskowe,
- zalesienia najsłabszych gleb,
- zachowanie zróżnicowanego i wielofunkcyjnego charakteru lasów,
- utrzymanie mozaiki siedlisk leśnych z terenami otwartymi.

W celu ochrony ekosystemów nieleśnych, flory i fauny proponuje się:

- zapewnienie trwałej ochrony najcenniejszych fragmentów ekosystemów nieleśnych z rzadkimi i zagrożonymi populacjami gatunków roślin i zwierząt, w tym ptaków,
- zachowanie naturalnych cech siedliskowych,
- preferencja stosowania zieleni rodzimych gatunków roślin,
- ochrona szaty roślinnej łąk i polan śródleśnych,
- na terenach podmokłych należy zachować cechy siedlisk,
- zachowanie walorów przyrodniczych środowiska, determinujących jego funkcje i przeciwdziałanie negatywnym skutkom antropopresji poprzez tworzenie sprzyjających funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych,
- zachowanie ponadregionalnej i regionalnej ciągłości ekologicznej dla terenów znajdujących się w obrębie głównych i regionalnych korytarzy ekologicznych, zgodnie z ustaleniami PZPWP.

W celu ochrony rzek i cieków proponuje się:

- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zainwestowanych,
- prowadzenie inwestycji w sposób zapobiegający zanieczyszczeniu wód podziemnych, w tym poprzez ochronę ujęć wody,
- pełną ochronę przed zanieczyszczeniami wód powierzchniowych,
- budowę filtrów biologicznych wzdłuż cieków,
- prowadzenie elementów systemów melioracyjnych nienaruszających stosunków gruntowo-wodnych,
- zapewnienie ciągłości cieków,
- ochronę starorzeczy,
- pozostawienie na terenach dolinnych podmokłych obszarów łąkowych.

W celu ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych proponuje się:

- wykorzystanie naturalnych obniżzeń i oczek wodnych do zwiększenia retencji wód w obszarach zurbanizowanych,
- odtworzenie i ochronę istniejących systemów wodno-błotnych w celu polepszenia stosunków wodnych,
- renaturyzację dolin rzecznych w celu poprawy biologicznej jakości wód, odtworzenia bioróżnorodności (w tym populacji cennych gatunków ryb), odtworzenia drożności korytarzy ekologicznych i możliwości rozwoju turystyki.

W celu ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego proponuje się:

- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego poprzez właściwą lokalizację nowych obiektów i zespołów urbanistycznych,
- kształtowanie regionalnego wyrazu architektonicznego osadnictwa,
- odtworzenie i eksponowanie w układach przestrzennych historycznych dominant architektonicznych i osi widokowych,
- dbałość o zachowanie powiązań widokowych, panoram i dominant wartościowych obiektów i zespołów z krajobrazem,
- porządkowanie przestrzeni w sposób prowadzący do eksponowania obiektów zabytkowych w krajobrazie kulturowym,
- staranne wpisanie nowej zabudowy w krajobraz, w tym krajobraz kulturowy oraz jej realizacja w nawiązaniu do zasad kształtowania obiektów o tradycyjnych, lokalnych formach,
- ochronę walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego,

- rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych, w tym ruralistycznych w miejscowościach Babice i Krzywca,
- rewaloryzację i rewitalizację zespołów i parków dworskich (w Babicach, Ruszelczycach, Średniej i Woli Krzywieckiej) oraz zabytkowych cmentarzy.

W celu kształtowania ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu kulturowego, na obszarze gminy Krzywca obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- zachowanie charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych,
- wykluczenie obszarów zapewniających ekspozycję sylwetek historycznych jednostek osadniczych oraz dominant krajobrazowych z lokalizacji inwestycji wielkokubaturowych, wielkoprzestrzennych, dominant wysokościowych,
- wykonanie studiów krajobrazowych dla planowanych lokalizacji inwestycji i infrastruktury technicznej (wieże anten telekomunikacyjnych, wieże elektrowni wiatrowych) w celu określenia ich wpływu na krajobraz kulturowy i przyrodniczy.

24.OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Jednym z podstawowych celów polityki przestrzennej w zakresie budowania tożsamości gminy i jej mieszkańców jest ochrona krajobrazu kulturowego. Wprowadzenie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ma na celu zachowanie ich zidentyfikowanych zasobów, wyeksponowanie obszarów i obiektów o szczególnej wartości kulturowej oraz przeciwdziałanie ich degradacji, w tym niekorzystnym zmianom w układzie funkcjonalno-przestrzennym. Obszary i obiekty środowiska kulturowego ujęte w rejestrze zabytków, ewidencji zabytków oraz pozostałe obiekty o walorach kulturowych przedstawiono w Rozdz. 1. pkt 8.

- 1) Ochrona podstawowych wartości kulturowych gminy Krzywca powinna być prowadzona w oparciu o poniższe zasady:
  - a) zachowanie tożsamości kulturowej w sferze niematerialnej i materialnej,
  - b) ochronę obszarów historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego w obrębie ustalonych stref ochrony konserwatorskiej,
  - c) kompleksowe rozwiązywanie problemów i sposobów ochrony oraz odnowy zabytków,

- d) przywrócenie walorów architektoniczno-urbanistycznych zabudowy historycznej,
  - e) przeprowadzenie aktualizacji i weryfikacji rejestru i ewidencji obiektów zabytkowych,
  - f) opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.
- 2) Kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego i zachowanie krajobrazów naturalnych poprzez:
- a) dostosowanie działań inwestycyjnych do naturalnych cech krajobrazu, dalekich i bliskich planów widokowych, odrębności kulturowej i tradycji,
  - b) ochrona przed zabudową, zalesianiem i realizacją elektroenergetycznych linii napowietrznych w partiach grzbietowych obszaru, wierzchołkach i punktach widokowych o wysokich walorach widokowo-krajobrazowych,
  - c) właściwe wykorzystanie i użytkowanie obiektów objętych ochroną,
  - d) nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów,
  - e) zachowanie naturalnego otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych,
  - f) ścisła współpraca władz gminy ze służbami ochrony zabytków,
  - g) ochrona krajobrazu obejmująca m.in. obiekty małej architektury o znaczeniu kulturowym, w tym kapliczki i krzyże przydrożne.
- 3) W granicach zabytkowych układów wysokość zabudowy, o której mowa w pkt 22.2. powinna być dostosowana do istniejącej zabudowy występującej w obrębie układu (dostosowana do skali zabudowy w układzie), tj. nie może przekraczać wysokości zabudowy istniejącej.
- 4) Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji i odtworzenia obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obejmując ochroną także ich otoczenie.
- 5) W strefie ochrony konserwatorskiej obowiązują następujące zasady:
- a) zachowanie historycznego rozplanowania, a także naturalnego otoczenia obiektów zabytkowych,
  - b) rewaloryzacja obiektów zabytkowych wraz z właściwym ich zagospodarowaniem i wykorzystaniem,
  - c) zachowanie historycznej formy budynku (bryła, kształt, geometria) z zastosowaniem materiałów nawiązujących do tradycyjnych lokalnych rozwiązań,
  - d) odtworzenie i ochronę detali architektonicznych,
  - e) nowa zabudowa realizowana w sąsiedztwie obiektów chronionych nie powinna naruszać ich zabytkowych walorów.
- 6) Szczegółowe granice i zasady zagospodarowania w strefach ochrony konserwatorskiej powinny być określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem obowiązujących przepisów odrębnych oraz ogólnych zasad konserwatorskich.

- 7) Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają realizacji zgodnie z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do ochrony zabytków.

25. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

1. Na rysunku pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” określono podstawowy układ dróg publicznych: dróg głównych, zbiorczych, lokalnych, które wraz z pozostałymi drogami dojazdowymi oraz drogami wewnętrznymi mają zapewnić obsługę obecnych terenów zainwestowanych, terenów przeznaczonych pod nowe inwestycje oraz terenów nie zainwestowanych – użytkowanych głównie w sposób rolniczy.
2. Podstawowy układ komunikacyjny w gminie tworzą droga wojewódzka i drogi powiatowe, a układ komunikacyjny jest uzupełniony poprzez sieć dróg gminnych i wewnętrznych.
3. Zakłada się modernizację istniejących dróg z przystosowaniem ich dla osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie ich do parametrów technicznych zgodnie z przepisami odrębnymi.
4. Dopuszcza się budowę nowych odcinków dróg łączących nowe tereny przewidziane do zainwestowania, z przystosowaniem ich dla osób niepełnosprawnych.
5. Dopuszcza się obniżenie klas technicznych dróg.
6. Zakłada się budowę i rozbudowę szlaków turystycznych, ścieżek pieszych i rowerowych.
7. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się wprowadzenie nieoznaczonych na rysunku Studium dróg publicznych klasy dojazdowej, dróg wewnętrznych oraz realizację parkingów.
8. Dla obsługi gospodarki rolnej należy realizować drogi transportu rolnego. Ze względu na swój charakter i obsługiwane obszary nie określa się parametrów, a także nie wyznacza się na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” dróg transportu rolnego.
9. Należy realizować niezbędne ilości miejsc postojowych dla samochodów w obrębie działek dla nowych albo przekształconych funkcjonalnie lub architektonicznie obiektów.

26. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Ustalenia Studium nie określają szczegółowych rozwiązań technicznych systemów inżynierskich i szczegółowego przebiegu sieci infrastruktury. Wszelkie planowane projekty i wdrażane programy wymagają specjalistycznych opracowań, dla których ustalenia Studium należy traktować jako warunki wyjściowe.

2. Zakłada się realizację sieci infrastruktury technicznej jako sieci podziemnych w liniach rozgraniczających dróg. Jeżeli nie ma technicznych i terenowych warunków umożliwiających realizację sieci w liniach rozgraniczających dróg, dopuszcza się ich przebieg na innych obszarach, ale w sposób nie naruszający zagospodarowania działek sąsiednich.
3. Dopuszcza się skablowanie oraz zmianę przebiegu istniejących sieci infrastruktury technicznej.
4. Na obszarze gminy dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, remont i przebudowę istniejących linii i urządzeń elektroenergetycznych oraz źródeł wytwórczych energii elektrycznej.
5. Przy planowaniu i realizacji zmian w zagospodarowaniu i zabudowie należy uwzględnić strefy techniczne wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych.
6. W przypadku remontu lub przebudowy linii elektroenergetycznych dopuszcza się dostosowanie szerokości ich stref technicznych do obowiązujących przepisów.
7. Dopuszcza się lokalizację urządzeń przetwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, po spełnieniu wymagań wynikających z przepisów odrębnych.
8. Dopuszcza się wyznaczanie na obszarze gminy terenów pod lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej m.in.: stacje transformatorowe, przepompownie ścieków, hydrofornie i inne związane bezpośrednio z obsługą terenów zabudowy.
9. Należy zapewnić możliwość przyłączenia nowych odbiorców do sieci wodociągowej oraz podejmować niezbędne inwestycje służących budowie systemów zaopatrzenia w wodę.
10. Należy dążyć do objęcia siecią kanalizacji sanitarnej obszaru gminy poprzez:
  - a) budowę i rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej,
  - b) budowę kanalizacji deszczowej.
11. Dopuszcza się budowę nowych i rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków.
12. Należy dążyć do zgazyfikowania gminy. Dopuszcza się budowę sieci gazowych.
13. Dopuszcza się lokalizację masztów telefonii komórkowej na lokalnych wzniesieniach, stanowiących obszary oddalone od zabudowy mieszkaniowej.
14. Dopuszcza się lokalizację farm fotowoltaicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.
15. Inwestycje w zakresie energetyki i telekomunikacji powinny stwarzać warunki dla harmonijnego rozwoju gminy. Dopuszcza się realizację nowych sieci i urządzeń (a także remont istniejących), w tym nie zdefiniowanych w niniejszym Studium, jeżeli sposób ich lokalizacji będzie minimalizował wpływ na obszary przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie i przewidywane do objęcia ochroną.

16. Wysokość zabudowy, o której mowa w Rozdziale II pkt 22.2, nie dotyczy urządzeń infrastruktury technicznej w zakresie telekomunikacji i łączności.
17. W zakresie telekomunikacji przewiduje się rozbudowę i przebudowę infrastruktury telekomunikacyjnej, zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie.
18. Zakłada się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie.
19. Należy dążyć do przechodzenia na bardziej ekologiczne źródła ciepła. Do wytwarzania energii w celach grzewczych i technologicznych zaleca się stosowanie paliw charakteryzujących się niższymi wskaźnikami emisyjnymi: paliwa płynne, gazowe, stałe w postaci drewna i inne. Ponadto zaleca się wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.
20. Zabrania się odprowadzania nieoczyszczonych ścieków, w tym również ścieków przemysłowych i zanieczyszczonych wód opadowych i roztopowych, ciekłych odchodów zwierzęcych, bezpośrednio do wód powierzchniowych, wód stojących, wód podziemnych oraz ziemi. Odprowadzanie ścieków przemysłowych oraz wód opadowych i roztopowych należy prowadzić zgodnie z przepisami odrębnymi.
21. Należy podejmować skuteczne działania administracyjne, skłaniające do utrzymania czystości i porządku na obszarze gminy.
22. Dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń służących segregacji odpadów na obszarze gminy.
23. Odpady komunalne powinny być odbierane zgodnie z przyjętym i obowiązującym na obszarze gminy regulaminem.
24. Zakłada się objęcie wszystkich gospodarstw domowych systemem odbioru i wywozu odpadów stałych.
25. Odpady nie będące odpadami komunalnymi, pochodzące z obszarów produkcyjnych i usługowych należy w pierwszej kolejności poddawać odzyskowi lub unieszkodliwieniu w miejscu ich powstawania.

27.OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM ORAZ PONADLOKALNYM

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego przyjętym Uchwałą Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego

województwa, dla obszaru gminy Krzywca przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, będących ustaleniami Planu:

- Budowa, rozbudowa, przebudowa i remont kanalizacji sanitarnej
Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w ramach Programu Strategicznego Błękitny San w aglomeracjach od 2000 do 10000 RLM (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: jednostka samorządu terytorialnego, na terenie której będzie realizowane zadanie.
- Budowa lewego wału o długości 265 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+291 – 5+474) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 239 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+550 – 5+669) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 178 m na cieku Kamionka
(km modelu 4+947 – 4+965) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 307 m na cieku Kamionka
(km modelu 2+250 – 2+556) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa lewego wału o długości 447 m na cieku Kamionka
(km modelu 1+692 – 2+162) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 538 m na cieku Kamionka
(km modelu 1+600 – 1+915) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa prawego wału o długości 386 m na cieku Kamionka
(km modelu 5+011 – 5+194) (gmina Krzywca) – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
- Budowa instalacji kompostowania odpadów zielonych (powiat przemyski)
– jednostka zostanie określona przy rozpoczęciu realizacji inwestycji. Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.
- Budowa sieci przesyłowej gazu ziemnego – gazociąg Hermanowice – Jarosław – Głuchów – Pogórska Wola (powiat przemyski)
jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: GAZ SYSTEM S.A.
Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.

- Rozbudowa sieci przesyłowej gazu ziemnego – gazociąg Hermanowice – Jarosław (powiat przemyski)
jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: GAZ SYSTEM S.A.
Zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji.

28. NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM – POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Zmiany zachodzące w polskim prawodawstwie, a także zmiany w przestrzeni oraz oczekiwania i interesy mieszkańców sprawiają, że istnieje potrzeba dokonywania weryfikacji i oceny aktualności Studium, co najmniej raz w ciągu kadencji Rady Gminy Krzywca.

Założone cele, służące do rozwoju gminy, mogą być realizowane poprzez:

- sporządzenie zmian obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- sporządzanie studiów specjalistycznych, dotyczących odrębnych zagadnień, mogących ułatwić realizację celów założonych w planach miejscowych, w tym też promocję walorów i możliwości gminy,
- opracowanie wniosków, opinii, analiz na potrzeby opracowań realizacyjnych, dotyczące np. zagadnień związanych z infrastrukturą techniczną czy osadnictwem na obszarze gminy,
- sporządzanie raportów i ocen wpływu inwestycji na środowisko,
- sporządzanie ewentualnych planów ochrony przyrody,
- wnioskowanie do planów krajowych, wojewódzkich, studiów gmin sąsiednich oraz negocjowanie z władzami rządowymi i samorządowymi w zakresie proponowanych kierunków rozwoju.

28.1. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na obszarze gminy Krzywca obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których wykaz przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab.23. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Krzywca

Lp.	Nr Uchwały	Data uchwały	Nazwa
1.	14/II/1998	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Chyrzyna D8”
2.	13/II/1998	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kupna E-9”
3.	15/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Reczpol I/98”
4.	16/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Krzywczka I/98”
5.	17/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Babice I/98”
6.	18/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce I/98”
7.	19/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce II/98”
8.	20/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce III/98”
9.	21/II/98	12 listopada 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce IV/98”
10.	193/XXVIII/98	19 marca 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Wola Krzywiecka J-33”
11.	220/XXX/98	16 czerwca 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Wola Krzywiecka J-32”
12.	222/XXX/98	16 czerwca 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kupna E-8”
13.	224/XXX/98	16 czerwca 1998 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Krzywczka A-20”
14.	107/XII/1999	29 grudnia 1999 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce UKS”
15.	170/XVIII/2000	31 lipca 2000 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Reczpol – Dół Mj/2000”
16.	77/VIII/2003	27 sierpnia 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Krzywczka I/Mn/02”
17.	78/VIII/2003	27 sierpnia 2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Krzywczka II/Mn/02”
18.	108/XIV/2004	3 marca 2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Ruszelczyce V/98”
19.	158/XIX/2008	19 czerwca 2008 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Dolina Sanu”
20.	132/XXI/2012	27 czerwca 2012 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w miejscowości Krzywczka

28.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH ISTNIEJE OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA PLANÓW MIEJSCOWYCH

W niniejszym studium nie wyznacza się obszarów, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503), w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów oraz obszarów przestrzeni publicznej.

28.3. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie gminy Krzywca nie zostały wyznaczone obszary, dla których gmina zamierza sporządzić zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Obecnie nie obowiązują podjęte uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiany.

W przypadku, gdy sporządzenie planu jest zadaniem obligatoryjnym (wynika z założeń przedstawionych w pkt 28.2), a obecnie obowiązujące plany nie uwzględniają planowanych realizacji, należy sporządzić zmianę miejscowego planu zagospodarowania dla lokalizacji tych założeń.

Konieczność przystąpienia do zmian w zakresie zapisów ustaleń planów wynika z dostosowania obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do obowiązujących przepisów prawa.

29. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Mając na uwadze racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się następujące zasady gospodarowania:

- konsekwentne zwiększanie areałów gospodarstw rolnych, w tym poprawa struktury obszarowej i przeciwdziałanie rozdrobnieniu gospodarstw rolnych,
- odlogowane tereny rolne należy przeznaczyć na przydomową zieleń o różnych formach zagospodarowania, trwałe łąki nieprodukcyjne lub zalesienia oraz zieleń nieurządzoną,
- rozwijanie działalności agroturystycznej, rolnictwa ekologicznego i gospodarstw realizujących programy rolno-środowiskowe,

- w przypadku zainwestowania obszarów zmeliorowanych należy przebudować system melioracji wodnej w sposób umożliwiający jego prawidłowe funkcjonowanie oraz zapewniający zachowanie ciągłości układu i swobodny przepływ wód,
- na obszarach rolnych dopuszcza się zabudowę zagrodową oraz obiekty i urządzenia, służące obsłudze działów specjalnej produkcji rolnej i obiekty związane z obsługą produkcji w gospodarstwach leśnych i rybackich,
- na obszarach rolnych dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- na obszarach gruntów ornych oraz wzdłuż cieków powierzchniowych, przepływających przez obszary rolne należy zachować i wprowadzać zadrzewienia i zakrzewienia, jako elementy lokalnego układu powiązań ekologicznych,
- należy chronić grunty rolne przed erozją wodną i wietrzną poprzez wykorzystywanie zadrzewień śródpolnych oraz zadarnienia wzdłuż cieków,
- należy dążyć do ograniczenia nawożenia gruntów i stosowania środków ochrony roślin, zachowania niezadrzewionych łąk i pastwisk, szczególnie na obszarach podmokłych,
- tworzenie rolniczych, leśnych i rybackich grup producenckich oraz lokalnych grup działania.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Na obszarach lasów stanowiących własność Skarbu Państwa zrównoważoną gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzania lasu dostosowane do szczególnych warunków siedliskowych. W przypadku lasów nie będących własnością Skarbu Państwa działalność gospodarczą regulują uproszczone plany urządzania lasów i inwentaryzacja lasów.

Ponadto dla lasów ustala się następujące zasady gospodarowania:

- sukcesywne zwiększenia areału gruntów leśnych (w szczególności zaleca się zalesić obszary przyległe do istniejących kompleksów leśnych),
- rozwój ekosystemu leśnego poprzez uzupełnianie drzewostanu gatunkami rodzimymi,
- zachowanie i ochrona łąk i polan śródleśnych,
- dążenie do łączenia izolowanych enklaw leśnych,
- ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne,
- przy rozpatrywaniu wniosków o przeznaczenie terenów leśnych na cele nieleśne, rozważenie możliwości zalesienia innego obszaru o podobnym areale,
- dopuszcza się nowe podziały i scalenia gruntów leśnych,
- pozostawienie stref wolnych od zabudowy wzdłuż granicy lasów,

- dopuszcza się budowę szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych i miejsc odpoczynku oraz innych obiektów ułatwiających ruch turystyczny i rekreację.

30.OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na obszarze gminy Krzywca występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%), których zasięg przedstawiono na rysunku studium. W gminie Krzywca znajdują się także obszary, na których prawdopodobieństwo powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%), jednak obecnie obszary te nie są chronione na podstawie ustawy Prawo Wodne.

Ponadto na obszarze gminy, ze względu na charakter rzeźby terenu oraz ukształtowanie den dolinnych, okresowo i miejscami mogą zdarzać się lokalne podtopienia i powodzie. Obszary zagrożone zalewaniem wyznaczono w dolinach cieków. Są to stosunkowo niewielkie powierzchnie, w większości obejmujące obszary niezabudowane. Jednak lokalnie obszary zagrożone zalaniem obejmują tereny istniejącej zabudowy.

W stosunku do cieków oraz wszelkich urządzeń prowadzących wodę należy uwzględnić bezpieczne granice zabudowy, konieczność pozostawienia pasa do wykonywania ewentualnych prac konserwacyjnych oraz strefy zalewowe na wypadek podwyższonych stanów wody. W przypadku publicznych wód płynących należy uwzględnić odległości grodzienia nieruchomości. Dla cieków o charakterze naturalnym, które kolidują z infrastrukturą techniczną, drogową lub komunikacyjną w miejscach przekroczenia i skrzyżowania należy uwzględnić konieczność zachowania ich ciągłości.

W zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią niniejsze studium wyznacza tereny: **MR** – obszary zabudowy wiejskiej, **ML** – obszary zabudowy rekreacyjno-letniskowej, **UT** – obszary usług turystyki, **US** – obszary usług sportu i rekreacji, **P/U** – obszary zabudowy produkcyjno-usługowej, **PE** – obszary eksploatacji, **R** – rola, **WS** – wody powierzchniowe, **ZP** – zieleń parkowa, **Z** – zieleń, **ZL** – lasy, **IK** – infrastruktura techniczna – oczyszczalnia ścieków. Dla obszarów tych określa się warunki dla ochrony przed powodzią:

- W przypadku realizacji inwestycji na obszarach określonych jako: MR, ML, UT, US, P/U, P, należy zlokalizować planowaną/projektowaną zabudowę kubaturową poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią o głębokości od 0,5 m, do 2,0 m, od 2,0 m do 4,0 m oraz powyżej 4,0 m, wyznaczonymi na podstawie map zagrożenia powodziowego.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią o ww. głębokościach zalewu można realizować infrastrukturę, która nie zmieni aktualnego ukształtowania terenu tj. np. parkingi, drogi dojazdowe.

- W przypadku realizacji ww. inwestycji na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią o głębokości do 0,5 m, należy poziom posadowienia parteru obiektów budowlanych wynieść 0,30 m powyżej rzędnej wody stuletniej (Q1%) określonej na podstawie map zagrożenia powodziowego.
- Dla obiektów budowlanych (budynków) zlokalizowanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią o głębokości do 0,5 m należy wykonać pionową izolację przeciwwodną fundamentów do minimalnej rzędnej wynoszącej 0,30 m powyżej rzędnej wody stuletniej (Q1%) określonej na podstawie map zagrożenia powodziowego.
- Obiekty budowlane realizowane w obszarze do głębokości 0,5 m, należy wykonać bez podpiwniczenia.
- Prace prowadzić poza okresem zagrożenia powodziowego.
- W przypadku zakończonych inwestycji należy uporządkować teren robót.

Powyższe warunki dla ochrony przed powodzią mają na celu zapewnienie prawidłowej ochrony zdrowia ludzi oraz wyeliminowanie utrudnień związanych z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, związanych z określonymi na podstawie map zagrożenia powodziowego głębokościami wody, które zawierają się w przedziale do 0,5 m, od 0,5 m do 2,0 m oraz od 2,0 m do 4,0 m.

Na terenie gminy Krzywca występują obszary osuwisk oraz obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych, których występowanie ma ścisły związek z niestabilnościami na obszarach o znacznym spadku terenu, szczególnie na obszarach niepokrytych szatą roślinną. Karpacki Oddział Państwowego Instytutu Geologicznego zarejestrował licznie występujące na obszarze gminy osuwiska, których występowanie obrazują „Mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi”.

Ustala się następujące zasady gospodarowania na obszarach osuwisk oraz obszarach narażonych na osuwanie się mas ziemi:

- zasady utrzymania i remontów istniejącej zabudowy należy określić w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- zakłada się wprowadzenie zakazu zabudowy na osuwiskach aktywnych i okresowo aktywnych,
- zakłada się sporządzenie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych na terenach osuwisk i terenach zagrożonych ruchami masowymi, zgodnie z przepisami odrębnymi,

- zakłada się właściwe prowadzenie gospodarki rolnej polegające na ograniczeniu zabiegów agrotechnicznych,
- zakłada się wprowadzenie trwałej szaty roślinnej jako naturalnego zabezpieczenia obszarów narażonych na ruchy masowe ziemi poprzez zalesienie, zadrzewienie, zakrzewienie lub założenie na takich gruntach trwałych użytków zielonych,
- należy uregulować gospodarkę wodną poprzez właściwą organizację systemu odprowadzania wód opadowych, w tym budowę, rozbudowę i remont kanalizacji deszczowej,
- należy dążyć do minimalizacji wycinki drzew w zwartych kompleksach leśnych,
- dopuszcza się budowę zapór przeciwosuwiskowych.

31.OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na obszarze gminy Krzywca nie występują obszary ani obiekty, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

32.OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na obszarze gminy Krzywca nie występują obszary pomników zagłady ani ich strefy ochronne.

33.OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Przekształcenia to szereg kompleksowych działań ukierunkowanych na uporządkowanie bądź zmianę istniejącego zagospodarowania lub użytkowania terenu. Zabiegi te odnoszą się do zmiany funkcji obszaru (użytkowanie), zmian w układzie przestrzennym danego terytorium (zabudowa, układ urbanistyczny) lub funkcji i przestrzeni jednocześnie.

Pod pojęciem rehabilitacji rozumie się działania podejmowane na obszarach zdegradowanych i zdewastowanych mających na celu przywrócenie obszarowi jego funkcji lub walorów kulturowych (rewitalizacja), co w konsekwencji zapewni możliwość rozwoju przy jednoczesnym wykorzystaniu czynników endogenicznych. Rehabilitacja obszarów o dużej

wartości przestrzennej, społecznej i ekonomicznej stanowi podstawę przywrócenia ładu przestrzennego na tych obszarach, ale jednocześnie wpływa na ożywienie obszaru jako całości, a nie tylko obszaru rehabilitowanego.

Rekultywacja obejmuje wszystkie działania związane z nadaniem lub przywróceniem obszarom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości przyrodniczych lub użytkowych. Obejmuje ona szereg działań związanych z ukształtowaniem terenów, odtworzeniem lub przywróceniem właściwości gleb, uregulowaniem stosunków wodnych oraz stworzeniem/odtworzeniem sieci dróg.

Remediacja to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu. Obejmuje ona działania związane z oczyszczaniem gleby, ziemi i wód gruntowych przy użyciu metod fizykochemicznych lub biologicznych. Remediacja nie odnosi się do standardów jakości, choć stanowiących precyzyjny punkt odniesienia, jednakże w praktyce mogących przesądzać o konieczności poniesienia niewspółmiernych nakładów finansowych w celu zapewnienia bardzo wysokich parametrów jakościowych, niespotykanych zwłaszcza na terenach przemysłowych.

W niniejszym studium nie wyznacza się zasięgu obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

34. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Dla obszaru gminy Krzywca nie została podjęta uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów odrębnych.

35. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ URZĄDZENIA WYTWARZAJĄCE ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kW ORAZ ICH STREFY OCHRONNE

Na terenie gminy Krzywca nie wyznacza się miejsc lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW.

Dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, na obszarach zabudowy produkcyjno-usługowej, dla których granice obszarów stanowią jednocześnie granice stref ochronnych. Celem dopuszczenia farm fotowoltaicznych dla tych terenów jest umożliwienie lokalizacji instalacji fotowoltaicznych, aby umożliwić przedsiębiorstwom korzystanie z własnych zasobów ekologicznie pozyskiwanej energii. Wszystkie oddziaływania urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych muszą zawierać się w granicach stref ochronnych.

Produkcja energii z odnawialnych źródeł w znaczący sposób wpływa na poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, będąc tym samym narzędziem do realizacji postanowień Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu oraz Protokołu z Kioto. Ponadto realizacja inwestycji tego typu mogłaby przyczynić się do realizacji pakietu klimatycznego, zgodnie z którym do 2020 roku 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych.

36. TERENY ZAMKNIĘTE

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1990) definiuje tereny zamknięte jako tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, ustanawiane w drodze decyzji przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych.

Na terenie gminy Krzywca nie występują tereny, przez które przebiegają linie kolejowe, jako tereny zamknięte.

37. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM

Na obszarze gminy Krzywca nie występują obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym.

ROZDZIAŁ III
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ
I SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Podstawą do sporządzenia niniejszego studium była Uchwała Nr XIX/106/2020 Rady Gminy Krzywca z dnia 22 maja 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzywca, w granicach administracyjnych gminy Krzywca. Dotychczas dla obszaru gminy Krzywca istniało obowiązujące studium, a sporządzenie niniejszego opracowania wynikało z konieczności aktualizacji jego treści pod kątem bieżących potrzeb i możliwości poprzez określenie kierunków rozwoju, w tym rozwoju społeczno-gospodarczego, a także wiązało się z dostosowania dokumentów planistycznych do obowiązujących przepisów prawa.

Zawartość niniejszego dokumentu jest zgodna z art. 10 wspomnianej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503) oraz z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004 Nr 118 poz. 1233).

Przeprowadzona analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Krzywca wykazała konieczność dokonania aktualizacji uwarunkowań i wskazania nowych kierunków zagospodarowania przestrzennego, w dostosowaniu do aktualnych potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Dodatkowo poprzednio obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzywca zostało przyjęte uchwałą Nr 34/III/1998 Rady Gminy Krzywca z dnia 29 grudnia 1998 r. Tym samym zostało sporządzone przed wejściem w życie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503) oraz Rozporządzenia w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z 2004 r. (Dz.U. 2004 Nr 118 poz. 1233). W okresie obowiązywania studium nastąpiły istotne zmiany w przepisach prawa określające charakter tego dokumentu i wzmacniające jego rolę wobec planów miejscowych. Ustawą z 2003 r. (z późn. zm.) zwiększony został obligatoryjny zakres studium w odniesieniu do przepisów, które obowiązywały w czasie sporządzania dokumentu obowiązującego dotychczas studium. Przedmiotem Studium jest zatem dostosowanie jego problematyki do wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz konieczność dokonania aktualizacji uwarunkowań, określenia potrzeb i możliwości rozwoju oraz kierunków zmian w polityce przestrzennej gminy uwzględniających oczekiwania mieszkańców i władz gminy, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Rozwiązania zaproponowane w niniejszym dokumencie służą przede wszystkim dostosowaniu polityki przestrzennej gminy do wymogów cytowanej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także aktualnych uwarunkowań oraz

potrzeb i możliwości rozwoju. Kierunki zmian w polityce przestrzennej gminy uwzględniają zarówno oczekiwania władz samorządowych jak i mieszkańców oraz pozwalają na zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju i kształtowanie ładu przestrzennego.

Przyjęte w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy zostały oparte na analizie istniejącego zagospodarowania, obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz na prognozie potrzeb i celów rozwojowych gminy.

W strukturze docelowych jednostek terenowych wyróżniono następujące ich typy funkcjonalne (przeważające przeznaczenie):

- obszary zabudowy wiejskiej,
- obszary zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- obszary zabudowy rekreacyjno-letniskowej,
- obszary zabudowy usługowej,
- obszary usług publicznych,
- obszary usług turystyki,
- obszary usług sportu i rekreacji,
- obszary zabudowy produkcyjno-usługowej,
- obszary eksploatacji,
- rola,
- wody powierzchniowe,
- cmentarze,
- zieleń parkowa,
- zieleń,
- lasy,
- infrastruktura techniczna – oczyszczalnia ścieków.

Przyjęte w studium rozwiązania mają na celu umożliwienie rozwoju gminy i poprawę jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego oraz poszanowania dziedzictwa kulturowego.

Zostało to zapewnione m.in. poprzez:

- wskazanie obszarów pod rozwój infrastruktury technicznej – rozbudowa i modernizacja istniejących sieci infrastruktury technicznej,
- wskazanie obszarów przeznaczonych pod zabudowę, głównie mieszkaniową, usługową i produkcyjną,
- wskazanie obszarów pod lokalizację urządzeń sportowych i turystyczno-rekreacyjnych,

- dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi na obszarach produkcyjno-usługowych,
- ochronę walorów przyrodniczych,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- uwzględnienie ponadlokalnych zadań publicznych.

W celu kształtowania ładu przestrzennego, m.in. w rozwiązaniach dotyczących rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej, przyjęto zasadę nierozpraszenia zabudowy poza ukształtowane istniejące zespoły osadnicze. Rozwój przestrzenny osadnictwa powinien polegać na uzupełnianiu istniejącej struktury osadniczej oraz jej rozbudowę poprzez dołączanie nowych obszarów przylegających do niej. W pierwszej kolejności pod zabudowę przeznaczone zostały obszary o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostek osadniczych, a dopiero w dalszej - obszary w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy (obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci infrastruktury technicznej oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy). Wyboru nowych obszarów przeznaczonych pod zabudowę dokonano w oparciu o zasadę minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego oraz w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu oraz ułatwiającego przemieszczanie się pieszych i rowerzystów.

Zgodnie z art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503), studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy. Niniejsze studium stanowi więc dokument kierunkowy określający wytyczne przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów inwestycyjnych i operacyjnych oraz innych przedsięwzięć związanych z zarządzaniem przestrzenią. Dzięki temu pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Granice poszczególnych obszarów odpowiadają dokładnością skali mapy. Ich uściślenie oraz dostosowanie do granic ewidencyjnych nieruchomości i warunków terenowych nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

PODSTAWY PRAWNE

- Uchwała Nr XIX/106/2020 Rady Gminy Krzywca z dnia 22 maja 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzywca;
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004, Nr 118, poz. 1233);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2233 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1376 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2373 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1098 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2021 poz. 710 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2022 poz. 699);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2351 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1326 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1990);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późniejszymi zmianami);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 1 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. 2019 poz. 1643);

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 1 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz.U. 2019 poz. 1642);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. 2013 poz. 640);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1065 z późniejszymi zmianami).

LITERATURA

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, przyjęty Uchwałą Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, przyjęta Uchwałą nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r.;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywca na lata 2016-2026, przyjęta Uchwałą Nr XVIII/97/2016 Rady Gminy Krzywca z dnia 19 kwietnia 2016 r.;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego 2022, przyjęty Uchwałą Nr XXXI/551/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 5 stycznia 2017 r.;
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Krzywca;
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 roku”, przyjęty Uchwałą Nr XXI/152/2020 Rady Powiatu Przemyskiego a dnia 6 maja 2020 r.;
- Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Krzywca na lata 2019-2022 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025, przyjęta Uchwałą Nr IX/47/2019 Rady Gminy Krzywca z dnia 29 maja 2019 r.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzywca, uchwalone Uchwałą Nr 34/III/1998 Rady Gminy Krzywca z dnia 29 grudnia 1998 r.;
- Rejestr zabytków nieruchomości woj. podkarpackiego;
- Gminna ewidencja zabytków;
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Krzywca na lata 2019 – 2023, przyjęta Uchwałą Nr XVI/83/2019 Rady Gminy Krzywca z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Krzywca na lata 2019-2023;
- Geografia regionalna Polski, Jerzy Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000;
- Opracowania Głównego Urzędu Statystycznego;
- Dane ze strony internetowej Gminy Krzywca, www.krzywca.pl .